

Gardeners' World

Vakantie in eigen tuin

**Fleur je terras op met
de mooiste planten**

Genezen en voorkomen

**Oplossingen voor
veelvoorkomende
plantenziekten**

Leve de kruidentuin

**Jaarrond
verse kruiden
oogsten**

De zomer op z'n mooist!

F&L

00724

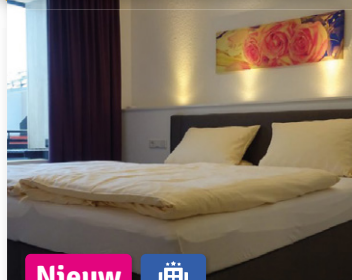
17206181398024

€ 6,99

BP8

De mooiste soorten duizendblad • Nu nog zaaien, extra lang oogsten
10 tips waardoor je gereedschappen langer meegaan • Alles over cactussen verzorgen

Familiehotel in het Sauerland!

Nieuw

Winterberg | Noordrijn-Westfalen | Duitsland

Aktivhotel Winterberg ***

4-daags halfpensionarrangement

- ✓ 3x overnachten
- ✓ 3x uitgebreid ontbijtbuffet
- ✓ 3x uitgebreid dinerbuffet
- ✓ Gratis gebruik sauna
- ✓ Gratis Sauerlandkaart
- ✓ Gratis parkeren

Tip! Ga voor uitdaging en probeer de mountain-bikeroutes van Bike Arena Sauerland uit.

Al vanaf
175,00*
p.p.

8,3

Bad Laasphe | Noordrijn-Westfalen | Duitsland

Hotel AM Fang *** Superior

4-daags ultra all inclusive-arrangement

- ✓ 3x overnachten
- ✓ 3x uitgebreid ontbijtbuffet
- ✓ Dagelijks wisselende middagsnacks
- ✓ 3x 3-gangen dinerbuffet
- ✓ Gratis consumpties
- ✓ Gratis koffie en thee met gebak
- ✓ Gratis gebruik bowlingbaan en karaoke
- ✓ Gratis gebruik zwembad, fitness, sauna, Kneipp-ruimte en meer...

Al vanaf
309,00*
p.p.

8,2

Elspeet | Gelderland | Nederland

Hotel Mennorode ****

3-daags dinerarrangement

- ✓ 2x overnachten
- ✓ 2x uitgebreid ontbijtbuffet
- ✓ 1x 3-gangenmenu van de chef
- ✓ Gratis wandel- en fietsroutes
- ✓ Gratis parkeren

Tip! Bezoek de kamers en tuinen van Paleis Het Loo voor een kijkje in het leven van de Oranjes.

Al vanaf
123,00*
p.p.

Mooi uitzicht over wijngaarden!

Met vinotheek

Rüdesheim am Rhein | Hessen | Duitsland

Hotel Zum Grünen Kranz ***

4-daags halfpensionarrangement

- ✓ Welkomstdrankje
- ✓ 3x overnachten
- ✓ 3x uitgebreid ontbijtbuffet
- ✓ 3x 3-gangendiner
- ✓ Kaartmateriaal van Kulturland Rheingau
- ✓ Rondleiding in de Vinotheek
- ✓ Kranz-Gastenkaart voor diverse kortingen

Al vanaf
199,00*
p.p.

Gratis!

Boek in juni en ontvang een wijnproeverij aan huis door een wijnkenner t.w.v. €105,-

Boek via [Voordeelluitjes.nl/gw](https://www.voordeelluitjes.nl/gw) of bel naar **0900 66 777 88** (25 c/m)

Aller aanbiedingen zijn geldig t/m 31 oktober 2024 (m.u.v. feestdagen). Let op: de vermelde prijzen zijn vanaf en kunnen verschillen per aankomstdatum. De prijzen zijn per persoon (p.p.), o.b.v. twee personen in een standaardkamer, excl. administratiekosten (1-3 personen €14,95, 4+ personen €24,50 per boeking) en stads- en toeristenbelasting. Kijk online voor de volledige voorwaarden. Prijs-, druk- en zetfouten voorbehouden.

Vierde jaar op rij
Website van het Jaar

In de schooltuin

Terwijl ik bezig was met de gevreesde slakken-check in mijn moestuin, zag ik een van de vrijwilligers van de schooltuin naast mijn lapje grond met een kratje sla aankomen. "Alweer tijd voor sla?" vroeg ik. "Ja, niet zeggen tegen ze hoor, maar er is al zoveel opgegeten dit jaar, het is nu even klaar. Dus ik plant het gewoon nog een keer". Ik gaf haar groot gelijk en ging met een grote grijns op mijn gezicht weer door met mijn check.

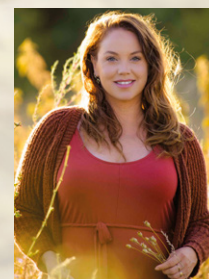
Oneerlijk genoeg voor de kindjes was er bij mij geen slakkenschade. Ik bond rustig wat plantjes op terwijl ik de vrijwilliger het veld over zag gaan, de sla zag uitplanten en hier en daar wat foutjes zag corrigeren die de kindjes niet zouden opvallen. Om de zoveel tijd vloog er een slak met een boog het naburige veld in, terwijl ze "wegwezen jij" mompelde. Neuriënd kwam de rest van de ploeg vrijwilligers het veld op om hetzelfde te doen. Toen ze na een paar uur weer aan de koffie zaten, kwam er een meisje met haar vader het veld op. Ze rende richting haar tuintje, met een bordje waar in neon roze letters geschilderd 'Lisa' stond. "Papaaaaaa! Kijk hoe goed mijn sla groeit!!", brulde ze enthousiast. Ik heb nog dagen met een glimlach op mijn gezicht rondgelopen.

Tuinieren is zo iets geweldigs om kinderen te leren. Met de zon op hun rug, even weg van alle prikkels uit hun drukke leventje, met vogelgezang in de lucht, leren iets vanuit een zaadje op te kweken. Iets beters is er niet. Op pagina 68 hebben we daarom heerlijke tuin- en natuurboeken verzameld voor kinderen. Want de kers op de taart van een zomervakantie in de tuin is toch een heerlijk nieuw boek. Mijn tuin kan echt voelen als een hele wereld en ik heb in de zomer dan ook zelden de behoefte een lange tijd van huis, en dan in mijn geval tuin, te zijn. Een perfecte zomerdag voor mij is op mijn blote voeten de tuin in wandelen in de ochtend, met een boek onder de arm en een kop koffie, en 's avonds – na een heerlijk maaltje met oogst uit de kas – pas weer naar binnen te gaan wanneer het afkoelt. Meer heeft een tuinier niet nodig. Ik wens jullie een heel fijne start van de zomer(vakantie)!

Liefs,

Anne

awieggers@fnl.nl

Anne is ook op Instagram te vinden:
@anne_wieggers

juli 2024

Inhoud

Seizoen

- 10 Wij houden van juli**
Deze planten zijn wat ons betreft de must-haves van deze zomermaand.
- 15 The Full Monty**
Monty breekt een lans voor het tuinieren met oog voor de omgeving.
- 16 Topkeuze**
Duizendblad (*Achillea*) in alle tinten van de regenboog.
- 18 Red de bij**
Tips van de Bijenstichting.
- 20 Tuingast van de maand**
De levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*).
- 22 Kweken en eten**
Juli levert courgettes in overvloed voor vele smakelijke maaltijden.

OP DE COVER

- 16 De mooiste soorten duizendblad
- 32 Jaarrond verse kruiden oogsten
- 41 10 tips waardoor je gereedschappen langer meegaan
- 48 Tips bij hoosbuien en droogte
- 54 Oplossingen voor plantenziekten
- 85 Fleur je terras op met de mooiste planten
- 72 Alles over cactussen verzorgen
- 77 Nu nog zaaien, extra lang oogsten

Groene school

- 32 Leve de kruidentuin**
Monty vertelt hoe je jaarrond heerlijke kruiden oogst.
- 38 Jouw snoei maand**
Frances dunt planten uit.
- 41 Zorg voor je spullen**
Met deze tips gaan je gereedschappen veel langer mee.
- 45 Samen tomaten kweken**
Tomatentips van De Bolster.
- 48 Loods je tuin door zwaar weer**
Doorsta droogte en hoosbuien.
- 54 Eerste hulp bij plantenziekten**
Bestrijd problemen – zonder gif.
- 53 Vraag & antwoord**
We geven antwoord op tuinvragen.

COVERBEELD: JASON INGRAM

Inspiratie

- 68 **Zomervakantie in de tuin**
De leukste tuinboeken voor kinderen.
- 72 **Cactussen verzorgen**
Zo houd je je cactussen in topvorm.
- 77 **Moeiteloos oogsten**
Zaai nu nog wat snelle groenten om nóg meer te kunnen oogsten.
- 82 **Planten afleggen**
Nick Bailey legt de techniek uit waarmee je struiken vermeerderd.
- 85 **Een tuin in potten – deel 2**
Het is nog niet te laat om een pottentuin te starten.
- 89 **Inheemse held**
Echte gamander (*Teucrium chamaedrys*).
- 90 **Ambachtelijke Plantenmarkt**
We stellen kwekers Heleen Calcoen en Brenda Gruppen aan je voor.
- 96 **In de moestuin van Helga**
Het is volop genieten van bloemen.

68

85

Aan de slag

- 100 Algemene tuintaken
- 104 Bloemen in juli
- 106 Beplant een pot met vleeseters
- 107 De basis: splits baardirissen
- 108 In de kas
- 110 Groente & fruit

94

96

En verder

- 6 Prikbord
- 8 In de tuin van
- 53 Puzzel en win
- 112 Colofon
- 113 Groeigids

"Het duurt misschien nog even, maar we zijn heel druk met de voorbereidingen van de Ambachtelijke Plantenmarkt! Op pagina 90 stel ik een aantal nieuwe kwekersgezichten aan je voor."

ANNE WIEGERS - HOOFDREDACTEUR

"Een royale bos peterselie is voor mij zoveel als je in één hand kunt houden."

MONTY DON - TUINEXPERT EN PRESENTATOR

"Nat weer, slakken ... Veel van mijn planten zijn gesneuveld. Met de tips op p. 48 red ik alsnog mijn zomer."

HELGA KLUITER - REDACTEUR

"Met de tuinkruidentips van Monty (p. 32) vul ik de border naast de keuken van mijn nieuwe woning."

JOS HEIJMANS - REDACTEUR

"Juli is een echte plukbloemenmaand! Jennita staat klaar met tips voor allerlei soorten weer (p. 26)."

IONA VAN DEN DRIES - REDACTEUR

"Een bijzondere tuingast deze maand, die net zoals vele andere kleine dieren plagen in je tuin onderdrukt (p. 20)."

GOVERT DE JONG - REDACTEUR

Onze socials: @GardenersWorldNL

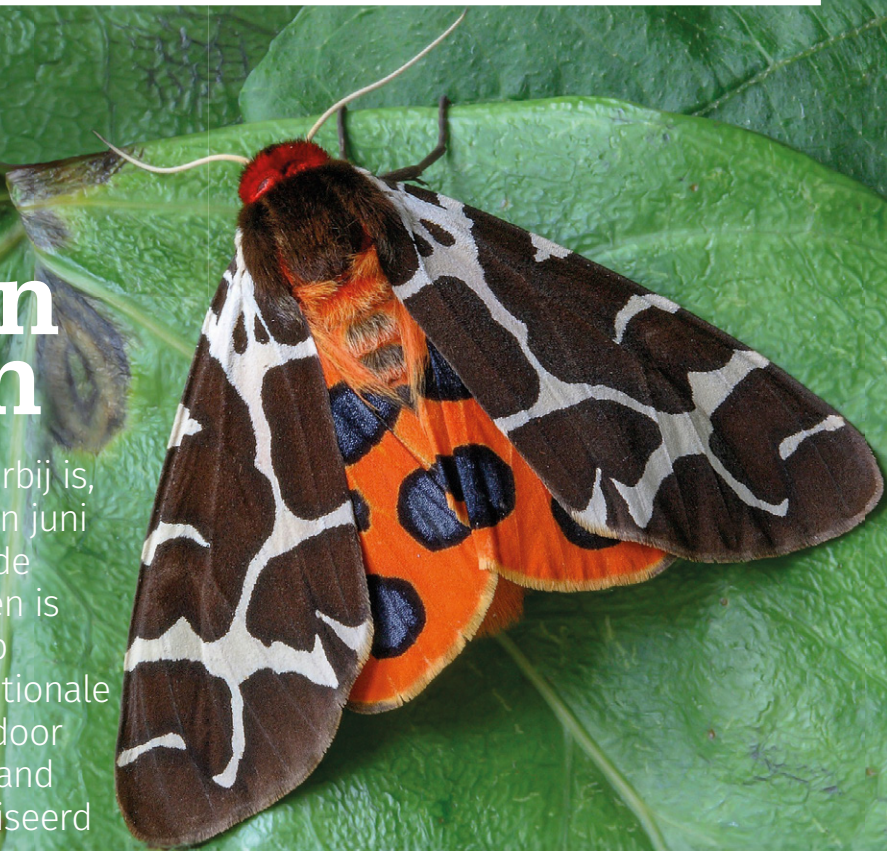

Welkom

Lees hier alles over wat er deze maand te doen valt op tuingebied, nieuws, weetjes en nog veel meer ...

Vlinders van de nachttuin

Nu voor de vlinders de 'junidip' voorbij is, is het zomerseizoen aangebroken! In juni zijn veel vlinders nog in ei of rups: de eerste nieuwe generatie die geboren is vanuit de sterke overwinteraars. Op **5 & 6 juli** is de 20e editie van de Nationale Nachtvlindernacht, georganiseerd door de Vlinderstichting. Door het hele land kun je excursies bijwonen, georganiseerd door experts en bevlogen vrijwilligers.

In Nederland zijn ongeveer 2400 soorten nachtvlinders te vinden en in België meer dan 2000. Nachtvlinders vliegen niet alleen 's nachts, je hebt ook dagactieve nachtvlinders zoals de sint-jansvlinder. Ook in jouw tuin zijn talloze nachtvlinders te bewonderen en sommige laten qua schoonheid de dagvlinders ver achter hen liggen. Ze zijn overdag nauwelijks te vinden door hun vaak goede camouflage. Aan de andere kant zijn sommige soorten juist heel felgekleurd en proberen zij zo hun vijanden af te schrikken.

Groot avondrood *Deilephila elpenor*

Een prachtige, zuurstokroze 'pijlstaart' die ook in tuinen voorkomt. Algemeen in het hele land, maar wel alleen in de zomer. Hij is dol op de nectar van kamperfoelie (*Lonicera*), kattenstaart (*Lythrum*) maar ook fuchsia's (*Fuchsia*).

Witte tijger *Spilosoma lubricipeda*

Het lijkt wel een koningin met een witte bontkraag: de witte tijger kun je niet omheven. Stralend wit met zwarte stippen. Zet zijn eitjes graag op vlier (*Sambucus*), weegbree (*Plantago*) en zuring (*Rumex*).

Gamma-uil *Autographa gamma*

Veel nachtvlinders zijn goed gecamoufleerd, zoals bijvoorbeeld de gamma-uil. Deze zul je wel eens gezien hebben, ze vliegen namelijk overdag én 's nachts. Ze klapperen hard met hun vleugels, dat ze wel lijken te trillen. Rupsen zitten onder andere op brandnetels (*Urtica*), klaver (*Lotus*) en nachtschade (*Solanum*).

Ligusterpijlstaart *Sphinx ligustri*

De ligusterpijlstaart is een grote nachtvlinder, die daadwerkelijk ook 's nachts vliegt. Graag te gast in tuinen! Zoals je verwacht zitten de rupsen graag op liguster (*Ligustrum*), maar eitjes worden onder andere ook afgezet op sering (*Syringa*) en sneeuwbal (*Viburnum*).

Sint-jansvlinder *Zygaena filipendula*

De sint-jansvlinder is een dagactieve nachtvlinder en je kunt niet om ze heen in de zomer, als je ze ziet. Zwart met knalrode stippen! Rolklaversoorten (*Lotus*) is de waardplant van deze vlinder. Je zult ze in de tuin minder snel zien.

AGENDA

De leukste tuinevents van de komende tijd.

Rondleiding Wilde Weelde Wereld

Wanneer: 12 juli
Waar: Bloemenpark Appeltern
Info: appeltern.nl

Leden van vakvereniging Wilde Weelde zijn elke tweede vrijdag van de maand aanwezig in het gelijknamige tuingebied in Bloemenpark Appeltern. Zij zijn hier bezig met het onderhoud van de tuinen én geven rondleidingen om meer uitleg te geven over de verschillende, natuurvriendelijke thematuinen. De tuinen zijn samengesteld uit hergebruikte materialen en veelal inheemse beplanting, ook is er een zwemvijver te bewonderen!

Open dagen kwekerij/boomgaard Paleis Soestdijk

Wanneer: Elke zaterdag in juli
Waar: Tegenover Paleis Soestdijk
Info: ivn.nl/afdeling/eemland/kwekerij-boomgaard

Struin tijdens de open dagen door boomgaarden en bloemenperken, waaronder een pluktuin en een perk met inheemse planten voor insecten. Ook eetbare planten zijn te vinden in de twee kruidentuinen, een bessentuin en een vergeten-groenten-moestuin. Deze biodiverse tuin wordt gif- en kunstmestvrij onderhouden en is ingericht op natuurbeleving en -educatie. Zowel een leuke dag uit voor volwassenen als voor (klein)kinderen!

Oeps!

Bij de partnerbijdrage van Bio-Kultura in het juni-nummer zijn we per ongeluk vergeten om de maker van de mooie foto's te benoemen. We willen Ken Stoffels van **Ken Stoffels Fotografie** alsnog heel erg bedanken voor het fraaie beeldmateriaal!

Lavendeldagen

Wanneer: 6 en 7 juli
Waar: Kwekerij Bastin
Info: www.bastin.nl

Rijkgeurende lavendel is voor veel tuiniers een echte zomerervaring. Op zaterdag en zondag 6 en 7 juli zijn de Lavendeldagen bij Kwekerij Bastin in Aalbeek (Zuid-Limburg). Naast het bewonderen van deze prachtige, biologische kweker, is er ook een grote markt, terras en muziek!

Oproep Stel jouw kamerplanten-vraag

Zoek je kamerplanten voor een lastige plek, sta je voor een raadsel wat betreft de verzorging, of heb je juist een heel andere kamerplantenvraag? Klim dan nu in de pen en leg je vragen voor aan onze kamerplantenkenner Marieke van der Eerden. Stuur je vragen in via www.gardenersworldmagazine.nl/kamervragen en wie weet vind je dan later de antwoorden op jouw meest prangende vragen terug in dit magazine.

Luxe zeep uit de Hortus

Tijdens een bezoek aan de Snippendaal kruidentuin van de Hortus Amsterdam raakte Nature Bar geïnspireerd door de geuren van jasmijn en citroenmelisse die de lucht vulden. Daarnaast trok de prachtige Ginkgo Biloba-boom meteen de aandacht. De Hortus en Nature Bar besloten de handen ineen te slaan en ontwikkelden samen de Hortus Ginkgo-zeep. Deze zeep combineert de krachtige Ginkgo-bladeren met de verfrissende geuren van citroenmelisse en jasmijn. Het resultaat? Een heerlijk luxe douche-ervaring. Wil je deze geuren ook ervaren? De Hortus Ginkgozeep is verkrijgbaar bij Nature Bar (www.naturebar.co) en natuurlijk in de Hortuswinkel in Amsterdam.

Hoe gaat het met jouw Bartelly-tomaten?

We krijgen veel reacties binnen over de Bartelly-tomaten, wat genieten we van jullie verhalen en beelden! Ondanks het natte weer verwachten we een goede oogst in de zomer. Kijk op pagina 45 wat je nu kunt doen met jouw tomatenplanten.

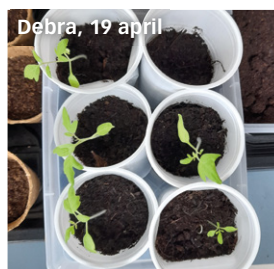
Anita, 19 mei

Hadassa, 25 mei

Greet, 19 mei

Debra, 19 april

Arleta, 24 mei

*Lezersfoto's
Bartelly-tomaten*

**IN
JOUW TUIN**

Wil jij iets vertellen
over jouw tuin?
Ga naar [gardenersworld
magazine.nl/jouw-tuin](https://gardenersworldmagazine.nl/jouw-tuin)
en stuur ons jouw
verhaal.

*“Het dahliaveld is een
kleurenspektakel waar
flink geplukt kan worden.”*

David Rikkers en René van Dam

In de tuin van ...

René van Dam

uit Almere

Is je achtertuin niet geschikt als moestuin,
dan kan een volkstuin uitkomst bieden.

In oktober 2022 konden we een moestuin bemachtigen in onze woonplaats Almere. Onze achtertuin is daarvoor helaas niet geschikt, omdat die op het noordoosten en voor meer dan de helft altijd in de schaduw ligt. We hebben heel wat zitten tekenen en plannen voor we aan de slag gingen. We vroegen ook meteen een bouwvergunning aan voor een kasje van meer dan 1,50 meter. We wilden natuurlijk heel graag groenten en fruit oogsten, zodat dat zou besparen en beter zou smaken. Maar bloemen vinden wij (en de insecten) ook heel mooi.

Voor de planten gingen we vooral op zoek naar schaduwplanten langs de haag van het volkstuincomplex, maar ook met dahlia's en kniphofia's gingen we los. Wat heb je daar veel kleuren, vormen en groottes in! Uiteraard bestelden we veel te veel.

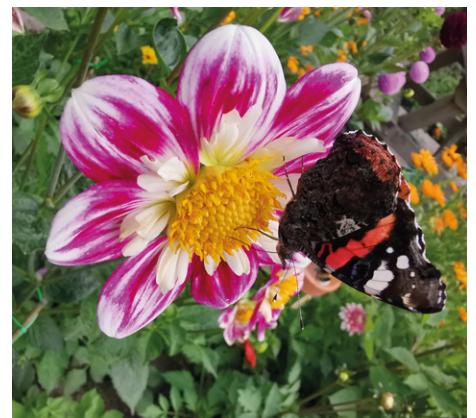
Toen hadden we heel veel geluk dat de tuin naast de onze vrijkwam en niemand die wilde hebben, omdat er al vier appelbomen en één perenboom op stonden. Daar konden

we weliswaar weinig groenten op verbouwen door de schaduw en de wortelpartijen, maar dahlia's en kniphofia's gingen prima. Het dahliaveld is onze trots: dat is een kleuren-spektakel geworden, waar ook nog eens flink geplukt kan worden. Ook is het een waar hommel- en bijenfestival.

Groenten en fruit oogsten we ondertussen ook. Kilo's bramen en aardbeien (wel veertig verschillende soorten!) zijn gegeten en verwerkt tot jam. Veel oogst hadden we, maar ook een grote uitdaging voor 2024: de komkommers, augurken en aubergines in de kas zijn allemaal geflopt. Waarschijnlijk was 46 graden in de zomer te heet voor ze ...

Alliums zijn ook favorieten van ons. We wisten niet dat er zoveel verschillende zijn, maar ze zorgden vanaf april tot en met juni voor een paarse en witte bloemenzee en zijn ook uitgebloeid nog fraai.

*“De plant is blind en dom,
maar het weet genoeg om
toch steeds naar het licht toe
te komen, en het zal dit
blijven doen ondanks
eindeloze ontmoedigingen.”*

GEORGE ORWELL

Wij houden van juli

Schrijver George Orwell was een fervent tuinier. Hij schreef zelfs een essay over hoe leuk het is om het hele jaar in de tuin te zijn. Over juni schreef hij over 'het slopende werk van het aanaarden van aardappelen' en 'wandelen na het avondeten'. In november waren het 'razende stormen' en 'de geur van verbrand afval' die zijn aandacht trokken.

In deze maand was hij blij om 'naar kantoor te gaan in hemdsmouwen' maar ook 'het eindeloze knap-knap-knap van kersenpitten als je over de Londense trottoirs loopt', wat een mooi aansprekend beeld is voor juli.

STER VAN DE MAAND

Kniphofia 'Sunningdale Yellow'

Alle planten die we voor deze maand hebben uitgekozen zijn wat ons betreft echte must-haves. Te beginnen met een fantastische roodgloeiende vuurpijl (hij is misschien niet echt 'roodgloeiend', maar wel zonnig gloeiend). Er zijn mensen die niet warm lopen voor de *Kniphofia* en dat vinden wij jammer. De aren met sterk gekleurde bloemen fleuren namelijk elke border op. Van een wilde weide tot formele rozentuinen: ze hebben allemaal een *Kniphofia* nodig.

Staat het liefst in rijke grond, waaraan veel compost is toegevoegd. Splits de pollen in de lente of neem uitlopers en pot ze op. **Hoogte x Breedte** 80 cm x 50 cm

ROMANTISCH ROZE

De stokroos is de ultieme cottageplant. Geen half-vervallen veranda of pittoreske dorpswoning is compleet zonder een van deze torenhoge schoonheden. Deze heeft een bijzonder fantastische kleur, maar ze zijn er ook in wit, paars en vele andere tinten roze. Ze bloeien gedurende een lange zomer en nestelen zich zelfs in de meest onherbergzame spleten. Niet alleen fijn voor ons, maar ook voor hommels en vlinders.

Alcea rosea 'Halo Cerise'

Kijk uit voor slakken en voor kaasjeskruidroest (een vervelende schimmelziekte). Het kan helpen om planten als tweejarigen te kweken, door ze na de bloei te verwijderen.. **H x B** 1,8 m x 50 cm

EREPRIJSPAKKER

Wij zijn dol op deze plant, vanwege zijn dunne, kleurige bloemstengels die overal bij passen. Deze is wit, maar hij is er ook in roze en een zachte lavendeltint. De bladeren zijn in wielen gerangschikt over de hele elegante stengels en als ze verwelken, voegt het geheel structuur toe aan de herfstborder.

Veronicastrum virginicum 'Album'

Dit is één van die planten die goed reageert op de 'Chelsea Chop'. Knip hem eind mei terug om de bloei uit te stellen en stevigere planten te krijgen. **H x B** 1,3 m x 40 cm

TROUWE VRIEND

Deze plant staat heel hoog op de lijst van 'planten die in geen enkele tuin mogen ontbreken'. Hij is matig winterhard, maar de diepte van de kleur, de lengte van de bloei en vrolijke uitstraling maken hem het risico meer dan waard. Gelukkig is hij ook gemakkelijk te stekken, dus je hoeft nooit zonder te zitten.

Salvia 'Amistad'

Bijen zijn er dol op. Regelmatig koppen verlengt het bloeiseizoen. Neem kopstekken in de zomer en bescherm hem tijdens de winter. **H x B** 1,2 m x 40 cm

LICHTGEVEND

Als je een beetje halfschaduw in je tuin hebt, dan is dit de plant voor jou. De witte bloemen hebben een subtiel groen puntje aan de bloemblaadjes. Het zijn ook geweldige snijbloemen. Nog belangrijker is dat ze een beetje schemerige hoek echt oplichten. Plant er veel en, als je iets avontuurlijks wilt, combineer ze dan met andere mooie variëteiten van dezelfde plant in roze en diep bordeauxrood.

Astrantia 'Snow Star'

Deel volwassen planten in het voorjaar. Knip de hele plant na de bloei terug om fris, nieuw blad te krijgen voor de nazomer. **H x B** 40 cm x 40 cm

SPINNENDE KAT

Om wat voor reden dan ook wordt deze felkleurige eenjarige plant ook wel eens spinbloem genoemd. Nu zijn wij het zelden oneens met de naamgevers, maar in dit geval wel. Hij ziet er helemaal niet uit als een spin. Nee, dan vinden wij kattensnor een veel betere keus door zijn lange meeldraden.

Cleome hassleriana 'Violet Queen'

Half winterharde eenjarige, dus zaai hem onder glas in de lente. De stelen zijn vrij stekelig, dus wees voorzichtig bij het hanteren. Ook mooi in een boeket. **H x B** 1,5 m x 50 cm

The Full Monty

Niemand kan een echte wilde tuin 'maken', zegt **Monty**, maar kundige handen kunnen wel helpen bij het creëren van een ruimte die prachtig in harmonie is met de omgeving.

“Echt goed tuinieren integreert zoveel mogelijk van de natuurlijke wereld.”

FOTO: MARSHA ARNOLD

Ik hoop dat het buiten warm is terwijl je dit leest. En ik hoop dat je zomertuin net zo veel zonplezier heeft als jij en ik.

Maar het valt niet altijd mee. Te heet en te droog en planten (en mensen) verwelken. Te koud en te nat, en de kopjes gaan hangen en het loof bezwijkt onder het gewicht van de sappige groei. Het lijkt moeilijk om een balans te vinden tussen alle mogelijke combinaties van weer, grond en timing om de tuin er goed uit te laten zien in de tijd van het jaar waarin hij er op zijn best uit zou moeten zien. Vorig jaar rond deze tijd bezocht ik een tuin die me versteld deed staan, zowel door zijn schoonheid als door de manier waarop hij met al deze uitdagingen omging. Het was op Mallorca, waar ik aan het filmen was voor mijn serie over Spaanse tuinen. Ik bezocht er Torre d'Ariant, de tuin gemaakt door Heidi Gildemeister. Bijna dertig jaar geleden, voordat klimaatverandering het belangrijkste onderwerp voor tuiniers werd, schreef Heidi een van de eerste boeken over tuinieren in een heet, droog klimaat: *Gardening the Mediterranean Way: How to Create a Waterwise, Drought-Tolerant Garden*.

Veel van wat erin stond lag voor de hand: kies je planten zorgvuldig, probeer niets te kweken dat niet van hete, droge omstandigheden houdt en zet de planten die het meeste water nodig hebben het dichtst bij huis. Laat de lente en de herfst je bloeiperiodes bij uitstek zijn en accepteer dat de zomerse hitte sommige planten tot verschrompelde bruine resten reduceert, maar (cruciaal!) ze niet doodt. Tegenwoordig allemaal logische adviezen.

Maar niets bereidde me voor op de schoonheid, omvang en rijkdom van de tuin. Een deel hiervan is natuurlijk: de tien hectare grote, steil aflopende heuvel staat vol met enorme rotsblokken en volwassen eiken die op zichzelf een uitgedroogd gebied vormen, maar wel groots en romantisch is. Wat Heidi echter heeft gedaan, en wat de stichting die het nu beheert prachtig heeft onderhouden, is deze zorgvuldig beschermde natuurlijke beplanting combineren met een breed scala aan fascinerende planten, mooi vormgegeven en gesnoeid.

Dit laatste, het kundige bewijs van menselijk vakmanschap, is het tegenovergestelde van trendy 'rewilding' en geweldig mooi. De waarheid is dat je tuin nooit echt natuurlijk kan zijn, hoe kundig je ook plant en hem aanpast aan je bodem, ligging en klimaat.

Een tuin is altijd een constructie. Hij maakt gebruik van de heersende omstandigheden om iets te maken dat er eerder niet was en dat nooit op natuurlijke wijze kan worden nagemaakt. Dat lijkt tegenwoordig niet meer acceptabel te zijn. Het is alsof een zogenaamde 'wilde' tuin die de natuurlijke omstandigheden nabootst, op de een of andere manier waardevoller en meer verantwoord is dan een tuin waarin de creatieve vaardigheden van de mens zichtbaar zijn toegepast. Dit is hooghartige onzin. Als je een echt wilde tuin wilt, loop dan gewoon weg. Laat een stuk grond volledig onaangeroerd door mensenhanden en het wordt vanzelf wat het wil zijn. Het resultaat mag dan mooi en bevredigend zijn en zeer goed voor allerlei wilde dieren, maar het is geen tuin.

Echt goed tuinieren integreert en gebruikt zoveel mogelijk van de natuurlijke wereld. De tuin van Heidi Gildemeister was daar een levend voorbeeld van. De beplanting was volledig in harmonie met de plaatselijke flora, zij het met planten uit alle mediterrane klimaatgebieden, waaronder Chili, Australazië, Zuid-Afrika en Californië, maar ook uit het Middellandse Zeegebied zelf. Het beheer bestond uit het gebruik van weinig water maar veel mulch, waarbij elk blad en afgesneden of gevallen vegetatie werd gecomposteerd en gerecycled.

Maar het knappe zit hem niet in het in leven houden van planten onder de meest barre omstandigheden, maar in het vormen en leiden van de planten in harmonie met de heuvels en rotsen en de grote kronen van de inheemse bomen, zodat de natuurlijke en menselijke werelden samen een tuin creëren die bedacht en niet natuurlijk is, maar wel subliem.

Monty

Topkeuze

Achillea

Duizendblad is een indrukwekkende, elegante plant – en bovendien ijzersterk.

Als het deze zomer weer eens wekenlang niet regent en kurkdroog is, loop dan eens langs een openbaar grasveld. De kans is groot dat je in het bruine en kurkdrege veld plukjes groen ziet.

Tien tegen één dat die plukjes groen duizendbladplanten (*Achillea millefolium*) zijn. Die wetenschap vertelt je een aantal nuttige dingen.

Eén daarvan is dat *Achillea* een enorm droogteresistente plant is, dus het is een goede keuze voor een droge, zonnige border. Een andere is dat hij ook zeer robuust is. En tot slot herinnert het ons eraan hoe belangrijk het is om duizendblad te koppen. Als we deze planten zichzelf laten uitzaaien, nemen ze niet alleen de border over, maar ook het gazon.

De platte bloemhoofdjes van de vele gekweekte variëteiten zijn er in een indrukwekkende reeks kleuren die goed samengaan met smalbladige grassen en vaste, rechtopgaande planten. Maar vergeet niet de uitgebloeide bloemhoofden af te knippen.

■ **Standplaats** Alle variëteiten houden van volle zon en goed gedraineerde, maar niet uitgedroogde grond.

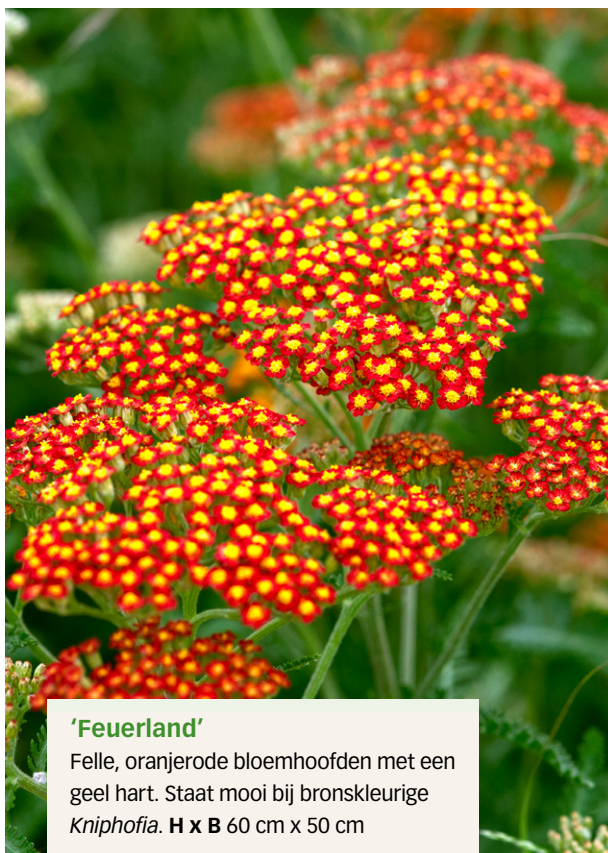
■ **Planten** De meeste zijn goed winterhard. Natte grond is meestal een groter probleem dan koude winters. Deel en herplant de gezondste delen om de twee of drie jaar.

■ **Verzorging** Op rijke grond ondersteunen met een draadframe of stokken en touw. Jaarlijks een mulchlaag aanbrengen.

'Summerwine'

Bordeauxrode bloemetjes met lichtgekleurd oog op brede hoofden die vervagen naar roze. H x B 80 cm x 50 cm

Achillea

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Bloei												
Koppen												

Bijenportret De grote koekoekshommel

De grote koekoekshommel heeft een gele kraag en een zwart lichaam met een witte achterlijfspunt. De beharing is relatief kort en gelijkmatig. De schenen van de achterpoten zijn niet glad (zoals bij hommels) maar behaard. Deze hommel is vooral te zien in het zuiden en midden van Nederland. Het vrouwtje verschijnt in maart en vliegt tot september. De mannetjes verschijnen vanaf mei.

Nestelgelegenheid

Een koekoekshommel neemt een nest over van een sociale hommel. Bij voorkeur

een nest van bescheiden omvang, maar wel met voldoende werksters. Deze hommel produceert de werksters namelijk niet zelf, maar heeft ze wel nodig voor de verzorging van haar larven. In sommige gevallen wordt bij de overname van een nest de oorspronkelijke koningin gedood. Meestal wordt de koningin gedomineerd en blijft zij in leven. Zo kan de koekoekshommel gebruik maken van de dominantie van de koningin over haar werksters: die blijven daardoor in hun verzorgende rol. En de koningin gaat zich gedragen als een werkster en het nest actief helpen verdedigen.

Voedsel

Koekoekshommels komen iets later uit hun winterslaap dan andere bijen en hommels. Eenmaal uit de grond gekropen gaan zij foerageren. Door zich te voeden met stuifmeel komen hun eierstokken in ontwikkeling. Foerageren doen zij in het voorjaar vooral op wilgen. Daarna gaan zij op zoek naar een nest om te parasiteren. De grote koekoekshommel bezoekt naast wilgen een groot aantal andere planten zoals paardenbloemen, wilde marjolein, witte klaver en slangenkruid. De mannetjes worden vaak op distels waargenomen.

Red de bij

Zaai klaver voor hommels

Met klaver maak je niet alleen de grote koekoekshommel, maar heel veel hommelsorten blij. Bijkomend voordeel is dat klaver op veel plekken groeit. Dus zoek een verloren hoekje in je tuin en zaai het hele jaar door klaver.

Witte klaver is in vrijwel alle gras- en hooilanden te vinden. De stengels van de witte klaver kruipen over de bodem en wortelen telkens opnieuw op de knopen. De bloemen worden bezocht door honingbijen en hommels, die voor de bestuiving zorgen. Rode klaver kan tot 50 cm hoog worden. De bloemen worden voornamelijk bezocht door hommels die met hun lange tong de nectar in de diepe bloemen kunnen bereiken. Ze worden aangetrokken door de nectar in de bloemen en verzamelen ook stuifmeel.

Bestel klaver met korting

Wil jij ook witte en/of rode klaver in de tuin? Bestel met **10% korting** gifvrije zaden van witte- en rode klaver via de website van de Bijenstichting.

BESTEL KLAVER MET KORTING

Scan de QR-code en
gebruik de code GW24
voor 10% korting.

De Bijenstichting

zet zich in voor bijen en beschermt ze tegen uitsterven. Via cursussen, workshops en open dagen leer je alles over bijen. Je kunt ook altijd een kijkje komen nemen in de demonstratietuin in Vorden, waar met veel vrijwilligers gewerkt wordt aan de bloemborders. Iedere maand geeft de Bijenstichting ons de perfecte tips om onze tuinen nog natuur- en bijvriendelijker te maken.

www.bijenstichting.nl

Tuingast van de maand

Het voelt misschien alsof de zomer op zijn hoogtepunt is, maar de natuur begint het al wat rustiger aan te doen. Veel hommelse soorten hebben hun levenscyclus voltooid en de dochterkoninginnen paren deze maand voordat ze een geschikte plek zoeken om te overwinteren. De tweede generatie *Nymphalidae*-vlinders, zoals de dagpauwoog en de kleine vos, komt binnenkort tevoorschijn en als het droog is gaan ook zij misschien meteen in winterslaap. Maar er is genoeg te doen de komende weken: luister 's nachts naar parende egels, laat bladluizen liggen voor het tweede (of derde) broedsel van huismussen en bewonder de eerste libellen en waterjuffers die eitjes leggen in je vijver.

Dit kun je tegenkomen

Levendbarende hagedis

(*Zootoca vivipara*)

De hagedis, die vaak verward wordt met salamanders, is klein en houdt meer van zonnebaden op muren en boomstammen dan van het bezoeken van vijvers. Je vindt ze meestal in bossen, graslanden en heidevelden, maar ze kunnen ook in tuinen voorkomen.

De mannetjes zijn groenbruin met vlekken of strepen langs de flanken en tot 15 cm lang. Ze hebben felgele of oranje gevlekte onderkanten, terwijl de buik van de vrouwtjes effen en lichter van kleur is. De paring vindt plaats in april en mei. In plaats van eieren te leggen, broedt het vrouwtje de eieren in haar lichaam uit en brengt ze in juli tot wel elf jongen ter wereld. Als ze de eieren draagt, ziet ze er opgeblazen en 'zwanger' uit.

Als koudbloedige dieren brengen hagedissen de ochtend door met zonnebaden in de buurt van dichte begroeiing zoals lang gras, waar ze zich in veiligheid kunnen brengen als dat nodig is. Eenmaal opgewarmd gaan ze op jacht naar voedsel, meestal spinnen en insecten.

De kneu voedt zich het hele jaar door met kleine zaden.

Kijk ook uit naar

■ Groene schildwants. Hij heeft de vorm van een schild en komt voor in tuinen. Het is een ongevaarlijk insect dat zich voedt met kleine hoeveelheden plantensap.

■ Kneu. Een kleine, slanke vink met een melodieuze lied. Mannetjes hebben een rode kruin en borst, terwijl vrouwtjes bruiner zijn.

■ Bladluizendoder. Deze zwarte wesp tref je wellicht aan in je bijenhotel. Hij is ongevaarlijk en bewijst de tuinier een uitstekende dienst door bladluizen te verzamelen, geen nectar en stuifmeel, voor zijn larven.

*“De hagedis houdt meer
van zonnebaden op muren
en boomstammen dan van
het bezoeken van vijvers.”*

“Courgettes zijn mijn favoriete gewas. Je kunt er op zóveel manieren van smullen, bijvoorbeeld in mijn doordeweekse gerecht. Simpel en overheerlijk.”

Weinig ruimte veel smaak

In juli staat de moestuin er weelderig bij. Een overvloed aan courgettes kun je verwerken in smakelijke recepten, zoals de pastaschotel van **Rukmini Iyer**.

Deze maand gebeurt er van alles tegelijk in de tuin – jonge courgettes die uitbundig bloeien met hun gele trompetbloemen, een heleboel wortelen, rijpe tomaten en de eerste paprika's – als je tenminste vroeg begonnen bent met zaaien.

Courgettes zijn misschien wel mijn favoriete gewas. Je kunt er op zóveel manieren van smullen: je kunt de bloemen vullen met ricotta en dan door tempurabeslag halen en frituren. Of je schilt ze fijn en maakt er een salade van

met Parmezaanse kaas en citroen. Of je roostert grotere plakken op de barbecue en garneert ze met olijfolie en munt. Als je een courgette te groot hebt laten worden, kies dan voor verrukkelijke muffins van courgette, halloumi en rode peper.

Deze maand deel ik mijn favoriete doordeweekse gerecht: met rode peper, knoflook en boter gesauteerde courgette, gemengd met warme linguine met pijnboompitten, wat citroensap en een royale hoeveelheid Parmezaanse kaas. Simpel en overheerlijk.

FOTO: DAVID IOTUS

Linguine met courgette, pijnboompitten en rode peper

Een makkelijk gerecht voor door de week. Het geheim is steeds te blijven proeven en het zout en citroensap aan te passen tot de smaak precies goed is.

VOOR 2 PERSONEN

VOORBEREIDING 10 minuten

BEREIDING 15 minuten

- 200 g linguine
- 2 grote courgettes, geraspt
- 1 el boter
- 1 el olijfolie
- 2 teentjes knoflook, fijngehakt
- 1 rode peper, fijngehakt en zonder zaadlijsten
- zeezoutvlokken
- 50 g pijnboompitten
- 40 g Parmezaanse kaas
- ½ citroen, alleen het sap

BEREIDING

- 1** Breng een grote pan met water en zout aan de kook, voeg de pasta toe en kook deze tot de pasta al dente is.
- 2** Doe ondertussen de geraspte courgettes in een schone theedoek en knijp deze uit boven een kom. Verwarm de boter in een grote braadpan en voeg de olie, knoflook en peper toe. Roerbak 30 seconden op hoge temperatuur en voeg dan de courgettes en een snuf zout toe.
- 3** Bak de courgette dan 5-6 minuten onder af en toe roeren op middelhoge temperatuur. Rooster ondertussen de pijnboompitten in een droge koekenpan tot ze bruin zijn.
- 4** Giet de pasta af, maar bewaar een beker van het kookvocht en doe de pasta terug in de pan. Voeg de gebakken courgettes, 30 g Parmezaanse kaas, wat citroensap en flinke snuf zeezout toe en roer goed door. Voeg naar behoefte een beetje pastavocht toe om het geheel te binden tot een zijdeachtige consistentie. Proef en voeg naar smaak meer zout en citroensap toe. Bestrooi met de pijnboompitten en de rest van de Parmezaanse kaas.

Andere smaken uit de tuin

Kies bij weinig ruimte dwergvariëteiten om perziken te kweken.

Als je **perziken** kweekt tegen een tuinhek op een zonnige plek op het zuiden, heb je kans op een vroege oogst (mijn droom is ze te kweken in een Victoriaanse serre). Ze zijn ook heerlijk als je ze kort grilt op de barbecue en als toetje serveert met ricotta, honing en hazelnoten, of in een salade met feta, tuinkruiden en een frisse citroendressing.

Aardbeien gaan mooi samen met amandelen in frangipane of een simpele aardbeien-amandeltaart. Of maak eens een hazelnotenschuimtaart, met een topping van verse aardbeien, karamelsaus en geroosterde, fijngehakte hazelnoten. Doop gekoelde aardbeien in pure chocola en zet ze nog een paar minuten in de koelkast. Een instant toetje waar ik persoonlijk geen genoeg van kan krijgen.

Doe **waterkers** op een sandwich van witbrood met een dikke laag boter en plakjes rosbief of, voor een plantaardige variant, gebakken portobello's met knoflook. Of maak een smakelijke, gezonde salade van geroosterde pompoen, parelgort en granaatappelpitten, met fijngehakte waterkers als perfect groen contrast.

Aan de slag

■ **Wortelen** Blijf late variëteiten zaaien, in de vollegrond of in diepe bakken. Zaai in rijen, bedek het zaad met een dun laagje aarde en dun zaailingen uit tot 2-4 cm tussenruimte. Wil je grotere wortelen, dun ze dan na 3-4 weken nogmaals uit tot 4-8 cm tussenruimte. Naar mijn ervaring is dit de laatste kans om succesvol wortelen te zaaien.

■ **Rode biet** Nog een 'laatstekansgewas'. Zaai 2 cm diep en 10 cm uit elkaar in ondiepe zaaivoren, of strooi 4-5 zaden in gaten met 15 cm tussenruimte, zodat ze in groepjes groeien en clusters kleine bieten opleveren.

■ **Snijbiet** Dit is een supermakkelijk gewas om te telen. Zaai de zaden 2 cm diep in zaaivoren, met 40 cm tussen de rijen. Snijbieten doen het ook goed in borders of potten en net als rode bieten kun je ze in zaaiakken zaaien om de jonge blaadjes als pluksla te gebruiken.

Wortelen kunnen goed groeien in potten, mits die diep genoeg zijn, zodat de wortelen genoeg ruimte hebben.

VOLGENDE MAAND Het is eindelijk tijd om tomaten te oogsten en Rukmini heeft het perfecte taartrecept.

Een jaar op JENNITA'S PLUKTUIN

Het lange wachten wordt beloond

Pluktuinexpert Jennita Jansen verhuist naar een nieuwe pluktuin en laat zien hoe ze die (letterlijk) vanaf de grond opbouwt. Een van de grootste uitdagingen voor haar? Een schaalvergroting van jewelste, waarbij ze van een geborgen bloementuin naar grote stukken grond gaat. Jennita vertelt je welke bloemen ze kweekt op haar grote tuin, welke experimenten ze aangaat en geeft tips voor iedereen die bloemen wilt kweken.

TEKST: IONA VAN DEN DRIES

De regen klettert op het dak van de schuur, onweer dreigt in de verte en Jennita wacht met laarzen en regenjas haar moment af. Tussen de buien door gaat het werk op de pluktuin namelijk gewoon door; weer of geen weer. "Soms baal je van het onweer, maar dan kleed je je op het weer en ga je toch. Ik kan het bijna geen werken noemen, zo leuk vind ik het!"

Hitte, plensbuien en onweer

Het weer kan zomaar omslaan van zomerhitte tot storm of hevige regenval. Deze extremen zorgen voor uitdagingen op de pluktuin. Hoe gaat Jennita daarmee om? "Schuilen", lacht ze terwijl het buiten de schuur dondert. "Vooral als het even eng wordt, zoals met onweer. Maar verder gebruik ik goede regenkleding en stem ik mijn planning af op het weer." Haar weer-app en planningen zijn dan ook een enorme hulp. "Met wat voorzorg en de weersvoorspellingen kom je een heel eind. Je kunt bijvoorbeeld geen zaden oogsten als het nat is, dan moet ik mijn plan aanpassen. Om flexibel te zijn, heb je overzicht nodig."

Flinke regenval en dagen van droogte hebben hun eigen uitdagingen en voordelen. Zo zorgt een natte bodem in het voorjaar ervoor dat de bloemen wat trager opkomen, terwijl ze die vertraging weer inhalen met een hittegolf. "Dit biedt een ander perspectief, namelijk dat de natuur bepaalde dingen ook zelf oplost. We mogen best een beetje vertrouwen hebben daarin", vertelt Jennita. Uiteindelijk is het door ervaring dat je leert wat je kunt verwachten, wat haalbaar is om te kweken en dat je kunt vertrouwen op je tuin. "Natuurlijk ben ik nerveus over hoe de planten het doen. Het is mijn levensonderhoud. Toch vind ik het fijn en rustgevend om te merken

dat dingen zichzelf oplossen, zoals toen er binnen mum van tijd lieveheersbeestjes op de bladluizenplaag afkwamen. Dan merk je hoe belangrijk een biodiverse omgeving is."

Een goed begin is het halve werk

Jennita bereidt haar pluktuin voor op extreem weer. "Zo kies ik bloemensoorten uit die weerbaar zijn en gebruik ik steungaas. Dat laatste helpt om de planten compact te houden en geeft steun bij storm en windstoten." Als het veel heeft geregend moet ze rekening houden met de natte grond bij het zaaien. "Als je zaait met veel regen heb je veel kans dat je zaden wegspoelen. Verder kunnen zaden in een natte bodem snel weggroten. Het kan wel fijn zijn om te zaaien voordat het een beetje gaat regenen, zodat je zelf geen water hoeft te geven." In tijden van droogte is het juist af en toe nodig om de tuin te beregenen. "Afhankelijk van het weer zijn mijn taken heel anders."

Jennita trotseert de regenbuien.

De pluktuin in juli.

To do

Juli en augustus

Juli en augustus zijn echte oogstmaanden voor de pluktuin! Geniet van de overvloed en ga lekker aan de slag met deze tips:

- Oogst bloemen net voordat ze (helemaal) open zijn. Zo kun je het langst genieten van je bloemen op vaas.
- Als de bloemen goed groeien, doen ongewenste planten dat ook. Wieden werkt vaak het beste als je de planten al jong uit de grond haalt.
- Te veel om te plukken? Laat wat bloemen staan voor de bestuivers in jouw tuin. Zo steun je de biodiversiteit én kun je zelf zaden oogsten!
- Je kunt geoogste bloemen ook prachtig drogen, zodat je in de herfst en winter kunt genieten van bloemenpracht in huis.
- Zaai winterharde eenjarigen, tweejarigen en vaste planten voor het volgende seizoen.
- Houd in de gaten of je planten extra water nodig hebben als het lang droog blijft.
- Kop uitgebloeide bloemen om meer bloei te stimuleren. Laat de uitgebloeide bloemen zitten als je zaden wilt oogsten.
- Ga je zaden oogsten? "Wacht dan tot de zaden helemaal bruin & ingedroogd zijn", tipt Jennita. "Dan zijn ze goed rijp." Kies dan een droge dag uit om de zaden zo droog mogelijk te oogsten.
- Bloemen in juli en augustus: duizendblad, bolderik, amarant, dille, leeuwenbek, goudscherm (*Bupleurum*), goudsbloem, korenbloem, cosmea, ridderspoor (*Delphinium*), zonnehoe (Echinacea), zonnebloem, strobloem, lamsoor (*Limonium*), siertabak (*Nicotiana*), hazenstaartjes (*Lagurus*), juffertjes-in-het-groen (*Nigella damascena*), klapproos, duifkruid (*Scabiosa*), zinnia en dahlia.

“De pluktuin went nooit: elke dag verrast me.”

Zomer op de pluktuin

Een dag op de tuin van Plukatelier begint met een blik op de jaarplanning, de weekplanning en een rondje om te zien hoe de planten ervoor staan. Zo weet Jennita meteen wat er nog moet gebeuren. “Ik heb een vast schema van wanneer ik wat doe, maar soms moet ik mijn planning aanpassen. Tijdens het werken zet ik de ene keer graag een podcast of muziek op, de andere keer luister ik naar de vogels. Het is net waar ik behoefte aan heb.” Onmisbaar voor haar werk is goed gereedschap, zoals een fijne schaar, een kruiwagen en een riem vol handig gereedschap (*tool belt*). Deze hulpmiddelen maken het werk fysiek lichter. Een belangrijke toevoeging van Jennita: “Vraag hulp waar je dat nodig hebt! Je hoeft het niet allemaal alleen te doen.”

Als het opklaart, komt de tuin weer tot leven. De bloemen zitten vol vlinders en bijen. “De zomerbloemen gaan nu helemaal los!” Jennita glundert ervan. “Nieuwe soorten bloemen, die me zijn aangeraden door collega’s of die ik vond op Instagram, verrassen me ook. Mijn zelf gezaaide eucalyptus doet het heel goed, dus ik hoop dat ik daar

volgend jaar al van kan plukken voor mijn boeketten. Ik merk ook dat ik meer op de lange termijn denk met heesters en eucalyptus voor volgend jaar en met pioenrozen, die ik pas over een paar jaar kan snijden. Deze langetermijnplannen kan ik nu ook maken, omdat ik ervan overtuigd ben dat ik dit wil. De pluktuin went nooit: elke dag verrast me.”

Boeketten vol zomerbloemen

Wat zijn Jennita’s favoriete boeketten in juli? “De abonnementenboeketten! Om de week of elke week krijg ik bestellingen. Door de tijd heen leer ik persoonlijke voorkeuren van klanten kennen en kan ik daar boeketten op afstemmen.” Abonnees van Plukatelier krijgen een prachtig gemengd boeket met seizoensbloemen. Ook kun je een oogstaandeel bestellen. “Deze stel ik samen met wat er op dat moment veel op de tuin staat. De ene keer is dat een gemengd boeket, de andere keer een grote ‘monobos’ van één soort, of een kleiner boeket plus een bos dahlia’s. Zo puzzel ik steeds weer bloemrijke verrassingen bij elkaar en kan ik alles wat de tuin in overvloed geeft verwerken. Dat vind ik tof!”

Verder maakt Jennita in juli vooral veel rouw- en trouwboeketten. “Boeketten zijn steeds anders, omdat de bloemen die bloeien veranderen. Je volgt het seizoen. Aan het begin van het seizoen was het lastig om focusbloemen te vinden (grote, ronde bloemen), dus dan maakte ik boeketten met kleinere, fijnere bloemen. Dit maakt ze soms wat rommeliger, al vind ik dat zelf erg leuk. Nu merk ik dat het makkelijker is om met minder bloemen een sprekend boeket te maken. Dat komt door de variatie die er nu is.” Alvast een tip voor zomerboeketten in augustus: combineer dahlia’s met andere zomerbloemen. “Augustus is een maand van overvloed, dus ga vooral lekker plukken en combineren. Zelf combineer ik dahlia’s graag met fijnere bloemen om de grote, ronde vormen wat op te breken. Goede combinaties zijn bijvoorbeeld *Achillea* (duizendblad), kamille en *Zinnia*.” Vaste voorjaarsbloeiers zoals margriet en *Delphinium* gaan, als ze op het juiste moment zijn gesnoeid, dan ook hun tweede bloei in. “Later in augustus is het heerlijk nazomer met herfstkleuren van chrysanten en asters.” Een oorverdovend kabaal van regen op het dak van de schuur

brengt haar terug naar het heden. "We hoeven nog niet aan de herfst te denken", lacht Jennita. "Nu is het regenfeest!"

Zomers blad voor bij je bloemen

In de zomer is er ook volop mooi blad te plukken. Denk aan gezaaide planten zoals *Bupleurum* (goudschem), munt, basilicum en oregano. "Deze planten gebruik ik als vuller en groen accent", legt Jennita uit. "Als je tuinkers laat doorschieten vormt die zaaddozen die je ook prachtig kunt gebruiken in boeketten. Groene amarant is nog zo'n schoonheid. Kruiden brengen een geuraccent in het boeket en wat bescheiden bloei." Als je kruiden bloeien, kun je hun bloemen dus goed gebruiken. "Misschien dat ze iets minder goed smaken, maar je kunt ze gerust als snijbloemen op vaas zetten."

Op vakantie in het tuinseizoen: kan het?

Als alles groeit en bloeit op de pluktuin, zit op vakantie gaan er niet altijd in – of toch wel? Jennita probeerde het uit en deelt haar tips. "Knip op de dag of dagen voor je op vakantie gaat alle bloemen uit je planten, ook de bijna open knoppen. Zo kun je het oogstseizoen verlengen. Na een week staat het er namelijk weer." Verder probeert Jennita haar tuin netjes achter te laten door van te voren ongewenste planten te wieden, dode plantdelen weg te knippen en wat op te ruimen. "Zorg dat je een tuinoppas hebt die je planten water geeft. Vooral bij jonge planten is het cruciaal dat ze niet uitdrogen. In potjes en zaaitrays drogen ze sneller uit, maar toch is er ook een voordeel: je planten zijn zo namelijk mobiel! Je kunt ze dus meegeven aan iemand, dan hoeft je oppas daar niet naar je huis of tuin te komen." Plan ook vast tijd in om bij terugkomst wat tuinklussen in te halen, zoals wieden en oogsten.

Jennita's tips voor pluktuiniers

Voor Jennita is haar jaaragenda een belangrijke hulp. "Zo weet ik precies wat ik wanneer moet doen. Een planning geeft structuur waar je op terug kunt vallen en zorgt ervoor

dat je niet steeds het wiel hoeft uit te vinden." Ondanks haar planning blijven er ook weleens bloemen staan of gaan dingen niet volgens plan. "Ik laat bewust bloemen staan voor insecten en zodat de tuin er mooi uitziet, maar het geeft soms ook stress. Dan denk ik, 'Waar moeten deze bloemen straks heen? Wat als ze weggegooid worden?' Het is belangrijk om mild te zijn voor jezelf. Met de bloemen die je laat staan maak je insecten en voorbijgangers blij. Dat is het waard."

Mild zijn voor jezelf houdt ook in dat je soms moet aanvaarden dat een project niet lukt. "Soms leg ik me erbij neer dat er dit jaar minder bloemen van een bepaalde soort zijn of dat die ene plant het niet gaat doen. Dan vraag ik me af waar ik mijn energie in wil steken. Is het het waard om die ene plant te redden of is het oké als hij het niet doet dit jaar? Bij zaaïen bouw ik dan ook marge in,

want er zijn altijd zaadjes die niet uitkomen. Daar mag je echt van balen, maar weet ook dat dit niet het einde van je project is. Tuinieren is een balans tussen regie nemen, je plan trekken en ruimte laten voor de natuur, want je kunt niet alles in de hand houden."

Denk je erover om een pluktuin te beginnen? Dan is Jennita's advies: begin klein en ga voor het plezier. "Juist kleine succeservaringen zijn essentieel. Als het dan goed bevalt, kun je gaan uitbreiden. Begin bij wat tuinieren leuk maakt voor jou. Het mag namelijk gewoon leuk zijn."

Successen en tegenslagen, het hoort er allemaal bij. "Als je pluktuin je hobby is, voelt het idealiter niet als een baan. Dit jaar ben ik met allerlei bloemen bezig, maar ik focus specifiek op eenjarige ridderspoor. Het is me eindelijk gelukt om die te kweken! Soms moet je ergens even tijd in steken en uitzoeken wat die soort nodig heeft. Dat zijn bewuste beslissingen. Heb je de tijd en energie om verschillende projecten op te pakken of kun je nu beter focussen op één plant? In beide gevallen: ga ervoor! Als je het kweken van één plant onder de knie hebt, kun je ook weer verder met de volgende."

Het pluktuingeluk van Jennita Jansen

Wellicht herken je Jennita van de speciale *Gardeners' World*-uitgave *Maak je eigen pluktuin*, waarin ze met een prachtig boeket op de cover staat. Of misschien heb je haar al gezien met haar zadenlijn op de Ambachtelijke Plantenmarkt. Jennita Jansen is eigenaresse van biologische bloemenkwekerij en studio Plukatelier. Toen ze zag dat er eigenlijk nog weinig werd geschreven over pluktuinieren, besloot ze haar ervaring en tips te delen. Zo bracht ze in 2020 het boek *Pluktuin – de mooiste bloemen in kistjes en potten* uit bij Uitgeverij Snor. Jennita en haar tuin bruisen van enthousiasme voor bloemen en zoals ze zelf ook zegt, "Enthousiasme is aanstekelijk!" Wij bij *Gardeners' World* hebben het pluktuingeluk flink te pakken en zijn meer dan enthousiast dat we het eerste jaar op Jennita's nieuwe tuin met je mogen delen.

Voor inspiratie, workshops, boeketabonnements en nog veel meer kun je terecht op Jennita's website [plukatelier.nl](https://www.plukatelier.nl). Ook vind je updates en tips over pluktuinieren op Jennita's Instagram-pagina [@plukatelier](https://www.instagram.com/plukatelier).

Tip! Jennita's pluktuin in het echt zien? Kom zaterdag 10 augustus tussen 10.00 en 17.00 naar de tuin van Plukatelier en 't Struykgewas in Scherpenzeel. Zij doen namelijk mee met Rondje Tuinen Amersfoort. Bezoek de tuin en geniet er van een kop koffie of thee.

Wil je nog meer lezen over pluktuinieren? Bestel onze speciale uitgave *Maak je eigen Pluktuin* op www.gardenersworldmagazine.nl/pluktuin.

IN DE UITGAVE VAN SEPTEMBER Pluk de zomer met Jennita's tips voor duurzame bloemen!

Groene school

Leer elke maand iets nieuws in de tuin. Van basistechnieken als met onkruid omgaan en snoeien tot het vergroten van je moestuinoogst, in deze rubriek komt het allemaal aan bod.

38

41

54

59

45

48

Deze maand

- 32 Leve de kruidentuin**
Monty vertelt hoe je jaarrond heerlijke kruiden oogst.
- 38 Jouw snoeimaand**
Frances dunt planten uit.
- 41 Zorg voor je spullen**
Met deze tips gaan je gereedschappen veel langer mee.
- 45 Samen tomaten kweken**
Tomatentips van Bart Vosselman van De Bolster.
- 48 Loods je tuin door zwaar weer**
Doorsta droogte en hoosbuien.
- 54 Eerste hulp bij plantenziekten**
Bestrijd problemen – zonder gif.
- 59 Vraag & antwoord**
We geven antwoord op tuinvragen.

“Kruiden zijn onontbeerlijk voor wat je ook kookt en kunnen op bijna elke plek worden gekweekt”

Monty plukt rozemarijn, venkel, tijm, oregano en nog veel meer kruiden die in de Herb Garden groeien.

Leve de kruidentuin

Elke tuin zou plek moeten hebben voor kruiden om je eten extra lekker mee te maken. Volg **Monty's** deskundige adviezen en geniet het hele jaar door van smakelijke oogsten.

Een typisch Brits kenmerk van moestuinieren is dat de focus vooral ligt op het kweken van groente. In de meeste tuinen en in elke moestuin van het land wordt met trots groente geteeld. Maar ik durf te wedden dat meer mensen kruiden kweken dan groenten. Wie regelmatig kookt, zal altijd een pot met verse kruiden hebben staan, al is het maar wat rommelige peterselie of basilicum op een vensterbank. En in veel tuinen zijn bijna standaard kruiden te vinden: een verhoude rozemarijn, slordig groeiende lavendel of wat salie en bieslook die zich dapper staande houden in een onhandig hoekje.

Kruiden hebben niet de rituele verzorging nodig die de meeste groenten wel vereisen. Veel kruiden gedijen het best als je ze aan hun lot overlaat in grond en omstandigheden waar de meeste groenten hun neus voor ophalen.

Maar kruidentuinen en tuinieren met kruiden spelen van oudsher een centrale rol in de lange geschiedenis van Britse tuinen. De Saksen hadden een brede en diepgaande kennis van kruiden voor zowel culinair als medicinaal gebruik (en net als de Chinezen maakten ze geen onderscheid tussen deze twee rollen zoals wij dat nu doen). In middeleeuwse tuinen stonden kruiden centraal, ook weer zowel voor medische doeleinden als voor het op smaak brengen van voedsel. Veelzeggend genoeg zouden veel groenten waarvan we nu vinden dat ze heel anders zijn dan kruiden tot de 18e eeuw in een goed voorziene kruidentuin naast kruiden worden gezet.

De Chelsea Physic Garden is misschien wel de mooiste herinnering aan hoe belangrijk de kruidentuin in Engeland was. Deze tuin werd aangelegd (net als de eerste botanische tuinen ter wereld in het Italië van de 16e eeuw) om artsen inzicht te geven in hoe hun medicinale planten groeiden en welke relatie ze tot elkaar hadden. Kortom, leve de kruidentuin! Het is tijd dat we die weer de aandacht geven die hij verdient.

Naar mijn mening vinden Britten kruiden te vanzelfsprekend. Ze kweken wat munt, wat rozemarijn, misschien salie, lavendel en tijm, of een laurierboom vanwege zijn decoratieve snoei vorm. Dat is op zich niet ongewoon, maar we kweken kruiden bijna achteloos, zonder het enthousiasme dat we voor groenten laten zien.

Kruiden zijn onmisbaar. Een kleine selectie verse kruiden is onontbeerlijk voor wat je ook kookt en die kleine selectie kan op bijna elke plek worden gekweekt: op een vensterbank, in potten bij de achterdeur of in een heuse kruidentuin met alles erop en eraan.

De meeste kruiden voelen zich niet thuis op Longmeadow met zijn zware klei. Ze staan

Kweek basilicum naast tomaten in een kas - een perfecte combinatie van smaken.

Kruiden zoals peterselie kun je binnen opkweken voor je ze in de late lente of de zomer uitplant.

niet graag maandenlang in koude, natte grond. Brandende hitte is prima en vrieskou ook. Ze malen niet om harde wind en zelfs stortbuien. Maar aan kou en natheid in combinatie met vruchtbare grond hebben ze een hekel.

Een plek in de zon

Rozemarijn, tijm, salie en oregano gedijen bij eindeloze zonneschijn, weinig voedingsstoffen en heel goede afwatering. Regel 1 is dus: zoek het zonnigste plekje in je tuin en geef het aan hen. Idealiter is dit vlak bij de achterdeur zodat je tijdens het koken snel even wat kunt pakken. Maar ze hebben absoluut zon nodig.

Rozemarijn kan het jarenlang uithouden op een zonnige plek met uitstekende drainage.

De plant kan alle kanten op groeien of een nette heester blijven, zoals 'Miss Jessopp's Upright', die heel geschikt is voor een kleine ruimte. Daarnaast kweken we Turkse oregano (*Origanum onites*), dat groene blaadjes heeft, en marjolein (*Origanum vulgare* 'Aureum') met goudkleurige blaadjes. En het verschil? *Origanum*-soorten worden soms marjolein en soms oregano genoemd.

Salie stelt wat meer eisen dan rozemarijn, dus die moet je in het voorjaar echt meedogenloos terugsnijden zodat hij niet te wild en stakerig wordt. Dat betekent helaas wel dat je de mooie bloemen verliest. Als je aan het eind van de zomer stekken neemt, heb je regelmatig nieuwe planten. Oudere planten worden onvermijdelijk houtig. Dat is prima

Als je het een beetje uitkient, kun je het hele jaar zonder onderbreking verse kruiden oogsten.

“Een royale bos peterselie is voor mij zoveel als je in één hand kunt houden.”

als sierplant, maar minder geslaagd om mee te koken. We willen verse, jonge blaadjes in grote hoeveelheden (ik vind *Salvia lavandulifolia*, smalbladige salie, het lekkerst om mee te koken).

Een klein aantal kruiden kun je in de schaduw kweken, maar ze doen het allemaal veel beter als ze minstens drie uur zon per dag krijgen. Zuring, die het midden houdt tussen een groente en een kruid, doet het goed in schaduw zolang hij niet te droog staat. Zijn metalige, scherpe smaak past heel goed bij eieren. Munt groeit bijna overal, maar die zou

ik nooit zijn gang laten gaan in een border: het is een onverbeterlijke weekeraar en als hij eenmaal is ontsnapt, krijg je hem nooit meer onder controle.

Koriander verdraagt wat schaduw, net als bieslook. Lavas, dat naar selderij smaakt, is een krachtig overblijvend kruid dat in bijna alle omstandigheden groeit. Een ander groot kruid dat goed tegen schaduw kan, is engelwortel, zolang de bodem vochtig genoeg is. Peterselie verdraagt vrij veel schaduw als hij in goede, vruchtbare aarde staat. Maar zet ze niet te dicht op elkaar. Laat 15 cm ruimte tussen de planten.

Met verse basilicum maakt Monty pesto, die hij invriest voor later gebruik.

Monty's keuze van kruiden voor zon en schaduw

DRIE VAN DE BESTE KRUIDEN VOOR SCHADUW

Deze smaakvolle kruiden hoeven niet in de volle zon te staan en doen het goed in vruchtbare, vochtige aarde.

■ Bieslook

De blaadjes en bloemen zijn zowel decoratief als lekker en hebben een zachte uiensmaak.

KWEKEN Zaai zaad in de lente of deel ze in de herfst.

PLUKKEN Blaadjes en bloeiende stengels vanaf de voet.

■ Peterselie

Peterselie is meer dan zomaar garnering en geeft salades en pastaschotels een scherpe smaak.

KWEKEN Zaai deze tweejarige achtereenvolgend.

PLUKKEN Losse, rijpe blaadjes.

■ Munt

Deze vaste plant is verkrijgbaar in allerlei heerlijke smaken, maar houd hem in een pot, want hij woekert.

KWEKEN Neem stekken van de lente tot de herfst.

PLUKKEN Van mei tot november.

DRIE VAN DE BESTE KRUIDEN VOOR ZON

Deze drie houden net als de meeste kruiden van een warme, zonnige standplaats.

■ Rozemarijn

Rozemarijn doet het jarenlang als je zorgt voor uitstekende drainage en veel zonneschijn.

KWEKEN Neem stekken in de zomer.

PLUKKEN Blaadjes en bloeiende stengels.

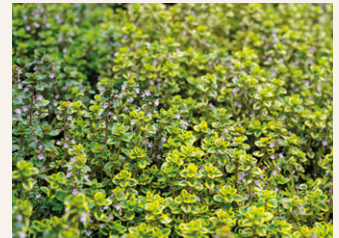

■ Tijm

Tijm houdt van schrale grond en veel zon. Gebruik in potten goed doorlatende potgrond.

KWEKEN Delen of opkweken uit zaad.

PLUKKEN Takjes tijdens het groeiseizoen.

■ Basilicum

Zet basilicum in vruchtbare, vochtige grond op een warme, zonnige plek.

KWEKEN Zaai in de lente zaad onder glas.

PLUKKEN De topjes van uitlopers, zo blijft de plant vol.

Een van de geneugten van het leven is een mand verse kruiden plukken waarmee je je volgende maaltijd op smaak brengt.

“Kruiden moet je in royale hoeveelheden kweken.”

Ik heb 365 dagen van het jaar verse kruiden – meestal in commerciële hoeveelheden, al is de oogst soms wat schraal. Een royale bos peterselie is voor mij zoveel als je in één hand kunt houden en gewoonlijk oogst ik er mandenvol van.

Kwaliteit is goed, maar kwaliteit in grote hoeveelheden is het best. Een van de dingen waar ik me druk om kan maken, is de karigheid waarmee kruiden worden behandeld: al die spichtige plantjes in plastic potten die doorgaan voor peterselie of basilicum. Met kruiden moet je gul zijn, zowel qua aantal planten dat je kweekt als qua hoeveelheid die je oogst. Aangezien je bijna alle kruiden makkelijk kunt opkweken uit zaad of stekken, is dat niet duur of moeilijk. Het is meer een kwestie van instelling dan van geld.

Wij gebruiken veel basilicum (vooral voor het maken van pesto), die je prima kunt invriezen. Alle verse tomaten smaken nog lekkerder met basilicumblaadjes in de zomer. Ik zaai in

maart en april en na de laatste vorst kan de basilicum worden uitgeplant.

Elk jaar kweek ik wat basilicum buiten en bijna elk jaar heb ik daar spijt van. Basilicum heeft warmte, vocht en goede aarde nodig om te gedijen. Voor de laatste twee kan ik zorgen, maar buiten heb ik geen controle over de warmte, terwijl een kas meestal warm genoeg is.

Als je er alles aan doet om je kruiden de ideale groeiomstandigheden te bieden, zullen ze je belonen met grote hoeveelheden goede ingrediënten die je dagelijks gebruikt.

Monty op TV

Volg Monty en de rest van het *Gardeners' World*-team elke vrijdag. Zie onze nieuwsbrief voor data en tijden.

VOLGENDE MAAND Monty laat zien hoe je schaduwhoeken in je tuin het hele jaar optimaal benut.

Maak je eigen pluktuin

- ✓ Zaadjes opkweken, verspenen, verpotten, stekken en zelf plukken
- ✓ De mooiste bloemen voor op vaas voor je uitgezocht
- ✓ De beste pluktuinexperts geven hun tips.

Speciale uitgave

€12,99

Bestel nu via
www.gardenersworldmagazine.nl/pluktuin

Gardeners' World magazine

Jouw snoei-maand

Frances Tophill laat zien hoe je planten zoals aubergines uitdunt zodat ze groter worden en beter rijpen.

Het is hoogzomer en de tuin schittert in volle glorie of begint net over zijn hoogtepunt te raken en rommelig te worden. Dit is hét moment om de boel weer in het gareel te krijgen.

Nu de zogeheten 'juni-val' achter de rug is (de tijd in het voorjaar waarin bomen hun zwakste vruchten laten vallen) kun je planten die nog steeds te zwaar beladen zijn goed uitdunnen. Daarbij kun je denken aan pruimen en appels, maar ook meer exotische vruchten zoals aubergines en paprika's. Sommige planten gaan nu woekeren of worden slungelig, dus pak die ook meteen aan als je fruitbomen een zomersnoei geeft.

Begin nu ook met het snoeien van groenblijvende hagen zoals taxus en laurier, vooral als je er veel hebt, want die moeten halverwege de herfst gesnoeid zijn. Maar check voor je begint of er geen bewoonde vogelnesten in je hagen zitten. Veel heesters zijn inmiddels uitgebloeid, dus je kunt beginnen met heesters die meteen na de bloei moeten worden gesnoeid, zoals de Amerikaanse sering.

Oogst pepers regelmatig, zodat de vruchten blijven komen.

Frances op TV

Volg Frances en de rest van het **Gardeners' World**-team elke vrijdagavond. Zie onze nieuwsbrief voor data en tijden.

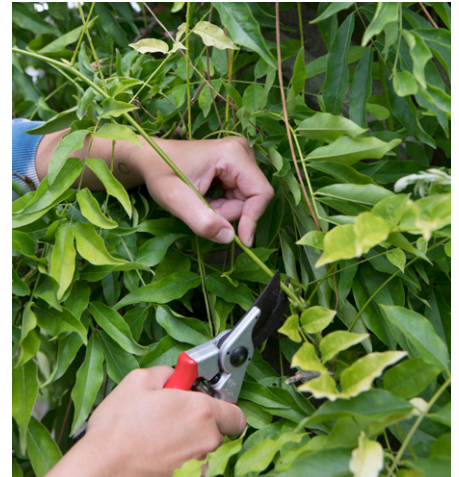

Snoei deze planten nu ook

Diverse planten kun je het beste snoeien in juli, om verschillende redenen: om verspreiding van ziekten tegen te gaan, 'bloeden' te voorkomen, de plant netjes te houden of omdat hij direct na de bloei moet worden gesnoeid.

PRUIMEN EN KERSEN Deze zijn na het snoeien gevoelig voor de paarse korstzwam, maar het risico is in de zomer kleiner.

BLAUWEREGEN Knip de lange *Wisteria*-stengels terug tot zes knoppen en snoei in december nogmaals, tot twee knoppen.

ZONNEROOSJE Knip *Helianthemum* na de bloei weer in vorm. Soms geeft hij een tweede bloei.

RODE RIBES Stimuleer nieuwe stengels die volgend jaar bloeien door *Ribes* na de bloei te snoeien.

Nu niet snoeien

Vlinderstruiken kunnen heel groot worden, maar snoei ze pas na de bloei terug.

✗ PRUIKENBOOM *Cotinus* kun je stevig snoeien als hij te groot wordt en zo stimuleer je ook grotere, meer opvallende bladeren. Maar wacht met snoeien tot het eind van de winter.

✗ HORTENSIA *Hydrangea*'s komen nu in bloei, dus het is te laat om ze terug te snoeien.

✗ WINTERBLOEIENDE CLEMATIS Als je die nu snoeit, haal je waarschijnlijk onbedoeld alle bloemknoppen voor volgend jaar weg!

✗ VLINDERSTRIJK Stel het snoeien uit tot na de bloei. Wel kun je nu verwelkte bloemen kappen, zodat de plant meer bloemen maakt.

Verbeter de luchtstroom

Haal verwelkt blad weg en dun te dicht gebladerte uit, zodat de lucht vrij kan stromen door planten als Spaanse pepers, aubergines en komkommers, vooral in een kas. Dat houdt schimmelziekten als meeldauw en plagen als motluis op afstand.

Aubergineplanten uitdunnen

Je eigen aubergines kweken, geeft enorm veel voldoening. We zijn zo gewend aan appels, peren en kersen, dat we geen oog meer hebben voor hun schoonheid. Maar de grote, gladde, druppelvormige vruchten van aubergines zijn betoverend mooi: vaak zo donker als de nachthemel, maar soms

met decoratieve strepen of zelfs zuiver wit. Vaak vinden mensen het geweldig als hun aubergines 'lijken op die uit de supermarkt' – Joost mag weten waarom! Als je grote vruchten wilt, zorg dan dat de plant niet te veel stress heeft, dus dun overvloedige vruchten uit zoals je ook bij appels doet.

Beperk het aantal vruchten tot vier of vijf per plant, zodat de vruchten groter worden.

Stap voor stap

1 Verwijder grote, ongezonde, vergelende bladeren en uitloperijtjes die zich verdringen in het hart van de plant. Dat verbetert de luchtcirculatie en zorgt voor meer licht.

2 Knip wat kleinere vruchten af, zodat de grotere kunnen opzwellen en volledig rijpen. Als je kleinere laat zitten, gebruikt de plant kostbare energie om ook die te laten groeien.

3 Haal niet te veel weg. De meeste planten kunnen makkelijk vier of vijf vruchten laten rijpen. En ze hebben veel blad nodig: dat produceert de energie voor hun groei.

Tip

Houd je gereedschap schoon en scherp. Zo beperk je het risico op verspreiding van plagen en ziekten tot een minimum. Desinfecteer gereedschap als je van het ene stuk tuin naar het andere of van plant naar plant gaat. Vet de messen in en slijp ze met bijvoorbeeld een wetsteen. Slijp bij een bypass-snoeischaar alleen de buitenrand van het bovenste snijblad, want de binnenrand moet perfect aansluiten op het onderste blad om een scherpe snee te maken.

Zorg dat je de snijbladen van je snoeischaar regelmatig desinfecteert en invet.

Snoei zo ook

Veel andere planten hebben er baat bij als je hun vruchten nu uitdunt, zodat de overige vruchten rijpen voordat de warmte en het licht van de zomer afnemen. Bijvoorbeeld:

- Pepers en paprika's. Beide hebben veel zonlicht en energie nodig om te rijpen.
- Appels kunnen meestal per cluster maar één vrucht tot rijping laten komen.
- Perziken zouden nu bijna rijp moeten zijn, maar als ze het moeilijk hebben, dun ze dan uit.

FOTO'S: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; GETTY/IMSA

Aubergines

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Vruchten												
Snoeien												

VOLGENDE MAAND Frances laat stap voor stap zien hoe je appelbomen een zomersnoei geeft.

Zorg voor je spullen

Met onze makkelijke onderhoudstips verleng je de levensduur van je gereedschap en andere benodigdheden.

Waarschijnlijk heb je flink wat geld geïnvesteerd in gereedschap, tuinmeubels, potten, enzovoorts. Het loont dus de moeite er goed voor te zorgen in plaats van dingen weg te gooien en nieuw te kopen. Met regelmatig onderhoud gaan ze langer mee. Bovendien is het goedkoper en duurzamer. En het heeft nog veel meer voordelen: goed onderhouden gereedschap is makkelijker en efficiënter in het gebruik; houten hekken en bankjes zijn mooier en weerbestendiger; en een stralende kas levert gezondere planten op die sneller groeien.

‘Voorkomen is beter dan genezen’ luidt het gezegde, en op de volgende pagina’s laten we tien makkelijke klusjes zien die helpen voorkomen dat kleine problemen uitgroeien tot grote.

Schuttingen zijn duur, dus het loont de moeite ze jaarlijks te impregneren.

10 tips om je spullen te onderhouden

Door je tuingereedschap goed te onderhouden bespaar je veel geld.

1. Glashelder

Maak je kas minstens tweemaal per jaar schoon: planten groeien het snelst bij maximaal licht en in een schone kas heb je minder last van plagen en ziekten. Maak de kas helemaal leeg en was hem van binnen en

buiten met water en een scheut azijn. Verwijder smurrie tussen de voegen van ruiten en schrob ook de kozijnen. Check of de glasklemmen nog goed vastzitten en vervang beschadigde ruiten.

Was kasramen om meer licht binnen te laten en controleer of alle ruiten goed vastzitten.

Schrob aarde van graafgereedschap, droog het goed af en berg het op.

2. Schoonmaken

Wen jezelf aan om je tuingereedschap na gebruik schoon te maken. Dan gaat het langer mee en kun je het de volgende keer meteen weer gebruiken. Borstel aarde eraf met een stugge

handborstel, maak messen schoon met water en een zachte borstel en droog het gereedschap af. Slijp af en toe de randen van schoffels, spades en dergelijke, zodat ze hun werk efficiënter doen.

3. Invetten

Snoeigereedschap moet regelmatig worden ingevet en onderhouden, zodat de snijbladen niet onder het plantensap en vuil komen te zitten. Maak het eerst schoon met een speciale schuurpons of met een keukenspons. Slijp zo nodig

de bladen (zie tip 4 rechtsboven) en check of de bewegende delen soepel bewegen. Doe een paar druppels olie in het scharnierende deel en doe de snoeischaar een paar keer open en dicht om de olie te verspreiden.

Houd snoeischaar in topconditie door sap weg te poetsen en het scharnierende deel te oliën.

Houd snijbladen
scherp, zodat je er
netjes en makkelijk
mee kunt snoeien.

4. Slijpen

Slijp snijbladen vaak een klein beetje, zodat je scherpe sneden maakt, zonder rafelige randen. Er zijn specifieke slijpmiddelen voor verschillende soorten gereedschap. Volg de instructies voor elk soort snijblad en

oefen lichte, gelijkmatige druk uit over de hele lengte. Of gebruik een slijpsteen, die je een paar minuten onderdompelt in water en nat houdt tijdens het gebruik. Droog de geslepen snijbladen en vet ze in.

Bescherm vlonders
en ander hout door
het elk jaar te
impregneren of
schilderen.

5. Houd van je hout

Impregneer jaarlijks het hout van bijvoorbeeld vlonders, verhoogde bedden en schuren. Zorg dat het hout volledig droog is en breng het middel aan volgens de gebruiksaanwijzingen van de fabrikant. Kies een

plantvriendelijk product voor trellissen, pergola's en schuttingen als daar planten tegenaan staan. Draag handschoenen en vermijd contact van het product met je ogen of huid, en spoel spetters meteen af.

6. Mooi meubilair

Tuinmeubels van **zacht hout**. Verwijder op een warme, droge dag al het vuil en algen met houtreiniger. Laat het hout goed drogen en behandel het dan met meubelbeits of een impregneermiddel.

Hardhout bevat meer natuurlijke oliën en hoeft maar af en toe schoongemaakt te worden, al kan een laagje meubelolie oud hout opfrissen.

Meubels van **metaal of kunststof** kun je simpelweg schoonvegen met een doek en een warm sopje.

Geef al je meubels in de winter een beschermhoes of zet ze binnen als dat kan.

Verleng de levensduur
van houten meubels
door ze te beitsen en in
de winter af te dekken.

7. Bescherm je potten

Terracotta potten absorberen water, waardoor ze kunnen barsten als het vriest. Oudere en/of goedkope potten zijn het kwetsbaarst, maar ze gaan langer mee als je ze in de winter droog bewaart. Dompel ze voordat je ze opbergt een uur

onder in warm water, schrob vuil en algen eraf en laat ze drogen. Als potten het hele jaar buiten moeten staan, kies dan vorstvrije potten (liever dan vorstbestendige) en zet ze op kiezels of potvoetjes, zodat het water kan wegstromen.

Zorg dat terracotta
potten 's winters droog
blijven, zodat ze niet
bevroren en barsten.

8. Onderhoud je grasmaaier

Volg de gebruiksaanwijzingen voor het jaarlijkse onderhoud aan grasmaaiers op benzine en ander groot (elektrisch) gereedschap. Basisonderhoud omvat dat je de benzine verwijdt (als je die langer dan een maand

laat zitten, kan de motor beschadigd raken), motorolie verantwoord verwijdt en vervangt, en het luchtfilter en de ontstekingsbougie reinigt of vervangt. Verwijder na elk gebruik vuil van de onderkant.

Veeg na gebruik, als de maaier uitgeschakeld is, vuil van de messen.

Wrijf houten handgrepen in met lijnzaadolie zodat ze niet uitdrogen en splijten.

9. Veilige handgrepen

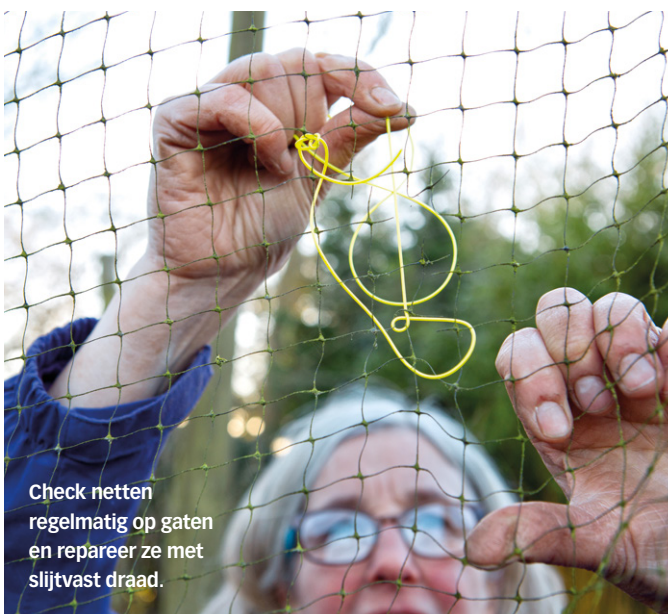
Reinig en olie houten handgrepen van gereedschap minstens een of twee keer per jaar, zodat ze niet splijten of splinteren. Verwijder eerst het vuil met een stugge borstel. Gebruik alleen water als het niet anders kan,

maar laat het hout in dat geval drogen voor je het invet. Voel met je hand of er ruwe plekken zijn en zo ja, schuur die dan glad met schuurpapier. Wrijf het hout daarna met een borstel of doek in met lijnzaadolie.

10. Repareer gaten

Repareer gaten in netten of gaas. Zo verleng je de levensduur en kunnen vogels niet bij je rijpende fruit. Belangrijker nog: zo voorkom je ook dat vogels, egels en andere dieren proberen door de gaten naar binnen te komen en verstrikt raken.

Gebruik slijtvast draad, geen biologisch afbreekbaar touw van natuurlijk materiaal. Gebruik steeds dezelfde soort knoop, zodat het er netjes uitziet, bijvoorbeeld een transomknoop of een schootsteek – instructies vind je online.

Check netten regelmatig op gaten en repareer ze met slijtvast draad.

DEEL 5

Op naar de eerste oogst

Samen tomaten kweken

De oogst van je eerste tomaten komt dichterbij! Juist in juli is het belangrijk om je tomatenplanten goed te verzorgen, zodat je straks verzekerd bent van heerlijk zoete smaakbommetjes.

Hoe goed groeien jouw tomatenplanten? Stuur je foto naar redactie@gardenersworldmagazine.nl o.v.v. 'Samen tomaten kweken'.

Abonnees van Gardeners' World ontvangen bij het maartnummer een zakje biologische Bartelly-tomatenzaden van De Bolster (bolster.nl). Inmiddels zullen je planten al trossen met vruchten hebben gevormd en als je in de kas kweekt, komen de eerste rijpe tomaten in zicht. Buiten zul je daar een paar weken langer op moeten wachten. Hoe dan ook, met de juiste verzorging zorg je ervoor dat je tomaten beter rijpen en voorkom je dat de vruchten barsten.

Tomatentips van Bart

Wie kan je beter van kweektips voorzien dan een van naamgevers van de tomaat 'Bartelly', namelijk Bart Vosselman? Hij vertelt je wat je het beste kunt doen.

"Vanaf eind juni snijden we in totaal driemaal de onderste drie à vier bladeren weg", vertelt Bart. "Zo drogen de planten wat sneller op en krijgen de vruchten meer licht. Gebruik een scherp mesje, maar pas op dat je het touw niet raakt en laat bladstompjes van circa 2 cm zitten. Dief en snijd bovendien niet bij regenachtig weer, om schimmelaantastingen zoveel mogelijk te vermijden."

Dieven en toppen

Soms ontstaat er heel laag aan de stam of vanuit te grond op een gegeven moment een tweede stam. Hoe kan dat? "Hoogstwaarschijnlijk is het een diefje

geweest die vanwege het kleine formaat in eerste instantie over het hoofd is gezien", legt Bart uit. "Ook bij ons gebeurt dat wel, maar omdat wij geen tweede stam willen, snijden we die weg." Over snijden gesproken: moet je de Bartelly-tomaat

eigenlijk toppen? "Als de plant echt te lang wordt, moet je hem wel toppen. Ik heb trouwens de indruk – maar geen bewijs – dat toppen resulteert in meer barsten."

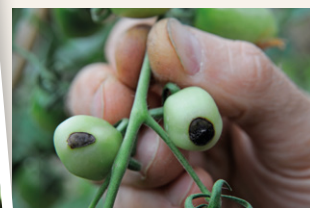
Geef genoeg water

In de zomer wordt het de laatste jaren soms extreem heet. Hoe kun je je tomaten het beste tegen hitte beschermen? "Bij een glazen kas zou je kunnen krijten of eventueel het kasje afdekken met een wit laken. Over het algemeen kunnen tomaten veel warmte hebben, mits ze op dat moment over voldoende water kunnen beschikken."

PAS OP VOOR ... Ziekten

Neusrot

Bij neusrot verkleuren de jonge vruchten aan de onderkant en worden ze zwart. Dit gebeurt vaak bij kastomaten, vooral tijdens hun groeispurt aan het begin van het seizoen. Dan zijn de wortels van de plant nog niet sterk genoeg om alle vruchten te voeden. Onregelmatig water geven, te hoge temperaturen en te veel mest kunnen het euvel verergeren. Naarmate het wortelstelsel groter wordt en met de juiste verzorging herstellen de planten vaak.

Gebarsten vruchten

Wanneer de tomaten uit hun vel barsten, kan dat er tijdens nat weer voor zorgen dat de vruchten gaan rotten. Het gebeurt vooral bij heel rijpe tomaten, dus je kunt ze beter iets eerder plukken en op een zonnige, droge plek verder laten rijpen.

Tomatenziekte

Deze schimmelziekte (die ook aardappelen treft en wordt veroorzaakt door *Phytophthora infestans*) houdt van nat loof, dus geef geen water op het blad en geef buitentomaten liefst een afdakje. Kasplanten zijn minder kwetsbaar. Verwijder licht aangetaste bladeren. Is de hele plant ziek, gooi hem dan weg (maar niet op de composthoop!).

Dippen uit eigen tuin

Een frisse doperwtendip geeft je direct een zomers gevoel. En het wordt nóg lekkerder wanneer je er je eigen oogst voor gebruikt. Met zelfgekweekte erwten, pompoen- en zonnebloempitten, dragon en tomaten, plus de biologische producten van Smaakt zet je in een handomdraai een heerlijke dip op de borreltafel.

Lijnzaadcrackers met doperwtten-yoghurtdip

BEREIDINGSTIJD ca. 45 min.

+ ca. 30 min. wachttijd

Ingrediënten voor 4-6 personen

Voor de crackers

100 g lijnzaad van het merk Smaakt
50 g haverzemelen van het merk Smaakt
50 g speltbloem van het merk Smaakt
25 g pompoenpitten
25 g zonnebloempitten
25 g sesamzaad van het merk Smaakt
2 el olijfolie
150-200 ml warm water
1 snuf zout
bakpapier

Voor de dip

150 g doperwtten uit eigen tuin
3 takjes dragon blaadjes geplukt
200 g Griekse yoghurt
2 el olijfolie
zout en peper
100 g zongedroogde tomaten
waterkers of tuinkers om te garneren

1 Meng voor de crackers alle ingrediënten in een ruime kom goed door elkaar. Dek af en laat ca. 30 minuten staan.

2 Verwarm de oven voor (elektrisch: 180°C / hete lucht: 160°C). Verdeel het deeg over een met bakpapier beklede bakplaat, leg er een tweede vel bakpapier op en rol het deeg met een deegroller uit tot een dikte van 3-4 mm. Haal het bakpapier er weer af en bak de crackers ca. 20 minuten in de oven. Neem uit de oven en kerf met een scherp mes of met een gekarteld deegwielje het deeg in losse crackers. Verlaag de oventemperatuur (elektrisch: 160°C / hetelucht: 140°C) en bak nog 10-15 minuten tot de crackers helemaal gaar en krokant zijn; let op dat ze niet te donker worden.

3 Blancheer voor de dip de doperwtjes kort in kokend water. Giet af en spoel af met koud water. Laat goed uitlekken. Pureer de doperwtjes grof in een keukenmachine. Voeg de geplukte dragonblaadjes, de yoghurt, de olijfolie, zout en peper toe en maal nog kort door. Snijd de zongedroogde tomaten grof, houd een paar stukjes achter en meng de rest door de spread. Garneer de dip met de apart

Powerzaadjes

Lijnzaad is dan wel een klein bruin zaadje, het zit boordevol vezels, eiwitten én omega 3. Het heeft een neutrale, nootachtige smaak en is daarom goed te verwerken in allerlei gerechten. Niet alleen het lijnzaad, maar alle producten van Smaakt zijn 100% biologisch en daarmee vrij van pesticiden. Niet alleen beter voor jouw gezondheid, maar ook voor die van de wereld om ons heen. Meer weten? Ga naar smaakt.bio en check hoe jij het verschil maakt.

gehouden zongedroogde tomaatjes en wat waterkers of tuinkers. Serveer de crackertjes met de dip.

Loods je tuin door zwaar weer

Het natte voorjaar maakte de natuur groener dan groen, maar in veel tuinen heeft al die regen voor de nodige problemen gezorgd. Ten eerste omdat de slakken massaal een regendansje deden op onze jonge plantjes. En ten tweede omdat bepaalde soorten planten, zeker de mediterrane types, het loodje legden bij zo veel nattigheid. Maar wanhoop niet! Met een paar slimme stappen kun je je tuin deze maand weer omtoveren tot een bloeiende oase.

FOTO'S: JASON INGRAM, PAUL DEBOIS, SARAH CUTTLE, LIESBETH DISBERGEN

Mei 2024 was de op één na natste meimaand ooit. En dat hebben we geweten! Meerdere jaren achter elkaar waren het voorjaar en de zomer gortdroog, maar dit voorjaar werden de hemelsluizen flink opengezet. Mediterrane planten, die normaal gesproken goed gedijen in zonnige en droge omstandigheden, hadden het op grond die minder goed draineert extra zwaar te verduren en zijn in veel gevallen bezweken aan de overvloedige regenval. En ook planten in potten die niet beschut stonden, stonden doorlopend met hun voeten in de nattigheid. De soorten die daar niet goed tegen kunnen, hebben een behoorlijke knauw gekregen of zijn zelfs overleden.

Maar ook mensen zonder mediterrane planten of potplanten hadden last van het natte weer. Want slakken vierden dit voorjaar massaal feest! Heel veel zaailingen en jonge planten vielen ten prooi aan de slijmerige beestjes. Zelfs planten waar slakken normaal gesproken niet naar omkijken (zoals tomaten) lieten ze zich nu regelmatig smaken. Alsof ze na de zoveelste malse dahlia of zonnebloem wel eens een ander smaakje wilden proberen ...

De combinatie van de vele regen en de slakkeninvasie hebben in diverse tuinen gezorgd voor kale plekken en een rommelige aanblik. Maar gelukkig hebben tuinen een wonderbaarlijk herstellend vermogen en ook in juli is het niet te laat om je tuin weer te doen stralen – nu én in de toekomst.

De juiste planten kiezen

Het weer in de Lage Landen is altijd al onvoorspelbaar geweest. Maar met een veranderend klimaat volgen de extremen elkaar jaar na jaar op. Het ene voorjaar loopt het kwik op tot recordhoogte, de volgende lente is het bijna geen dag droog, terwijl er vervolgens weer wekenlang geen drup regen te zien is. Als tuinier is dat lastig, want welke planten kun je nu het beste kiezen?

Korenbloemen.

Cosmos bipinnatus 'Kiïro'.

◀ Zaai nog snel eenjarige bloemen

Lagen de blaadjes van je cosmea's zielig op de grond? Stonden er afgelopen maand van je zonnebloemen en zinnia's alleen nog wat steeltjes overeind? Een geluk bij een ongeluk is dat deze bloemen snel groeien. Zoek een warm, beschut plekje dat beschermd is tegen slakken (een zonnige vensterbank binnen kan ook!) en zaai begin juli nog snel wat nieuwe zaden. Je zult rap nieuwe jonge plantjes hebben die klaar zijn om uit te planten tegen de tijd dat er hopelijk minder slakken actief zijn. Zorg verder dat je plantjes bij het uitplanten zo groot mogelijk zijn – ze zijn dan minder aantrekkelijk voor de slijmerige veelvraatjes. Ook afrikaantjes en Oost-Indische kers kun je nog zaaien.

“Een tuin met veel vaste planten op de juiste plek kost vrij weinig aan onderhoud, omdat deze planten zichzelf grotendeels kunnen redden. Mijn vaste planten (waaronder *Helenium*, kattenkruid, *Brunnera* en *Artemisia*) op zandgrond hoef ik alleen tijdens de droogste perioden in de zomer af en toe een slok water te geven.”

◀ Ga voor inheems en vooral divers

Inheemse planten en bomen zoals vingerhoedskruid, sleutelbloemen, Gelderse roos en taxus kunnen over het algemeen beter omgaan met het grillige weer dan veel niet-inheemse soorten. Zet dus zoveel mogelijk inheemse planten in je tuin. Maar misschien nog wel belangrijker: kies niet slechts één soort. Een tuin met meer biodiversiteit kan beter tegen een stootje. In droge jaren zullen andere planten het beter doen dan in natte jaren, maar je loopt veel minder risico dat al je planten het laten afweten.

▶ De juiste plant op de juiste plek

Kies altijd de juiste plant voor de juiste plek. Licht jouw tuin op zandgrond, kies dan soorten die houden van een goede drainage en bij droogte niet te snel het loodje leggen. Op kleigrond of vochtige plekken ga je juist voor planten die tegen natte voeten kunnen. Ook de standplaats maakt uit. Sommige planten (zoals *Astilbe*) houden van plekken met voldoende schaduw, maar kunnen best meer zon hebben. De enige voorwaarde is dat ze dan wel genoeg water krijgen.

Astilbe 'Younique Carmine'.

◀ Nieuwe planten kopen

Ga lekker shoppen! Bij veel kwekerijen van vaste planten kun je nog de hele zomer terecht voor de allermooiste soorten. Het voordeel als je nu gaat, is dat je de planten in hun volle zomerglorie kunt bekijken. Wanneer je ze in de zomer uitplant, moet je er wel rekening mee houden dat je bij droogte voldoende water moet geven om ze aan te laten slaan. Kun je tot het najaar wachten, dan is dat de allerbeste tijd om je planten in de grond te zetten.

Tip: Ga op 28 en 29 september naar de Ambachtelijke Plantenmarkt op landgoed De Wiersse. Daar vind je de beste kwekers van onbespoten planten bij elkaar. Alles wat je daar koopt, kan bovendien meteen uitgeplant worden. Tickets zijn alleen vooraf te koop via dewiersse.com/plantenmarkt/.

Je tuin aanpassen

Het weer kun je helaas niet zelf beïnvloeden, maar door je tuin slim in te richten vang je wel de vervelendste gevolgen van droogte en hoosbuien op.

▲ Maak verhoogde bedden

Heeft je tuin snel wateroverlast na plensbuien, bijvoorbeeld omdat je grond slecht draineert, overweeg dan om verhoogde bedden aan te leggen. Zo kun je de bedden vullen met goede grond en heeft het water meer ruimte om weg te lopen van de plantenwortels. Daarnaast zien verhoogde bedden er mooi uit. Als je de randen van de bedden extra breed maakt, creëer je zelfs extra zitplekken.

Een andere heel eenvoudige manier om je planten drogere voeten te bieden – die in moestuinen vaak wordt gebruikt – is het maken van 'ruggen'. Hoog een stukje grond op en zet je planten daarin. Al het overtollige water zal naar de lager gelegen delen stromen terwijl je plantjes hoog en droog staan.

▲ Drainage

Een eenvoudig drainagesysteem kan wonderen doen bij hevige regenval. Door het aanleggen van geultjes of het installeren van drainagebuizen, kun je overtollig water sneller afvoeren. Wil je je verloren gegane mediterrane planten vervangen, graaf dan eerst een gat dat groot genoeg is en breng onderin een flinke laag scherp zand of grind aan. Dat verbetert de drainage enorm.

Voor potplanten kun je het beste grind of potscherven onderin de potten leggen en de pot op voetjes zetten. Overtollig water kan op die manier sneller wegllopen. Gebruik bovendien goed doorlatende potgrond (met voldoende zand of grind). Bij potplanten vervang je bij droogte het beste de potvoetjes door schotels, zodat het water dat je geeft niet meteen wegstroomt.

◀ Plaats potten strategisch

Zijn er tijdelijk lege plekken in je tuin ontstaan, zet daar dan een mooi beplante bloempot neer. Op een schaduwrijke plaats zorgt een pot met een grootbladige plant zoals een hosta of varen al snel voor groene opvulling, terwijl een pot met bloemriet (*Canna*), dahlia's of zelfs fraaie siergrassen een fraai gezicht is in de zon. Kijk op pagina 85 voor meer inspiratie voor een tuin in potten.

▲ Irrigatie

Als het lange tijd warm en droog is, kan een irrigatiesysteem helpen. De eenvoudigste manier is zogeheten druppelirrigatie – een slang met gaatjes erin die langs je planten loopt en waar het water uit druppelt. Je kunt dergelijke systemen aansluiten op de buitenkraan. Met behulp van een timer kun je zelfs automatisch je planten van water voorzien.

Een eeuwenoude irrigatiemethode om planten in droge gebieden van water te voorzien, is het gebruik van ollapotten. Dit zijn terracotta kruiken die bij de planten in de grond worden ingegraven. In de kruik wordt water gedaan. Een dekseltje voorkomt dat muggen of andere beestjes erin komen. Omdat terracotta poreus is, sijpelt het water er langzaam doorheen – naar de wortels van je planten. Maar het echt ingenieuze is, dat het water alleen naar buiten stroomt als de grond eromheen droog is. Is hij nat, dan blijft het water netjes in de ollapot zitten.

▲ Mulchen

Mulchen is een van de beste dingen die je kunt doen voor je tuin, op welke grond je ook tuint en wat het weer ook brengt. Een mulchlaag van compost verbetert namelijk de bodemstructuur. Op kleigrond verbeter je daarmee de drainage, terwijl je op zandgrond hiermee meer water vasthoudt. In de zomer kan een mulchlaag ervoor zorgen dat vocht uit de bodem minder snel verdamppt. Geef je planten eerst water en breng daarna je mulchlaag aan – bijvoorbeeld van compost of houtsnippers. Een bijkomend voordeel is dat je zo de groei van onkruid onderdrukt, waardoor er meer water overblijft voor je tuinplanten.

Puzzel & win

Vul de puzzel in en maak kans op de speciale uitgave **Mini-moestuin**.

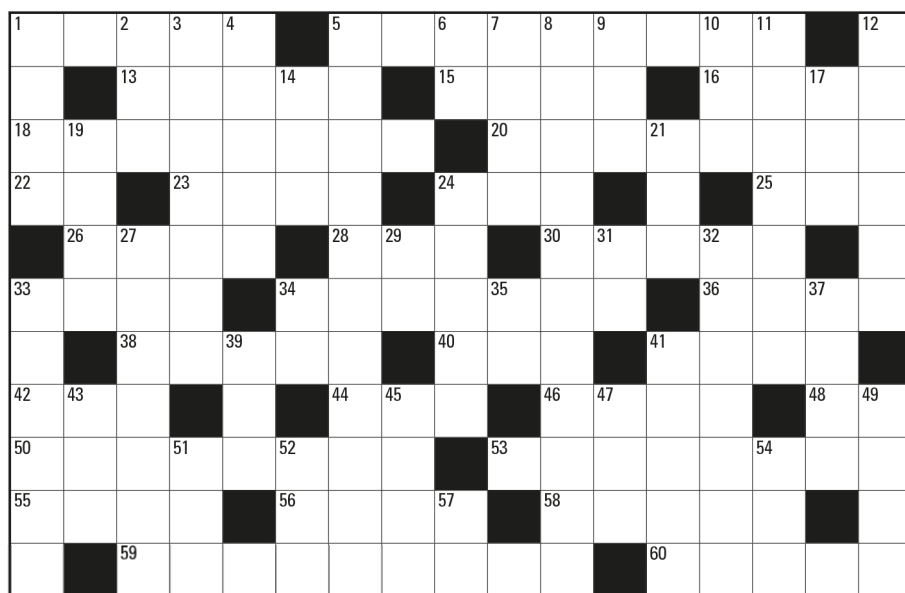
Kruiswoordpuzzel

horizontaal

1 literair genre 5 roller 13 rivier in België 15 manuscript 16 later 18 formaat 20 sportveld 22 oosters bordspel 23 tovenares 24 pijn 25 televisiestation 26 voorbij 28 politieke partij 30 dagtekening 33 plaats in de Betuwe 34 schouwburg 36 Europese taal 38 man van adel 40 rolsteen 41 gedorste halmen 42 tijdvak 44 draagzak 46 onbuigzaam 48 aldus 50 verwonderd 53 opportunistische massavolger 55 voertuig 56 smalle strook 58 omlaag 59 kleur 60 muzikaal toneelspel

verticaal

1 zode 2 loofboom 3 historische scheepsstrijder 4 tuinbloem 5 karakteriseren 6 peuter 7 theaterrang 8 dringend 9 houten projectiel 10 koeienmaag 11 zeur 12 sterk linnen weefsel 14 geitenbaardje 17 regenachtig 19 bedieningsgeld 21 vitaal 24 oplettend 27 diergeneeskundige 29 lidwoord 31 paardenslee 32 kreet 33 bof 34 theelepel (afk.) 35 meer dan goed is 37 lichtrood 39 voormalige Baskische beweging 41 rekeningtegoed 43 mannetjeshond 45 bloedvat 47 afslagplaats bij golf 49 zwaardwalvis 51 ontactisch 52 honderd vierkante meter 54 voorkeur 57 ondersteek

Breng de letters uit de genummerde vakjes over naar de gelijkgenummerde vakjes van de oplossingbalk.

29	6	36	48	38	58	11	14	12	23	26	60	58
----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Mini-moestuin

Er zijn steeds minder mensen met een lapje grond tot hun beschikking. Huizen zijn onbetaalbaar voor starters, veel huizen met tuinen zijn überhaupt griezelig duur, vooral in (de buurt van) steden, en de wachtlijsten voor volkstuinten zijn nog nooit zo lang geweest.

Dit betekent niet dat mensen met een kleine buitenruimte geen eten kunnen kweken. Het tegendeel bewijst deze speciale uitgave.

Boordevol groente-, fruit- en kruidentips voor elke ruimte en adviezen om tot geweldige resultaten te komen. Benut alle beschikbare ruimte door te kweken in potten, manden, plantenbakken en meer.

Veel tuinierplezier toegewenst, of het nu op een balkon, in een mini (studenten)tuintje is, of een giga tuin waar je met potten en bakken naast de deur een extra maaltje kweken wil.

Vul het antwoord vóór 23 juli 2024 in op www.gardenersworldmagazine.nl/puzzel

Veel ziekten kan je voorkomen door resistente soorten te kiezen. Bij rozen vind ik Kwekerij De Bierkreek bijvoorbeeld een heel goed adres. Zij doen alles biologisch en selecteren op sterke soorten die niet snel ziek worden.

“Ziekten vallen vaak planten aan die al zwak en vatbaar voor infectie zijn.”

DEEL 1

Zomerproblemen oplossen Plantenziekten

Bij warm weer kunnen zich talloze ziekten ontwikkelen, maar die kun je op allerlei manieren bestrijden - zonder chemische middelen - zoals **Alan Titchmarsh** uitlegt.

Zelfs de meest optimistische tuinier kan zich niet voorstellen dat het zomerseizoen voorbijgaat zonder dat een plaag, dier of plantenziekte toeslaat in het prachtige bloembed of de keurige moestuin. Plagen en ziekten horen bij het – natuurlijke – leven, en net als bijen, vogels en vlinders zijn ze een wezenlijk deel van de tuin.

Volgende maand ga ik verder in op onge-dierte dat flink kan huishouden in je tuin en laat ik verantwoorde en duurzame manieren zien om de schade tot een minimum te beperken. Maar in deze uitgave ligt de focus op ziekten. Die hoeven niet altijd fataal te zijn en vaak kun je ze voorkomen door op de juiste manier te tuinieren. Ik tuinier biologisch, niet chemisch, dus verwacht geen lange lijst met middeltjes voor dit of dat. Maar nu steeds meer chemische bestrijdingsmiddelen van de markt worden gehaald, is het voor elke tuinier sowieso zinnig om naar alternatieven te kijken om epidemieën te voorkomen. Ik kan met de hand op mijn hart zeggen dat ziekten in mijn tuin zelden rampen veroorzaken en ik kan mijn tuin overzien met een schoon geweten – en een alerte blik. Want snel handelen levert altijd de beste resultaten op.

Wat zijn ziekten?

Plantenziekten vallen net als ziekten bij mensen uiteen in drie hoofdcategorieën: schimmels, bacteriën en virussen. Alle drie vallen ze vaak planten aan die al zwak en vatbaar voor infectie zijn. Wat al aanzienlijk helpt om planten gezond te houden, is zorgen dat ze voldoende licht, voeding en water krijgen en op een plek staan waarvoor ze geschikt zijn, hetzij zon of schaduw, hetzij goed doorlatende grond of vochtvasthoudende aarde. Als ‘de juiste plant op de juiste plek’ ergens van toepassing is, dan is het wel als het gaat om ziektevrije planten.

Met name schimmels zijn opportunisten die zwakke, moeizaam groeiende planten weten te vinden, vooral in de vochtige omstandigheden waarin veel schimmels gedijen. Planten in een bedompte kas zijn bijvoorbeeld vatbaarder voor *Botrytis* – grauwe schimmel – dan planten in een beter geventileerde omgeving.

Bacteriën dringen planten vaak binnen via beschadigd weefsel. Ze kunnen galvorming (uitwassen door woekerend plantenweefsel), bladvlekken en kanker veroorzaken.

Virussen – ook wel plantpathogenen genoemd – zijn micro-organismen die vervorming van bladeren en stengels, bladvlekken, strepen en verkleuring van bladeren en bloemen veroorzaken.

Wees tijdens het gieten en koppen alert op tekenen van ziekte – snel handelen is cruciaal.

“Wat aanzienlijk helpt om planten gezond te houden is zorgen dat ze voldoende licht, voeding en water krijgen.”

Gestreste, verwelkende tomaten zijn vatbaarder voor ziekte, dus geef gieten prioriteit.

Tegen virussen valt niets te doen en aangetaste planten kun je het beste uitgraven en weggoien bij het restafval (en niet op de composthoop). Virussen zijn verraderlijk en kunnen zich snel verspreiden als je ze niet meteen aanpakt.

Voeg daarbij nog alle ziekten die worden veroorzaakt door schimmel-/algenachtige organismen zoals *Phytophthora ramorum* – plotse eikensterfte – en je zou denken dat de dood overal in de tuin op de loer ligt. Dat is in zekere zin misschien ook wel zo, maar we kunnen er veel tegen doen.

Plantaandoeningen

Soms lijkt een plant ziek te worden, maar is dat niet het geval. Wetenschappers noemen dat een ‘fysiologische aandoening’: een slechte gezondheid door te weinig lucht, te veel of te weinig water bij de wortels, een mineraaltekort of andere ongunstige groeiomstandigheden. In de meeste gevallen is de truc vast te stellen wat het probleem is en het op te lossen.

Het is lastig te herkennen of een plant te veel water heeft gekregen. Als plantenwortels sterven doordat ze verdrinken in overtollig water en geen zuurstof krijgen, kan de plant verwelken zonder ooit nog te herstellen. Dat is iets heel anders dan dat een plant verwelkt als gevolg van droogte bij de wortels: dan zorgt een royale gietbeurt dat hij er in een uur of twee weer bovenop is.

Kijk goed naar een plant die het moeilijk heeft en naar zijn groeiomstandigheden. Bekijk de gesteldheid van de bodem (te nat of te droog?), de hoeveelheid licht die de plant krijgt (te veel schaduw of verzengende zon?), eventuele bodemvervuiling (heb je benzine uit de grasmaaier gemorst?) of blootstelling aan harde, droge wind die het blad kan ‘verschroeien’. In een microklimaat met ‘koudeputten’, waar kou veel langer blijft hangen dan op plekken waar de lucht vrij spel heeft, kan vorstgevoelig gebladerte beschadigd raken. Goed speurwerk maakt vaak duidelijk

Zet de deur van je kas 's zomers open. Een goede ventilatie houdt schimmels op afstand.

Door bodemproblemen kunnen wortels sterven, met als gevolg dat planten vaak opeens doodgaan, zoals deze pieris.

“Cruciaal is dat je snel vaststelt wat het probleem is en meteen tot actie overgaat.”

dat niet ziekten, maar de groeiomstandigheden van een plant de reden zijn dat hij maar niet wil floreren.

Weersomstandigheden

Door zomers weer kan een plant niet alleen meer last hebben van een aandoening, maar ook meer ziekten oplopen. Te weinig of te veel vocht, zowel in de lucht als bij de wortels, kan het vermogen van een plant om ziekten af te weren, aantasten. Door in te grijpen, bijvoorbeeld door te zorgen voor beschutting of water in droge perioden, kun je een plant door dat soort crises heen helpen. Cruciaal is dat je snel vaststelt wat het probleem is en meteen tot actie overgaat.

Veelvoorkomende ziekten aanpakken

■ Meeldauw en sterroetdauw op rozen

Dit zijn allebei schimmelziekten, die vaker voorkomen als een plant gestrest is, wat bijna altijd komt door droogte bij de wortels. Meeldauw valt ook laurierhagen aan die ge-

voelig zijn voor droogte. Organisch materiaal toevoegen aan de bodem waar je rozen en heesters wilt planten, helpt de bodem vocht vast te houden en zorgt voor stabiele groei. Dat verklaart waarom rozen het beter doen in zware klei dan in lichte zandgrond. Regelmatig gieten bij droog weer en een vochtvasthoudende mulchlaag aanbrengen, helpt deze twee ziekten op afstand te houden. Kies bovendien rozen met dik, leerachtig blad: die zijn daar sowieso al beter tegen bestand. Verzamel aan het eind van het seizoen al het blad dat door sterroetdauw is aangetast, zodat de sporen ervan de plant volgend jaar niet weer kunnen besmetten.

■ Aardappelziekte

Bij drukkend weer midden in de zomer, als de vochtigheidsgraad en de temperaturen meer dan 48 uur hoog zijn, kunnen aardappelen en tomaten die je buiten kweekt veel makkelijker geïnfecteerd worden door de schimmel die aardappelziekte veroorzaakt, waarbij het blad – en in het geval van tomaten ook de vruchten – zwart worden. Het enige wat je

Virussen uitgelegd

Virussen zijn de gevaarlijkste plantenziekten, in die zin dat er geen remedie tegen is en planten nooit zullen herstellen. Deze microscopische ziekteverwekkers veroorzaken misvormde blaadjes, strepen, verzwakking en onregelmatige kleurpatronen (veel bontbladige planten danken hun kleuren aan virussen waarmee ze kunnen leven).

Bladrolziekte bij aardappelen en tabaksmozaïekvirus zijn een paar van de meestvoorkomende virussen. Het tabaksmozaïekvirus tast tomaten, komkommers en paprika's aan en de

plant waarnaar het vernoemd is: de tabaksplant. De plant verzwakt en de blaadjes worden geel tussen de nerven. Er zit niets anders op dan aangetaste planten weg te gooien.

Veel virussen verspreiden zich via sapzuigende insecten zoals luizen. Door die onder controle te houden, kun je dus uitbraken voorkomen. Wisselteelt in de (moes)tuin en een goede hygiëne helpen virussen te beperken, net als het kopen van gecertificeerd virusvrije planten, bollen en knollen (vooral pootaardappelen), aardbeien en frambozen.

Virussen kunnen gevlekte of gestreepte blaadjes veroorzaken.

Honingzwam valt plantenwortels aan. In de herfst laat hij zich boven de grond zien als geelbruine paddenstoel.

Gauwe schimmel gedijt bij vochtig, klam weer en verspreidt zich snel.

ertegen kunt doen, is hopen op droge, geen klamme zomers. Graaf aangetaste planten op en gooi ze weg, al kunnen aardappelen nog eetbaar zijn als je ze snel oogst.

■ Phytophthora-wortelrot

Symptomen van deze schimmelziekte, die uiteenlopende vaste planten, coniferen en heesters aantast, zijn blaadjes die geel en uiteindelijk bruin worden, rottende wortels en verwelkende en afstervende planten. Bijna altijd is er sprake van een slechte afwatering. Verbeter dus de drainage van vochtige grond door er scherp zand doorheen te mengen en zo nodig een drainagesysteem te installeren om het risico op deze ziekte tot een minimum te beperken. Vernietig aangetaste planten en vervang de grond voordat je er nieuwe planten in zet.

■ Grauwe schimmel

Botrytis valt zwak en beschadigt plantenweefsel aan, met name in slecht geventileerde kassen. Vooral de voet van stekken is vatbaar voor infectie, maar het scheelt al veel als je goed doorlatende, zanderige potgrond gebruikt, zorgt voor goede ventilatie en verwelkt blad weghaalt.

■ Honingzwam

Honingzwam komt vooral voor in oude tuinen waar al jaren planten staan. Vooral bomen en heesters worden erdoor aangetast. De naam verwijst naar de honingkleurige paddenstoelen die in de herfst onderaan aangetaste planten kunnen

verschijnen. De plant kan verzwakken en uiteindelijk sterven en soms zie je ook een witte schimmel tussen de schors en het hout: het mycelium. Door middel van zwarte rhizomorfen ('schoenveters') verspreidt de schimmel zich door de bodem. Graaf aangetaste planten op en gooi ze weg. Hark dan door de bodem, verwijder alle schoenveters die je ziet en voeg organisch materiaal toe om nieuwe planten te helpen gedijen.

“Veel virussen verspreiden zich via sapzuigende insecten. Door die onder controle te houden, kun je dus uitbraken voorkomen.”

■ Appelrotkelkje

Appels en peren – vooral als ze in de opslag liggen – zijn vatbaar voor deze schimmelziekte waardoor ze bruin worden en verrotten. Concentrische cirkels van roomwitte pukkeltjes op de schil zijn een duidelijke aanwijzing. Beschadigd fruit is het meest kwetsbaar, dus sla alleen vruchten op waarvan de schil niet beurs of gescheurd is. Zorg verder dat de vruchten elkaar niet raken, anders kan de schimmel van de ene vrucht op de andere overgaan. Controleer fruit dat je bewaart regelmatig en gooi vruchten met symptomen weg.

VOLGENDE MAAND Alan bestrijdt zomers ongedierte op natuurlijke wijze.

Vraag het Anne

Heb jij ook prangende tuin vragen voor Anne?
Stel ze via redactie@gardenersworldmagazine.nl
o.v.v. *Vraag het Anne*.

Er zijn veel prachtige soorten *Prunus*, waaronder deze sierkers *Prunus 'Spire'*.

V Ik baal zo! Mijn prunus heeft allemaal gaatjes in de bladeren. Niet een enkel blaadje, maar echt ieder blaadje! Wat is dit? Wie eet er zo van mijn boom en wat kan ik doen?

LIEVE GROET, MIEKE

A Ik denk niet dat er iets van jouw boom snoept, aangezien ieder blaadje hetzelfde is aangetast en we een historisch nat jaar hebben gehad. Dit klinkt als hagelschotziekte. Dit komt voor met dit soort vreemde weersomstandigheden. Wat kan helpen is nu te snoeien, in de zomer. Zorg dat de kruin meer lucht door kan laten.

Je zou kunnen overwegen te behandelen met spuitzwavel. Dit is goedgekeurd in de biologische landbouw, maar ik vind het persoonlijk wel een drastische maatregel. Ik zou beginnen met snoeien, het secuur weghalen en weggooien van het snoeiafval en blad, en dan kijken of het beter gaat. Succes ermee!

V Ik ben jarig in september, en geef dan graag altijd een etentje. De bloei in mijn zonnige tuin is dan jammer genoeg een beetje minder. Welke bloeiers zijn er mooi in september? En zijn goed voor bijen?

LIEFS! JANNE

A Wat een goed plan! Wellicht is een mix van warme en koele tinten wel feestelijk. Met het zachte najaarslicht van september is het mogelijk wat spannendere combinaties te maken zonder dat het te fel wordt. Ga bijvoorbeeld voor *Crocsmia* voor wat warm

vuurwerk, voor *Agastache* (zoals 'Blue boa' voor knallend paars, en een mooie *Sedum* (hemelsleutel) en herfstaster om het af te maken. Ik denk dat je zo een feestelijke verjaardagstuin tegemoet gaat. Misschien nog wat dahlia's als kers op de taart?

De vurige tinten van *Crocsmia* voorziet de nazomertuin van een feestelijke sfeer.

De *Dolichos lablab* is een mooie aanwinst voor de tuin.

V Ik wil iets nieuws proberen in de moestuin ... Ik wil liefst ieder jaar iets dat een beetje uniek of vreemd is, zo blijft het spannend, na 56 jaar in de moestuin. Iets klimmends misschien? **Tips?** HENRIETTE

A Ik heb twee mogelijkheden waarvan ik denk dat ze bij je passen. De eerste is *Chayote*. Dit is een van oorsprong Zuid-Amerikaans vruchtgewas dat sterk rankt en klimt, en vruchten geeft die wel wat doen denken aan courgettes. Je hebt een stekelige variant en een gladde. Beide vind je bij de Ecohoeve Den Oude

Kastanje. Ze verzenden ook! De tweede soort is *Dolichos Lablab*. Deze prachtige plant die in Suriname veel gebruikt wordt in de keuken (alle delen eerst goed koken, anders licht giftig) gebruik ik graag als klimmende snijbloem. Hij wordt dan ook weleens 'klimhyacint' genoemd. Hoop dat het spannend genoeg is voor je!

V Ik heb best wat lege plekken in mijn tuin. Dit natte jaar en de slakken hebben ervoor gezorgd dat ik veel planten niet meer heb teruggezien. Het lijkt me alleen niet zo handig om in de zomer vaste planten erin te doen. Dan lijkt het najaar mij beter. Maar die kale plekken zijn ook niets! Heb jij tips? LIEFS, MARIA

A He wat vervelend! Je bent niet de enige! De herfst is inderdaad een perfect moment om echt aan de slag te gaan met vaste planten en bollen. In de tussentijd zou je voor snel groeiende eenjarigen kunnen gaan om de gaten op te vullen. Zaai bijvoorbeeld nog goudsbloemen in zachte tinten. Die

groeien en bloeien zo snel dat je al snel effect hebt. In het najaar ga je dan voor een meer permanente oplossing. Mocht je voor planten gaan die niet van natte voeten houden zou je voor de zekerheid een handje fijn grind of kippengrit kunnen doen. Dit bevordert de drainage. Succes!

Voeg een handje grit toe aan het plantgat om de drainage te verbeteren.

Kattenkruid houdt van een goede drainage.

V Mijn kattenkruid (*Nepeta*) is echt heel klein gebleven dit jaar. Zo raar. Hij doet het altijd super en nu is het mini. Moet ik hem vervangen? GROETEN! GERRIE

A Ik vermoed dat het te maken heeft met het extreem natte weer van dit jaar. Daar is kattenkruid geen fan van. Ik zou het nog even de kans geven

zich te herstellen deze zomer. Mocht het in het najaar dan nog tegenvallen is dat een prima moment het aan te vullen. Succes!

Pioenrozen kun je beter niet verplanten, want daar houden ze niet van.

V Mijn pioenrozen willen maar niet. Ik zette ze op een prachtige plek, in de zon, met mooie grond, maar bloeien ho maar. Dus heb ik ze verplaatst naar een halfschaduw plekje. Nog steeds geen bloei. Nu in een grote zinken teil maar nog steeds niks. Echt teleurstellend! Heb jij tips? Voeding misschien?

GROETJES! PIM

A Het goede nieuws is dat het makkelijk te verhelpen is. Het slechte nieuws is dat je met veel moeite doen eigenlijk precies het verkeerde deed. Pioenen willen namelijk bovenal met rust gelaten worden, en hebben soms even de tijd nodig

om op gang te komen. Verplaatsen doe je dus beter niet. Misschien is het een idee ze terug te zetten op hun eerste plekje, en ze de tijd te geven zich thuis te voelen. Als ze dit eenmaal doen heb je er jaren en jaren plezier van.

V Wat is een leuke klimplant voor een schaduwrijke plek? Liefst eentje die rijk bloeit en waar ik geen omkijken naar heb, want de tuin is al zo groot haha!

GROETEN! HARRIE

A Ik denk dat klimhortensia jouw plant is. Die kan erg goed in de schaduw, en bloeit met vrolijke lichte bloemschermen die donkere plekken mooi oplichten. Bij mij nestelen

er meesjes in. Dat is een erg gezellig gezicht!

Snoeien hoeft je pas te doen als de plant ergens groeit waar je hem niet hebben wilt.

GROET! ANNE

De klimhortensia (*Hydrangea anomala petiolaris*) is perfect om een schaduwrijke plek op te vullen.

V Ik zag super mooie alliumplanten, maar ik vond ze heel duur (11 euro per stuk) dus heb ik ze laten staan want ik vind ze in groepjes het mooist maar dat vond ik onbetaalbaar maar nu heb ik spijt. Het was alleen bij een kweker die helemaal niet bij mij in de buurt zit en ik heb niet gekeken wat de precieze naam was. Ze waren lichtpaars, en heel groot maar niet zo massief. Een soort vuurwerk. Weet jij hoe die heten en waar ik die nog meer kan vinden?

LIEVE GROET, EEN SUFFERD

A Hallo! Dat is helemaal niet suf hoor. Alliums zou ik niet zo snel als plant kopen, maar wel als bol. Dan zijn ze heel veel goedkoper! Ik vermoed dat het om een van deze twee alliums gaat: *Allium christophii*, of *A. schubertii*. Beiden vind je biologisch online ergens dit najaar! Poten doe je ze tussen september en begin december. Dat met die groepjes gaat goedkomen want je koopt ze vaak per 3 of 5.

Allium christophii combineert prachtig met de witte *Geranium phaeum*.

Je kunt Oost-Indische kers nog laat zaaien.

V Anne! Ik ben zo laat met alles dit jaar! En mijn dochter wil zo graag eetbare bloemen zaaien maar ik heb nu pas tijd om echt aan de slag te gaan. Het tuintje dat ik voor haar maakte lag eerst nog vol puin omdat de schuur gesloopt werd. Die is nu eindelijk weg en haar tuintje helemaal netjes, maar hartstikke leeg. Tips? Ik wil haar niet teleurstellen! Haar tuintje is zo'n vierkante meter tuintje. LIEFS! MAIKE

A Geen paniek! In de zomer kan je echt prima samen aan het tuinieren. Ik zou in ieder geval nog Oost-Indische kers zaaien samen. Die zijn super lekker, de zaden zijn groot dus geen gepriegel, en binnen twee maanden staan ze te

bloeien tot aan de vorst. In mijn ervaring vinden kinderen die geweldig. Ook rucola, radijsjes en goudsbloemen zijn lekker snelle groeiers, die jouw dochter vast en zeker enthousiast gaan houden voor tuinieren. Geniet ervan samen!

V Hoe zit dat ook alweer met meeldauw? Ik lees overal dat het met vocht te maken heeft, maar gek genoeg zie ik het dit jaar na al die regen juist nog helemaal niet in mijn tuin en in andere jaren juist wel. Ik snap er dus niks meer van. Doeg! ROXANNE

A Meeldauw is een schimmelziekte die wel iets met vocht te maken heeft, maar dan vooral met luchtvochtigheid en natte bladeren. Vaak zijn het planten die wat verzwakt zijn, door het naderende najaar, of een droge wortelkluif, die meeldauw krijgen. Wanneer er dan een enkele regenbui valt, maar niet

voldoende om verzadigd te raken, je sproeit van bovenaf, of er is ochtenddauw vanaf augustus, hebben planten nat blad waardoor ze de schimmel kunnen krijgen. Ik denk dat de planten in jouw tuin die normaal meeldauw zouden hebben gekregen nu verzadigd met genoeg te drinken, niet vatbaar zijn voor deze ziekte.

Meeldauw op een courgetteblad.

Van perzikstenen kun je prima paadjes maken.

V Ik wil graag paadjes maken in de tuin. Een beetje duurzaam, in die zin dat ik ze niet de hele tijd moet vervangen omdat ze vergaan. Ik vind stro en houtsnippers het mooist, maar dan blijf ik aan de gang ermee. Grind blijft wel lang goed, maar vind ik dan weer niet zo mooi.

GROETJES! SAM

A Heb je weleens van perzikstenen gehoord? Die zien er bruinig uit en hebben dus een warmere look, maar bestaan uit hardhout dus gaan vele malen langer mee dan houtsnippers en stro. Ik heb ze zelf om mij kas heen gestort op een wollen

mulchdoek (van bio-kultura). Je vindt ze bij het bedrijf Nocciolo. Dit is overigens geen reclame. Ik ben gewoon erg enthousiast over deze producten, die vanuit een reststroom ontstonden en dus hartstikke duurzaam zijn.

GROETJES, ANNE

Een balkonbak gevuld met tijm en wat peperplantjes.

V Mijn dochter gaat studeren en tuiniert graag. We zijn veel samen in de tuin maar nu ze op kamers gaat wil ik niet dat ze het al te veel gaat missen. Ik heb daarom bakken voor onder haar vensterbank waar ze mee aan de slag kan. Het is alleen op het zuiden en het zijn niet zulke diepe bakken. Dat mocht niet van de huisbaas. Is er toch iets wat daarin kan?

MET VRIENDELIJKE GROET, MELISSA

A Wat een goed idee! Dit klinkt als de perfecte plek om geurige kruiden te kweken. Tijm en oregano zullen het heerlijk vinden in zo'n bak, en zelfs rozemarijn en salvia houden het wel een paar jaar uit in een ondiepere bak. Vooral als ze er ruim van oogst. Zorg er

wel voor dat er drainagegaten in de bodem zitten, want natte voeten pikken ze, in tegenstelling tot een verschroeide zuiderzon, dat weer niet. En mocht ze door een drukke tentamenweek een keer vergeten water te geven kunnen ze daar prima tegen.

V Oké misschien een gekke vraag maar ik zoek eigenlijk een plantje dat zich gedraagt als een perkplantje, zoals een petunia, dus constant bloeit, maar dan duurzamer. Liefst ook nog een die dus winterhard is, en jaren in dezelfde plant of bak kan staan. Bestaat er zoiets?

LIEFS! GERDA

A Ik moet meteen denken aan het Mexicaanse madeliefje (*Erigeron karvinskianus*). Die komen prachtig uit in bakken, hangmanden, en bloeien zelfs weleens tussen de tegels. Ze zullen zich dus gaan uitzaaien, maar ik vind dat persoonlijk een geweldige eigenschap. Ze zitten

andere planten namelijk nooit in de weg, en vullen als vanzelf de moeilijke gaatjes op waar andere planten niet groeien willen. Ze houden niet van voeding, en zelfs wel van wat armere grond, dus hier heb je na het planten geen omkijken naar.

GROET! ANNE

Mexicaanse madeliefje (*Erigeron karvinskianus*).

Wildерful

Duurzame seizoensboeketten bij jou in de buurt

Het geven van bloemen is een prachtige manier om stil te staan bij bijzondere gebeurtenissen. Wat als je die momenten kunt vieren met duurzame, lokale bloemen, die bijdragen aan de biodiversiteit?

Met dit idee begonnen Jennifer Laarman en Silke Tijkotte Wilderful, een merk, platform en beweging voor duurzame kwekers, bloemisten en consumenten, met als doel om samen de bloemenwereld gezonder te maken. Wij als redactie zijn enthousiast!

Van links naar rechts: Silke, kweker Julian van Op Beemster Klei en Jennifer.

bloemen kunt kopen. We kiezen in plaats daarvan voor bloemen die in het huidige seizoen groeien. In onze webshop kunnen mensen vervolgens een klein, middel of groot boeket bestellen met puur natuurlijke seizoensbloemen."

Een lokale kweker kweekt de bloemen, een lokale bloemist schikt ze en bezorgt ze op de specifieke bezorgdagen. "We geloven juist in de kracht van bloemisten en willen samenwerken vanuit hun expertise." De verbinding tussen kwekers, bloemisten en andere bloemliefhebbers is dan ook een essentieel onderdeel van de beweging. Jennifer: "We willen mensen laten zien dat bloemen kweken duurzaam kan en dat het ook haalbaar is om op deze manier te ondernemen. Daarbij laten we precies weten waar een boeket vandaan komt en mag je er zeker van zijn dat deze zonder pesticiden en kunstmest zijn gekweekt."

Het begin van Wilderful

Op 30 mei 2024 kwam de website van Wilderful in de lucht tijdens een feestelijke lancering. Op deze website kun je puur natuurlijke seizoensboeketten bestellen die zijn gekweekt zonder pesticiden of kunstmest. Verder delen Team Wilderful en de Wilderful partners inspiratie en kennis op dit platform om bloemenliefhebbers te verbinden en kennis over duurzame bloemen te verspreiden.

Wilderful komt voort uit een samenwerking tussen oprichters Jennifer en Silke, wier vriendschap teruggaat terug tot hun studietijd, toen de een marketing studeerde en de ander bedrijfskunde. Beiden kwamen ze in de bloemenbranche terecht. "Door hun vergankelijke schoonheid zijn bloemen een perfect symbool om een moment te vieren", legt Silke uit. Ondanks dat ze genoten van de schoonheid van de bloemen, verlangden Jennifer en Silke naar een duurzame insteek. "We hoeven boeketten niet te laten staan:

het kan namelijk op een duurzame manier", legt Jennifer uit. "We willen de bloemenwereld gezonder en inzichtelijker maken en mensen de kans geven om bloemen in huis te halen die zijn geteeld zonder schadelijke pesticiden en kunstmest. Samen met Denise Collignon hebben we destijds ook de opleiding Green Design vormgegeven in Zwolle met die insteek, namelijk om een nieuwe generatie bloemisten op te leiden met oog voor duurzaamheid."

Wilderful als beweging: van kweker tot klant

Jennifer, Silke en Denise werken nu samen met de rest van Team Wilderful en de Wilderful-partners om duurzame kwekers, bloemisten en klanten met elkaar te verbinden. "Wilderful is eigenlijk een beweging", stellen Jennifer en Silke vast. "We willen bloemen het podium geven dat ze verdienen. Het is eigenlijk helemaal niet normaal dat je in elk seizoen dezelfde

Een vers boeket met puur natuurlijke seizoensbloemen! Dit is het voorjaarsboeket 'Middel'.

"Hier zit ik al jaren op te wachten. Duurzame seizoensbloemen die makkelijk online te vinden zijn voor iedereen. De perfecte manier om slow-flowers onder de aandacht te brengen!"

Platform voor bloemen, kennis en inspiratie

Wat Wilderful aanbiedt is op het eerste gezicht een specifieke dienst: in hun webshop kun je een duurzaam seizoensboekje bestellen bij een lokale bloemist, die op hun beurt weer heeft ingekocht bij een natuurvriendelijke kweker. De webshop laat zien of er een aangesloten bloemist bij jou in de buurt is. Is die er nog niet? Dan kun je op de hoogte blijven van nieuwe bloemisten die zich aansluiten in jouw regio. Zo breidt Wilderful het netwerk van duurzame bloemisten en kwekers uit om op steeds meer plaatsen duurzame bloemen te bezorgen.

Naast de webshop, die lokale ondernemers en klanten verbindt, biedt Wilderful nog meer: een platform vol informatie en enthousiasme. "Samen met onze partners delen we onze kennis en inspiratie. Door Wilderful willen we de bloemenmarkt inzichtelijker maken en consumenten helpen om duurzame keuzes te maken." Speciaal voor leden van Club Wilderful zijn er ook workshops, webinars en fysieke lezingen, waar gelijkgestemden elkaar kunnen treffen, inspireren en van elkaar kunnen leren. "Laten we samen de bloemenwereld gezond maken!" juichen Silke en Jennifer.

Team Wilderful, de Wilderful-partners en steward Rogier van Vugt.

Deel jouw favoriete seizoensbloem

Doe ook mee met deze beweging en deel jouw favoriete bloem! Elk seizoen kijkt Team Wilderful uit naar inspiratie voor bloemen die op dat moment bloeien. Deze zomer trappen ze af samen met jullie, onze lezers van Gardeners' World, om de bloemenblijdschap te verspreiden. Via de QR-code of de link op de kaart, die je als abonnee bij deze uitgave aantreft, kun je jouw favoriete bloem delen met Wilderful, dan delen zij jouw bericht weer op hun social media en website. Ga lekker op pad in jouw omgeving of op je vakantieadres en laat je verrassen. Je kunt deze kaart ook aan iemand geven of sturen en op die manier jouw enthousiasme doorgeven. Zo blijven we als bloemenliefhebbers elkaar inspireren en ons verwonderen over de schoonheid van de natuur!

Wat hun eigen favoriete bloem van het seizoen is, dat is altijd een moeilijke vraag om te beantwoorden als bloemenliefhebber. Jennifer: "Cosmea is voor mij toch altijd wel een favoriet in de zomer, maar ook heb ik ontdekt hoe mooi zonnebloemen uit het open veld zijn. Ze zijn delicaat, krommer en hebben meer kleurschakeringen dan de gebruikelijke zonnebloemen die je vindt op velden." Silke houdt erg van zomerbloemen die ze mooi kan drogen voor het winterseizoen, zoals tuinridderspoor, juffertjes, dille en korenbloem. "Felle kleuren en heerlijke geur, daar houd ik van!"

Leuk om te weten: de werknaam voor Wilderful was ooit 'Poppy'. Silke vertelt over de klapproos: "Deze inheemse bloem bloeit echt overal, langs snelwegen en treinsporen, en siert zo het landschap. Klapprozen herinneren me aan hoe Wilderful begon en hoe ver we nu gekomen zijn."

Kijk voor meer informatie op wilderful.nl/ of op hun Instagram [@wilderfulnl](https://www.instagram.com/wilderfulnl/).

Inspiratie

Mis je kleur in de tuin? Is je tuin net niet die beschutte plek die je voor ogen had? Elke maand lees je hier alles over slimme tuinontwerpen, mooie bloeiers en tips om van je tuin een paradijs te maken.

72

77

82

85

89

68

96

Deze maand

- 68 Zomervakantie in de tuin!**
De leukste tuinboeken voor kinderen.
- 72 Cactussen verzorgen**
Met deze tips houd je je cactussen in topvorm.
- 77 Moeiteloos oogsten**
Zaai nu nog wat snelle groenten om nóg meer te kunnen oogsten.
- 82 Planten afleggen**
Nick Bailey legt de techniek uit waarmee je struiken vermeerdert.
- 85 Een tuin in potten – deel 2**
Het is nog niet te laat om een pottentuin te starten.
- 89 Inheemse held**
Echte gamander (*Teucrium chamaedrys*).
- 90 Ambachtelijke Plantenmarkt**
We stellen kwekers Heleen Calcoen en Brenda Gruppen aan je voor.
- 96 In de moestuin van Helga**
Het is deze maand volop genieten van de bloemenpracht.

Zomervakantie in de tuin!

Als er iets is waar ons tuinredactie-hart sneller van gaat kloppen, dan is het wel de nieuwe generatie inspireren de natuur en de tuin te ontdekken.

Kinderen die leren hoe fascinerend, krachtig, ingenieus maar ook hoe kwetsbaar de natuur is, kunnen niet anders dan er later goed voor zorgen. Dat ontdekken doe je bijvoorbeeld heerlijk op safari in je eigen achtertuin deze vakantie. Er is zo ontzettend veel te beleven! Er verschijnen bovendien heel inspirerende boeken waar jouw (klein)kinderen zich in kunnen verliezen. De volgende boeken, allemaal van uitgeverij Lannoo, behoren in ieder geval tot onze persoonlijke favorieten.

Lannoo's grote encyclopedie van planten en zwammen

Aantal pagina's: 208

Prijs: € 25,99

Uitvoering: Hardback

ISBN: 9789401497640

Dit boek is ideaal voor kinderen die geen genoeg kunnen krijgen van leren. Het is een boek dat iedere bioloog in spe zou moeten hebben. Met handige foto's en informatieblokje is alle informatie overzichtelijk opgedeeld. Zo leer je hoe belangrijk planten en zwammen zijn voor al het leven op aarde. Van medicinale planten tot lichtgevende zwammen, dit boek is een en al fascinatie.

IN DIT BOEK

- Van paddenstoelen tot bomen: ongelooflijke beelden onthullen het plantenrijk zoals je het nog nooit zag
- Duik de natuur in en ontdek hoe belangrijk planten en zwammen zijn voor al het leven op aarde.
- Verken de binnenkant van een wortel, leer wat pollen doen en hoe planten medicijnen kunnen zijn.
- Ontdek welk fruit dodelijk is, welke plant als enige onder water bloeit en welke zwammen het hardst stinken!

Het dikke boek van onze bijzondere aarde

Cally Oldershaw

Aantal pagina's: 224

Prijs: € 22,99

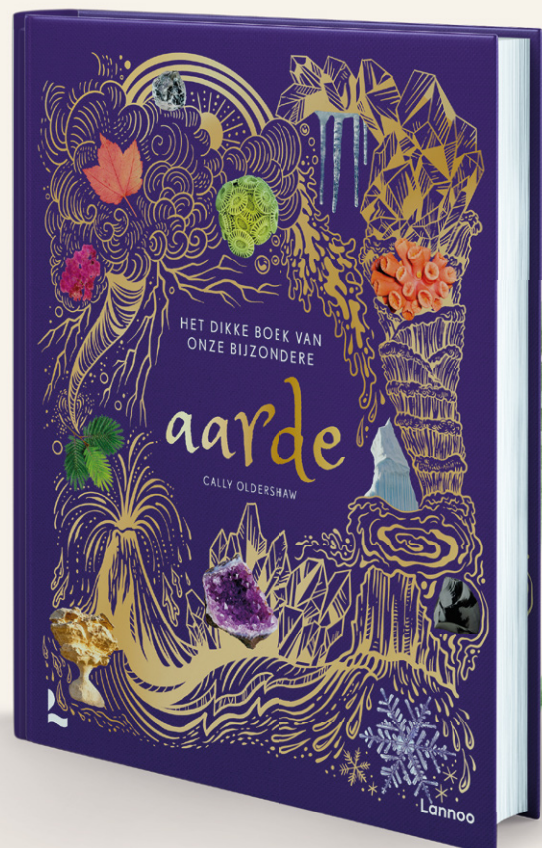
Uitvoering: Hardback

ISBN: 9789401496650

Wanneer je (klein)kind met dit boek in de tuin gaat zitten lezen zal je steeds 'oh ja!' en 'wow'-geluidjes horen. Dat is althans onze ervaring. Het staat barstensvol met informatie die je in staat stelt om de wereld door nieuwe ogen te bekijken. Het is niet alleen voor kinderen fantastisch om te lezen. Ook als volwassene zal je er heel veel informatie uithalen, al is het maar omdat kinderen uit enthousiasme allerlei 'wist je dat'-feiten met je zullen gaan delen. De prachtige gouden details maken het ook nog eens een heel aantrekkelijk boek. Wij voorspellen dat er veel geologen en biologen in de dop zullen ontdekken wat ze later willen worden door dit boek. Dus heb je een echte vragensteller, stenenverzamelaar en weetjes-liefhebber thuis? Dan is dit jouw boek voor deze zomer. Ontdek alles over aardlagen, bijzondere landschappen en typen weer.

WIST JE DAT

- meer dan de helft van alle planten en dieren in het regenwoud leven?
- het grootste deel van een ijsberg onder water zit?
- diamanten zich 160 km onder het aardoppervlak vormen?

Het dierenboek

Jenny Broom en Katie Scott

Aantal pagina's: 110

Prijs: € 27,99

Uitvoering: Hardback

ISBN: 9789401417761

Dit boek voelt alsof je door een natuurhistorisch museum struikt, achter een gids aan die heerlijk kan vertellen. Een prachtige kaart in het begin van het boek toont de evolutionaire stamboom. Van ongewervelden tot apen, katachtigen en mensen, via de lijntjes vind je de fascinerende evolutie op onze aarde. Je blijft het pakken om doorheen te grasduinen, zoals een goede tentoonstelling je laat blijven rondwandelen.

IN DIT BOEK

- Een fascinerende reis door het dierenrijk
- Kom alles te weten over de evolutie van het dierenleven op aarde.
- Kijk en ontdek hoe ongewervelde dieren, vissen, amfibieën, reptielen, vogels en zoogdieren zich in de loop der tijd hebben ontwikkeld.
- Boeiende weetjes, zoals wat er gebeurt als een haai zijn tanden verliest, waarom zijn pinguïns zulke goede ouders en hoe communiceren bultruggen met elkaar?

De boekenreeks van Katie Scott

Deze reeks is ronduit geweldig. Onze tip bij verjaardagen: beviel een boek van Katie Scott? Communiceer dan genodigden van het verjaardagsfeestje welke boeken uit deze reeks nog niet in de kast staan. Het is de meest leerzame verzameling die je voor je (klein)kind kunt beginnen (en het scheelt heel veel goedbedoelde plastic-rommel-cadeaus ...)

Het zwammenboek

Katie Scott en Ester Gaya

Aantal pagina's: 80

Prijs: € 25,99

Uitvoering: Hardback

ISBN: 9789401484534

De illustraties van deze reeks zijn zo prachtig dat je de boeken blijft pakken om te bladeren. De weetjes zijn zo fascinerend dat je voor je het doorhebt een uur verder bent, terwijl je alles leest over het fascinerende netwerk van sporen dat zich onder jouw voeten in de bodem bevindt. Hoe oneindig ingewikkeld en prachtig op elkaar afgesteld het bodemleven samenwerkt, is laagdrempelig en grappig uitgelegd.

IN DIT BOEK

- Alles over het fascinerende rijk van schimmels
- Ontdek de grote verscheidenheid van zwammen: van de eetbare soorten die je terugvindt in de supermarkt tot de soorten die in medicijnen verwerkt worden.
- Krijg antwoord op boeiende vragen zoals: hoe belangrijk zijn schimmels voor het ecosysteem van de wereld, welke paddenstoelen zijn giftig en hoe neemt een 'zombeschimmel' het lichaam van een insect over?

Het Plantenboek

Katie Scott en Kathy Willis

Aantal pagina's: 112

Prijs: € 27,99

Uitvoering: Hardback

ISBN: 9789401437882

Eerlijk is eerlijk: dit boek deed ons als tuinredactie natuurlijk het meest. Hoe heerlijk om alles te leren over de planten die we welhaast voor lief nemen in onze tuin! Prachtige dwarsdoorsneden doen uit de doeken hoe ze werken, bestuivers aantrekken, en wat hun overlevingsstrategie is. De illustraties zijn zoals altijd binnen deze reeks ronduit geweldig. Dit boek kweekt een enorm respect voor het plantenrijk – van algen (prachtig uitvergroot geïllustreerd) tot mangrovebossen, mossen en klimplanten. Leren hoe planten samenwerken en leven en waar ze vandaan komen, maakt dat je met meer begrip aan het tuinieren slaat. Met je (klein)kind, dat zeker net zo gefascineerd zal zijn als wij!

IN DIT BOEK

- Ontdek alles over het plantenrijk in dit complete naslagwerk. Over de eerste planten, bomen, wouden, tropische planten, bloemen, knollen, groenten, grassen, granen, waterplanten en zoveel meer.

Bomen

Tony Kirkham en Katie Scott

Aantal pagina's: 96

Prijs: € 27,99

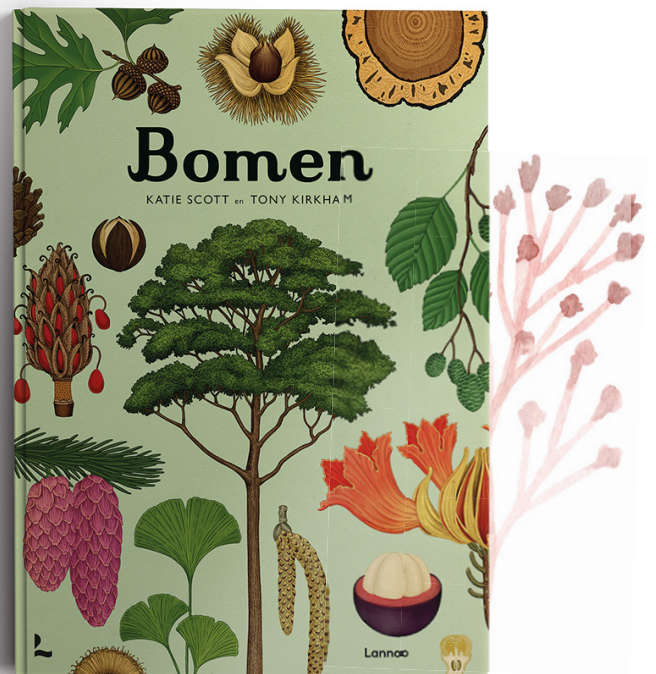
Uitvoering: Hardback

ISBN: 9789401488099

Je (klein)kind zal na het lezen van dit boek nooit meer hetzelfde naar een boom kijken. Wij moesten meteen denken aan de Enten van Tolkiens *The Lord of the Rings*. Dat bomen met elkaar communiceren, elkaar waarschuwen voor plagen en elkaar helpen. Het is een prachtige les. De geweldige dwarsdoorsneden en heldere uitleg maken het een begrijpelijk boek. Ondanks de enorme hoeveelheid informatie die je tot neemt blijft het laagdrempelig.

IN DIT BOEK

- Ga mee op een indrukwekkende reis door het bomenrijk.
- Laat je verwonderen door bomen die leefden nog voor dinosauriërs bestonden, door de manier waarop baobabs extreme droogte overleven en door woudreuzen die meer wegen dan een volgeladen vliegtuig.
- Antwoord op boeiende vragen, zoals: op welke manier communiceren bomen met elkaar, hoe verdedigt de acacia zich tegen hongerige dieren, en van welk hout worden muziek-instrumenten gemaakt?

Cactussen kunnen klein blijven, waardoor het gemakkelijk is om ze te verhuizen en de perfecte plek in huis te vinden.

Cactussen verzorgen

De verzorging van cactussen en vetplanten is niet zo ingewikkeld. Stel je gewoon een woestijn voor en er kan niet veel misgaan, aldus **Joe Bagley**.

Vorige maand heb ik de verschillen tussen cactussen en de uitgebreidere vetplantenfamilie besproken en verteld wat mijn favoriete variëteiten zijn. Deze maand geef ik tips voor de beste verzorging – kennis die ik heb opgedaan bij mijn eigen verzameling cactussen en vetplanten.

De kosten voor de aanschaf van nieuwe planten kunnen snel oplopen, dus ik geef ook tips voor het zelf vermeerderen van de plan-

ten die je al hebt, zodat je gratis nog meer kamerplanten krijgt. En kom je ruimte te kort, dan heb je altijd een eindeloze voorraad planten om aan vrienden en familie cadeau te geven.

Joe Bagley is kamerplantenexpert en is sinds 2021 spreker op *Gardeners' World Live*. Ook dit jaar was hij erbij. Bezoek zijn website: ukhouseplants.com.

FOTO'S: GETTY/JOE CHRISTENSEN, JASON INGRAM

Standplaats ►

Kies de juiste plek voor je planten en ze zullen floreren.

Cactussen en vetplanten hebben van nature het vermogen om vocht in hun wortels, stengels of bladeren op te slaan. Het is waar dat de meeste cactussen wat zon nodig hebben, maar dat is ook voor de meeste vetplanten belangrijk, vooral voor de *Aloë vera*.

Een vensterbank op het oosten of westen, een serre of een terras zijn allemaal geschikte plaatsen, want daar zijn de planten onderhevig aan de verschillen tussen dag- en nachttemperaturen, wat bijna even belangrijk is als de blootstelling aan zonlicht.

■ Let op als bladeren een rode of paarse tint krijgen. Dit betekent dat de plant te veel zonlicht krijgt. Je kunt hem dan het beste op een iets donkerder plekje zetten waar hij toch nog een beetje direct zonlicht krijgt. Zo voorkom je dat hij een omgevings-shock oploopt doordat de temperatuur- en lichtomstandigheden te plotseling veranderen.

◀ Verpotten

Je hoeft cactussen en vetplanten minder vaak te verpotten dan veel andere kamerplanten, omdat ze het liefst een beetje krap staan. De meeste woestijnbewoners groeien in harde grond, stenen en zelfs rotsen waar hun wortels het onmisbare regenwater alleen in spleten en scheuren vinden.

Een plant in een pot tot 13 cm hoeft je maar eens per twee jaar te verpotten en een plant in een grotere pot eens per vijf jaar.

Planten die ouder zijn dan vijftien jaar moet je niet vaker dan eens per acht jaar verpotten, want oudere planten kunnen door het verpotten een shock oplopen.

■ **Let op:** Vetplanten hebben af en toe een douche nodig om het stof weg te spoelen. Wacht tot de potgrond gortdroog is en spoel de plant dan af met een douche of tuinslang, waardoor hij meteen water krijgt.

▲ Ziekten en plagen

Het komt niet vaak voor, maar als cactus- en vetplanten door ongedierte worden aantast, dan gaat het meestal om wolluis. Hun witte, wollige groepjes eieren tussen de kieren van de stengels, bladeren en bloemen vallen niet snel op.

Ze zijn wel simpel te verwijderen: veeg de bladeren en stengels af met een vochtige doek met wat zeepsop en spoel de plant daarna af onder een kraan. Vind je wolluis op een cactus, verwijder dan eerst de eitjes en luizen met een zachte tandenborstel.

■ **Let op:** Een veelvoorkomende ziekte bij alle soorten vetplanten is wortelrot. Deze aandoening treedt op als de potgrond langdurig te nat wordt gehouden, waardoor de wortels en de kroon van de plant geen lucht meer krijgen en als gevolg daarvan zullen gaan rotten. In zeer ernstige gevallen is de plant alleen nog te redden door stengelstekken te nemen. De stekken zullen een compleet nieuw wortelstelsel ontwikkelen en de oude plant kun je weggoien.

▼ Water geven

Om te weten wanneer je vetplanten water moet geven, raad ik je het motto 'uitdrogen en doorweken' aan. Het is namelijk belangrijk om tussen het water geven door de potgrond te laten uitdrogen. Dit simuleert de lange droge perioden tussen de zeldzame regenbuien in de gebieden waar deze plantensoorten meestal voorkomen.

Wortelrot is een veelvoorkomend probleem bij cactussen en vetplanten en wordt vooral veroorzaakt door een altijd vochtige potgrond, waardoor de wortels niet genoeg zuurstof kunnen opnemen.

■ **Let op:** Het beste moment om vetplanten water te geven is wanneer de oudere bladeren een beetje gaan rimpelen. Hanteer deze leidraad voor aloë's, jadeplanten (*Crassula*), levende steentjes, huislooksoorten (*Echeveria*) en andere rozetvormende vetplanten.

Zorg ervoor dat de potgrond voor stekken zeer goed draineert.

Krijg gratis meer planten

■ Bladstekken van de lidcactus

Deze planten hebben een unieke groeiwijze: de 'stengel' wordt gevormd door een keten van blaadjes die aan elkaar ontspruiten. Je kunt de blaadjes van de stengel afdraaien en ongeveer een maand in water laten wortelen. Pot ze vervolgens op in een 7cm-pot met potgrond voor cactussen.

■ Uitlopers stekken *Aloe vera* en *Haworthia fasciata*

zijn polvormende planten die elk seizoen een of twee uitlopers produceren. Deze kun je eraf snijden of breken wanneer ze ongeveer een derde van de grootte van de moederplant hebben. Laat de uitlopers aan de lucht drogen totdat het wondweefsel stevig is. Zet ze dan in vrij vochtige potgrond om een snelle wortelgroei te bevorderen.

■ Stengelstekken

Hoge, iele vetplanten kun je terugsnoeien om ze compact en gezond te houden. Zet de afgeknipte delen in de potgrond naast de moederplant. Daar zullen ze wortelen, waardoor de pot als geheel een vollere indruk maakt. Goede kandidaten voor deze methode zijn de vetkruidsoorten *Sedum morganianum* en *Sedum rubrotinctum*.

■ Bladstekken van vetplanten

Vetplanten met vleizige bladeren, zoals de jadeplant en huislook, kun je vermeerderen uit een blad. Draai een gezond, onbeschadigd blad met bladsteel en al van de stengel af en leg dat op cactuspotgrond in een pot met 7 cm doorsnee. Zodra je ziet dat er kleine, paarse wortels aan de bladsteel ontspruiten, plant je het blad in de potgrond.

De beste tuintips op het perfecte moment

Ontvang 12x
Gardeners' World
van ~~€83,88~~ voor

55,-

- ✓ Praktische uitleg om lekker te gaan tuinieren
- ✓ Inspiratie en tips wat je nú in de tuin kunt doen
- ✓ Altijd de duurzame oplossing: tuinier met de natuur

Bestel nu via

www.gardenersworldmagazine.nl/abo

of bel +31 (0)24 2027827

**Gardeners'
World** magazine

Deze actie is geldig t/m 30 juli 2024 of zo lang de voorraad strekt. Je abonneert tot wederopzegging en voor ten minste de actieperiode van 12 nummers. Na afloop van de actieperiode geldt de reguliere abonnementsprijs en is het abonnement per maand opzegbaar. Opzeggen is heel eenvoudig en kan via onze klantenservice.

Moeiteloos oogsten

In juli stroomt de oogst binnen en daar komt voorlopig geen eind aan. En als je nu een paar snelle, gemakkelijke groenten zaait, wordt het seizoen langer en de opbrengst nog groter, aldus **Jack Wallington**.

■ **Jack Wallington** is een biologisch kweker die tuint op een winderige heuvel in het Penninisch Gebergte in het Engelse West Yorkshire. Zijn groentetuin biedt ook plaats aan allerlei dieren en wilde bloemen.

Bij moeiteloos kweken draait het om een grote opbrengst en weinig inspanning doordat we gemakkelijke gewassen kiezen en tijdbesparende technieken gebruiken. Dit gaat vaak hand in hand met een kleine ruimte, omdat we ons richten op gewassen als tomaten – dat wil zeggen: planten die de hele zomer door blijven produceren – in tegenstelling tot rijen vol plaatsroevende, eenmalige schoonheden als bloemkool.

Het goede nieuws is dat juli op zich al een moeiteloze maand is. In de moestuin profiteer je van al het zaaiwerk dat je in het voorjaar hebt verricht. Als de oogst eenmaal begint, kunnen we een beetje ontspannen, rondstruinen en genieten van de zomerse overvloed: een paar blaadjes sla hier, een tomaat daar ...

Kun je het opbrengen, zaai dan nog een paar snelgroeïende gewassen om de oogstperiode tot in het najaar te verlengen. Maar deze maand geniet ik vooral van wat er nu groeit en ook van de zweefvliegen. Het is mooi om te zien hoe ze rondzoeven en bovendien eten hun larven bladluizen. En dat betekent dat ik nog minder moeite hoeft te doen.

Oogsten

In de zomer spelen bladgewassen de hoofdrol. Ik kweek **sla** in allerlei kleuren, al was het alleen maar vanwege de groene en paarse rijen in de moestuin. En ook op een bord vormen ze een chique combinatie. Wijnrode 'Bughatti' en groengele 'Salad Bowl', beide gezaaid in maart, smaken heerlijk, en zijn krokant en mals tegelijk. Ik pluk steeds een paar van de buitenste bladeren, zodat de planten kunnen doorgroeien. Op deze manier kun je maandenlang oogsten. Het kweken van munt kost geen enkele moeite, zolang je de plant maar in een pot zet en niet in een bed, waar hij zich razendsnel zou verspreiden. Ik pluk de hele zomer jonge blaadjes voor in muntthee, door salades en over gekookte aardappelen.

Basilicum, een van mijn lievelingssmaken, houdt van warmte, dus ik kweek 'Sweet' en 'Red Rubin' in de folietunnel en oogst de jonge blaadjes. Eet ze met tomaat en mozzarella, maak er pesto van of verwerk ze in een salade.

Gezien de prijs van een zak sla of tuinkruiden kun je heel wat geld besparen. Elk jaar oogst ik een hoeveelheid sla, basilicum en munt die overeenkomt met tweehonderd zakken. En dat allemaal voor minder dan zes euro aan zaad, op een paar vierkante meter.

3
goede
slasoorten

'Forellenschluss'
'Salad Bowl'
'Navara'

BOVEN Plant preien diep, zodat ze een lange en zoete, witte stronk ontwikkelen.

LINKS Basilicum vindt het niet fijn om uit te drogen. Kweek hem dus op een beschutte plek met zon, maar uit de wind.

Planten

Vanwege het risico op rot zijn er maar weinig groentezaailingen die je dieper moeten uitplanten dan ze oorspronkelijk stonden, maar **prei** vormt hierop een uitzondering. Ik streef ernaar om prei eind juni, begin juli uit te planten. Dit bespaart me vroeger in het seizoen ruimte in de tuin, terwijl de prei nog genoeg tijd heeft om voor de winter goed te groeien. Langs een plank of koord maak ik met een verspeenstokje rechte rijen van 15 cm diepe gaten met 15 cm tussenruimte. Tussen de rijen laat ik 30 cm. Zet in elk gat een preizaailing en giet er water bij waardoor de aarde zich rond de zaailing sluit.

Dit jaar experimenteer ik met groepjes: ik zaai 3-4 zaden bij elkaar en plant in elk gat een groepje zaailingen. Prei vindt het prima om zo te groeien en de opbrengst per vierkante meter wordt drie of vier keer zo groot. De zwakste planten oogst ik het eerst, want die zijn minder bestand tegen winters weer.

Paarse winterbroccoli die ik in mei heb gezaaid staat te springen om te worden uitgeplant. Ik geef ze 60 cm tussenruimte. Koolsoorten zijn bladgroenten die van stikstofrijke grond houden, dus ik werk in het voorjaar zelfgemaakte compost door de bovenste 5 cm aarde van het bed.

“Als je veel sla eet, dan kun je nu nog steeds sla zaaien.”

3 knapperige wortelsoorten

'Flyaway'
'Purple Sun'
'Bangor'

Span een koord om in rechte rijen te zaaien, waardoor je de ruimte optimaal benut.

Buiten zaaien

Het is inmiddels zo zomers warm dat het deze maand niet echt nodig is om iets binnen te zaaien. In plaats daarvan richt ik me op mijn favoriete snelgroeiende buitengroenten: **radijsjes, wortelen, rode bieten, lente-uitjes en knolrapen**. Opgekweekt uit zaad krijgen deze gewassen allemaal binnen een of twee maanden een eetbare grootte. Vanaf het voorjaar tot in juli zaai ik aan het begin van elke maand van elk van deze groenten een korte rij. Dit is zo gebeurd en garandeert dat je van de groenten kunt smullen wanneer ze de perfecte grootte hebben en nog jong en mals zijn. Deze methode is veel beter dan dat je in het voorjaar één lange rij zaait en later in het seizoen taaie, houtige groenten zit te eten.

Het volstaat om van elke soort een rij van 50 tot 100 cm te zaaien, met 30 cm tussen de rijen zodat je gemakkelijk kunt schoffelen. Zaai ongeveer 1 cm diep, met 5 cm tussenruimte. Blijf genoeg water geven.

Als je meer sla eet dan je moestuin oplevert, dan kun je nu nog steeds sla zaaien. Doe dit in rijen met 30 cm tussenruimte en dek de zaadjes af met een heel dun laagje aarde. Dun de zaailingen uit tot op 30 cm. Geef de planten de hele zomer royaal water.

Door vaak in korte rijen te zaaien, blijft de oogst komen.

BOVEN Met netten kun je zowel koolwitjes als duiven bij je koolsoorten vandaan houden.

RECHTS Rijpende tomaten kunnen zwaar worden, waardoor de stengels omvallen of breken. Blijf de planten dus aanbinden.

Klusjes

Bind **stamtomaten** naarmate ze hoger worden met zacht natuurtouw om de 20-30 cm aan hun steun. Bind ze losjes vast, zodat de stengel nog wat dikker kan worden.

Nijp de zijscheuten in de bladoksels uit zodat de energie van de plant naar de vruchtproductie kan gaan. Deze scheuten verschijnen snel, dus controleer de planten om de dag. Houd ook de uiteinden van de bladeren en vruchttrossen in de gaten, want daar verschijnen soms stiekeme scheuten!

Als je weet dat bij jou in de buurt duiven en rupsen een probleem vormen, bescherm koolsoorten dan met gaas of netten. Materiaal met 7mm-mazen zou vlinders moeten tegenhouden, maar laat het niet op de bladeren rusten, want ze kunnen hun eitjes door de mazen heen leggen.

Dit gezegd hebbende: hier zijn heel veel grote en kleine koolwitjes waarvan de rupsen onze koolsoorten ernstig kunnen aantasten. Tegen het najaar herstellen de planten altijd, waarna ze de hele winter door een royale opbrengst aan boerenkool, spruiten en broccoli geven.

FOTO'S: NEIL HEPWORTH; GETTY/PETRA RICHU

VOLGENDE MAAND De oogst is in volle gang, maar je kunt nog steeds meer zaaien.

Dit is de gemakkelijkste manier om aan gratis planten te komen. Volg gewoon de instructies van **Nick Bailey**.

Afleggen is een ingenieuze manier om struiken en andere planten te vermeerderen. In wezen gaat het om stekken die je aan de moederplant laat zitten, waarbij je nabootst wat er in de natuur gebeurt wanneer een scheut of tak de grond raakt en begint te wortelen. En het is een uitstekende manier om struiken te vermeerderen die op een andere manier lastig te stekken zijn.

Het proces werkt goed in het najaar, dus je moet nu kiezen welke planten je op deze manier wilt vermeerderen en de spullen verzamelen die je daarvoor nodig hebt. Ik heb deze techniek in de loop der jaren vaak gebruikt, vooral om een extra voorraad van wat meer bijzondere struiken aan te leggen.

Het is een betrekkelijk eenvoudige maar zeer lonende vermeerderingstechniek, waarmee je binnen een jaar gewortelde struiken kunt produceren.

Planten afleggen

FOTO'S: NEIL HEPWORTH

Vermeerderen door afleggen

Je kunt planten van de ene pot in een andere afleggen, maar ook in de vollegrond in een tuinborder – de techniek is dezelfde. In dit voorbeeld werken we met een pruikenboom in een pot.

1 Kies een geschikte, buigzame stengel. Maak vervolgens met een scherp mes voorzichtig een snede van 1-2 cm in de tak, het liefst vlak onder een bladknop. Wrik de snede een beetje open door er een luciferhoutje of een twijgje in te steken.

2 Duw de stengel met luciferhoutje en al in een pot met een goed aangedrukt mengsel van universele potgrond en tuinaarde, het liefst 5-7 cm onder het oppervlak. Buig een stuk stevig tuindraad in een U-vorm en pin de stengel daarmee vast.

3 Nu het draad de stengel onder de grond op zijn plek houdt, breng je meer potgrond aan die je voorzichtig aandrukt voor een goed contact met de ingesneden stengel. Dit helpt de stengel om wortels rond de wond te vormen.

4 Geef tot slot royaal water op de potgrond en schrijf de naam van de plant en de aflegdatum op een plantenlabel. Steek dat label aan de zijkant in de pot in de grond, zodat de tekst door de maanden heen goed leesbaar blijft.

Verzorgingstips

Vermijd uitdrogen en hittestress in de periode na het afleggen.

Om een goede worteling te garanderen, moet je zowel de moederplant als de afgelegde stek het komende jaar goed vochtig houden.

Plaats ze in de halfschaduw om het vochtverlies te reduceren en controleer wekelijks of de potgrond nog vochtig is. Zet ze bij voorkeur in een bak, zodat

je van onderaf water kunt geven. De afgelegde stek zal binnen een paar maanden wortelen. Controleer dit rond de zevende maand door zacht aan de stek te trekken om te voelen of hij vastzit.

Na ongeveer een jaar kun je de nieuwe plant van de moederplant afknippen en in de tuin planten.

Als je terracotta potten deels ingraaft, zal de grond minder snel uitdrogen.

Aardbeien afleggen

Aardbeienplanten verzwakken na een paar jaar, dus zorg met deze simpele methode voor gratis vervanging.

Bij afleggen gaat het meestal om een stengel van een houtige plant die we stimuleren te wortelen door hem onder de grond vast te zetten. Sommige planten doen dit echter uit zichzelf. Aardbeien, maagdenpalm en sommige bessensoorten ontwikkelen bijvoorbeeld uitlopers die, wanneer ze de grond raken, zonder menselijk ingrijpen wortels produceren. Desondanks kun je aardbeien zeker op weg helpen.

Aardbeien maken na de vruchtzetting een groeispurt door waarin ze lange, rankachtige stengels ontwikkelen. Elk van de ogen op deze stengels

kan zowel wortels als bladeren produceren, wat betekent dat het een kleine moeite is de aardbei een handje te helpen om zichzelf te vermeerderen.

Je kunt de nieuwe stengels op de grond vastpinnen totdat ze hebben geworteld. Je kunt ook 12cm-potten vullen met turfrijke potgrond, die vlak bij de moederplant neerzetten en elk deel van de uitloper dat nieuwe aanwas vertoont in de potgrond vastzetten. Zodra zich wortels hebben gevormd, mag je de uitloper afknippen. De planten zullen onafhankelijk van de moederplant doorgroeien.

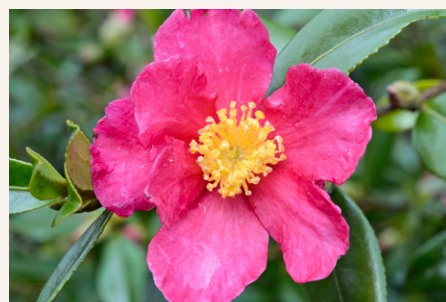
Blijf water geven, want de grond in een pot droogt in hartje zomer snel uit.

Andere planten

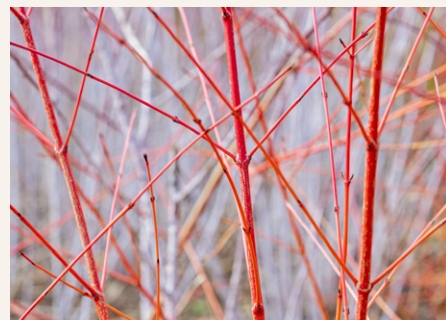
Afleggen is een eenvoudige manier om kornoelje, camelia en magnolia te vermeerderen.

De meeste planten die met 'gewone' stekken lastig te vermeerderen zijn, reageren wel goed op afleggen.

Dit geldt voor de klassieke zuurminnende planten, zoals camelia en rododendron, maar de techniek werkt ook goed voor andere houtige planten, zoals kornoelje, magnolia, clematis en hortensia.

Camellia sasanqua 'Crimson King' wordt 2,5 meter hoog en kan dus het beste op de plek zelf worden afgelegd.

Kies voor het afleggen van een *Cornus sanguinea* jonge, buigzame en groei krachtige stengels.

Magnolia's doen er jaren over om hun volle grootte te bereiken, dus vermeerder ze nu om reserveplanten te produceren.

VOLGENDE MAAND Boek iedere keer weer succes met halfrijpe stekken en hielstekken.

DEEL 2

Een tuin in potten

We vervolgen onze reeks voor een pottentuin waarvan je jaarrond kunt genieten. We laten zien wat je nu moet planten en hoe je het totaalbeeld zo aantrekkelijk mogelijk maakt.

Stel je voor dat je een tuin in potten kweekt die met de seizoenen mee verandert, waarin vroege bloembollen tussen voorjaarsbloesem opkomen, bestuivers 's zomers van bloem tot bloem vliegen en de aardse najaarskleuren 's winters plaatsmaken voor vrolijke kleine bloemen.

Een pottentuin is een geweldig alternatief voor ruimtegebrek of weinig grond. En als je kiest voor zaadvaste planten, planten die elk jaar weer opkomen of planten die meerdere seizoenen meegaan, verklein je ook je CO₂-voetafdruk, want dan gebruik je minder potgrond, water en plastic kweekpotten.

Heb je je laten inspireren door het eerste deel van deze serie (in het maartnummer) en ben je meteen begonnen, dan heb je al zes van de planten die eind zomer, begin najaar bloeien. Zo niet, maak je geen zorgen – het is nog niet te laat om nu met een pottentuin te starten.

Planten kiezen

Deze selectie planten geeft maandenlang kleur: kleurrijke bloemen, elegante grassen en warme herfsttinten. Als je de potten nu beplant, zien ze er tegen het najaar ongeveer zo uit.

1 x *Dahlia* 'Downham Royal'
Bloei jul-nov
Hoogte x Breedte 90 x 40 cm

1 x *Salvia microphylla*
'Delice Aquamarine'
B jun-nov
H x B 70 cm x 40 cm

1 x *Tulbaghia violacea*
B apr-sep
H x B 50 cm x 15 cm

2 x *Melica altissima*
B jul-aug
H x B 90 cm x 60 cm

3 x *Cyclamen hederifolium*
(Napolitaanse cycloam)
B sep-nov
H x B 10 cm x 15 cm

2 x (of meer) *Cerinth*
major 'Purpurascens' (hier
zichzelf uitgezaaid in het grind)
Zaaien mrt-apr of aug-sep
B mei-sep
H x B 60 cm x 40 cm

1 x *Amelanchier lamarckii*
(krentenboomje)
B mrt-apr
H x B 10 m x 6 m

1 x *Potentilla thurberi*
'Monarch's Velvet'
B jun-aug
H x B 60 cm x 50 cm

1 x *Salvia confertiflora*
B jul-okt
H x B 1,5 m x 50 cm

2 x *Panicum virgatum*
'Squaw' (1 bij elke dahlia)
B jul-sep
H x B 1,2 m x 90 cm

1 x *Dahlia Sarah Raven*
B jul-nov
H x B 90 cm x 75 cm

1 x *Correa*
B dec-mei
H x B 50 cm x 50 cm

Kies robuuste potten.
Wil je terracotta potten,
kies dan een vorst-
bestendig type dat
's winters niet barst.

Zomerklussen in de pottentuin

Terwijl sommige planten jaarrond mooi zijn, zijn er andere die met de seizoenen mee veranderen. Het voordeel van een pottentuin is dat je een plant die over zijn hoogtepunt heen is gemakkelijk kunt vervangen zonder het geheel te verstoren.

■ Als je meteen na het lezen van het eerste deel in maart aan de slag bent gegaan, dan heb je al een krentenboompje, parelgras, een Australische fuchsia, een *Salvia* 'Delice Aquamarine', wilde knoflook en een wasbloem geplant. Zo niet, dan kun je die alsnog planten in flinke potten met turfvrrije potgrond.

■ Plant *Potentilla* 'Monarch's Velvet' en *Salvia confertiflora* in individuele potten met een halfhalf mengsel van turfvrrije potgrond en plantenkorrels. Trek de wortels rond de wortelkluit voorzichtig los. Bedek de potgrond met een laag plantenkorrels om waterverdamping te verminderen.

■ Koop voor elke dahlia één vingergrasplant en zet de twee paren in aparte potten. Plant ze dicht bij de potrand, zodat ze al groeiend in elkaar verstrengelen.

Streef naar een aantrekkelijk totaalbeeld. Zet potten zo nodig op bakstenen voor extra hoogte.

■ Verdeel de drie cyclamen gelijkmatig over een ondiepe pot gevuld met turfvrrije universele potgrond.

■ Groepeer de potten op een interessante manier, zodat er lagen van kleur, textuur en vorm ontstaan. Bedenk hoe de planten elkaar kunnen versterken. Zet planten met verschillende hoogten naast elkaar en combineer massievere planten met bloemen die licht en luchtig zijn. Zet grotere potten achteraan op bakstenen, zodat ze niet te veel schuilgaan achter de voorste.

■ Geef alle potten royaal water – meerdere volle gieters.

Bemest regelmatig om de planten zo rijk te laten bloeien dat je ook wat bloemen op vaas kunt zetten.

Potten in het najaar verzorgen

■ Verminder vochtverlies door royale potten te gebruiken, de potgrond af te dekken met een laag plantenkorrels en de potten bij elkaar te zetten voor een koeler micro-klimaat. Desondanks moet je 's zomers elke pot toch twee tot drie keer per week water geven en dahlia's dagelijks als het heel warm en zonnig is.

■ Bemest de planten wekelijks met biologische, vloeibare tomatenmest om de bloei te stimuleren. Stop in september, om de planten kracht te geven voor de winter.

■ Voorkom oorwurmschade aan knoppen, bloemen en bladeren van dahlia's: vul een lege plantenpot met stro en zet die

ondersteboven op een stok die je bij de dahlia in de potgrond steekt. Oorwurmen zoeken beschutting in het stro. Schud ze er elke dag uit, ver weg van de dahlia's.

■ Kop dahlia's regelmatig om de vorming van nieuwe bloemen te stimuleren.

■ Win zaad van wasbloemen, want die zijn zaadvast. Dat houdt in dat de zaailingen identiek zijn aan de moederplant. Verzamel de zaden in het najaar en bewaar ze in een papieren envelop. Zaai in het voorjaar.

■ Bestel eind zomer de bollen van krokussen, sneeuwkllokjes en *Iris reticulata* als voorbereiding op deel drie van deze serie in het novembernummer.

Door dahlia's regelmatig te koppen, blijven ze bloeien totdat de eerste vorst toeslaat.

VOLGENDE MAAND Maak prachtige potten met planten waar insecten net zo dol op zijn als jij.

Stichting NL Bloeit!

Wij kweken bijzonder aantrekkelijke inheemse planten, soorten waar de wilde bijen, vlinders en heel veel andere insecten dol op zijn. In Nederland zijn er nog maar weinig van deze planten in het wild te vinden en jij kunt helpen door juist de inheemse planten in je tuin te zetten. Op een paar vierkante meter kun je al een prachtige wilde weelde creëren.

www.nlbloeit.nl

Echte gamander

Teucrium chamaedrys

Ik, echte gamander, ben een laagblijvende vaste plant en ben een echte thermofiele ofwel warmteminnende inheemse wilde plant. Ik word ook wel gezien als een half heesterachtige plant en heb een kruipende wortelstok met lange, gele uitlopers. Dit past bij mijn natuurlijke standplaats: zonnige, warme en stenige hellingen met kalkrijke bodem. In Nederland groei ik van nature met name op hellingen in Zuid-Limburg, maar ik ben zeer zeldzaam en dus een beschermde soort. In België ben ik talrijker, met name in Wallonië in de kalkrijke regio van het Maasdistrict. Op sommige plaatsen is het daar een weelde van kalkminnende soorten!

Ik hoor tot de lipbloemenfamilie (*Lamiaceae*) en mijn prachtige bloemen worden bezocht en bestoven door diverse soorten wilde bijen, zoals akkerhommel, veldhommel, grashommel, grote wolbij en andoornbij, maar ook door (zweef)vlies, kevers en dag- en nachtvlinders. Insecten vinden mij vooral aantrekkelijk vanwege mijn nectar en stuifmeel. Mijn nectar heeft namelijk een hoog suikergehalte – zo'n 60% – en bevat evenveel fructose als glucose. Nectar wordt in de bloem uitgescheiden door honingklieren en bevat glucose, fructose en sacharose.

Ik bloei rijk en met mijn prachtige bloemen ben ik een gemakkelijke en bijzondere plant voor de siertuin. Ik groei in droge, matig voedselrijke en vaak kalkrijke bodem. Daar groei ik van nature tussen onder andere duifkruid, grote tijm, kruisdistel, wilde marjolein, knoopkruid en beemdtkroon. In tuinen ben ik goed te combineren met wildemanskruid, duifkruid, grote tijm, steen anjer en Engels gras. Ik ben ook populair in rotstuinjes.

Ik bloei van juni tot en met september of oktober, afhankelijk van de standplaats. Mijn bloemkroon is purper en heel zelden wit. Mijn bladeren lijken een beetje op miniatuur eikenblaadjes en zijn licht glanzend en leertachtig. Bij het licht kneuzen van mijn blad ruik je een aromatische geur vanwege de aanwezigheid van klieren met etherische oliën.

Ik ben eenvoudig te vermeerderen via (zomer)stek van jonge, niet-bloeiende takjes. Zaaïen kan ook, in het najaar als mijn vruchten rijp zijn. Mijn zaad kiemt vaak traag. In het voorjaar zaaïen kan ook met behulp van stratificatie (afwisselen van kou en warmte).

Inheemse held stelt zich voor

Met inheemse planten help je de biodiversiteit enorm. Ze zijn prachtig, maar helaas niet zo bekend. Elke maand stelt een inheemse plant zich aan je voor, in de hoop een plekje in jouw tuin te krijgen. Ze zullen je niet teleurstellen!

VOLGENDE MAAND Grote kattenstaart (*Lythrum salicaria*).

Save the date!

Ambachtelijke Plantenmarkt 2024

Landgoed DE WIERSSSE

Het prachtige Landgoed de Wiersse is waar het allemaal gaat gebeuren. Op deze dag zullen er ook rondleidingen plaatsvinden over heel het landgoed.

Meer informatie over Landgoed de Wiersse:

www.dewiersse.com

De Ambachtelijke Plantenmarkt is dé plek waar gepassioneerde kwekers van duurzame planten en bijzondere tuinbenodigdheden verzameld zijn – een waar paradijs voor plantenliefhebbers.

En vanwege het grote enthousiasme vorig jaar, vindt de Ambachtelijke Plantenmarkt dit jaar op twee dagen plaats. Zet **zaterdag 28 en zondag 29 september** alvast in je agenda, want dit jaar kun je je verheugen op een nog uitgebreider aanbod!

Ik ben verheugd te melden dat alle kwekers van vorig jaar ook weer aanwezig zullen zijn op de aankomende editie van de Ambachtelijke Plantenmarkt. Er zijn zelfs wat nieuwe gezichten bijgekomen! Ik stel er op de volgende pagina's een aantal aan je voor. Het zijn geweldige kwekers die ieder zaadje dat je van ze koopt zelf hebben geoogst en door hun liefdevolle handen hebben laten gaan. Ambachtelijker krijg je het niet! Ook is er weer huisgemaakte cider te vinden, en zijn er meer foodstands met lekker en duurzaam eten. We duimen voor mooi weer en stoffen de picknickkleedjes vast af, maar hebben ook een mooie tent klaarstaan waaronder gezellig gegeten kan worden. Onze verlanglijstjes vol planten en zaden worden weer schrikbarend lang en we houden op de redactie verheugd in de gaten hoe goed de kaartjes verkocht worden. Een feestje!

Mary Gatacre en Anne Wieggers na de eerste editie. Moe maar voldaan.

In het kort

Wanneer: 28 en 29 september 2024

Waar: Wiersserallee 9,
7251 LH Vorden

Hoe laat: 11:00 - 16:30 uur

Toegang: 10,- (zomerkorting)
12,50 (laatste kans)

Gratis voor jongeren onder de 16 jaar.

Voor tickets en meer informatie ga naar:

www.dewiersse.com/plantenmarkt

Ook voor kinderen

Dit jaar hebben we meer voor onze jongste bezoekers. De Vlinder- en Bijenstichting zijn aanwezig om samen met de kinderen aan de knutsel en het voorlezen te gaan. We hebben het zo ingedeeld dat dit plaatsvindt onder een grote tent, vlakbij de koffie en het huisgemaakte gebak. Zo kunnen de (groot-) ouders even rustig uitpuffen op het terras, terwijl de (klein)kinderen even lekker bezig zijn.

"De eerste editie van de Ambachtelijke Plantenmarkt was mijn favoriete dag van 2023! De Wiersse vormt een prachtig decor voor dit feest wat helemaal draait om de mooiste, gezondste planten, en leukste tuinliefhebbers. Ik kijk enorm uit naar de editie van 2024!"

Jennita Jansen, Plukatelier

Even voorstellen ...

Alle kwekerijen die vorig jaar stonden op de Ambachtelijke Plantenmarkt zie je er dit jaar weer, maar er zijn ook nieuwe gezichten!

Zaden uit Zalk

Brenda Gruppen

Brenda Gruppen begon uit een enorme liefde voor plukbloemen een kleinschalige zadenkwekerij. Ze richtte een stuk van haar prachtige tuin in als pluktuin en oogstte zo veel zaden dat ze besloot ze te verkopen. Ik was er op bezoek voor onze speciale uitgave *Maak je eigen pluktuin*, en was enorm geïnspireerd door hoeveel zij voor elkaar bokst met relatief weinig grond. Brenda is iemand die een natuurlijk gevoel heeft voor ontwerp. Haar pluktuin ziet er daarom niet uit als een productietuin, maar is weelderig en romantisch. Ze geeft geweldige cursussen, heeft een hebberigmakend, duurzaam aanbod, en we zijn ontzettend blij dat ze dit jaar op de Ambachtelijke Plantenmarkt staat.

Kwekerij Kweek

Heleen Calcoen

Heleen Calcoen is degene die menig moestuin – de mijne al jaren! – vult met haar geweldige zadenlijn. Ze is kweker in hart en nieren. Ieder zaadje dat je koopt is door haar liefdevolle handen gegaan. Ze heeft onlangs een grotere lap grond ingericht als haar kwekerij en wij zijn enorm onder de indruk van haar expertise. Ik mocht even rondkijken en voelde me als een kind in een snoepwinkel. Aangezien we ook graag bij haar winkelen, kunnen we met zekerheid zeggen dat de opkomst van haar zaden bovengemiddeld hoog is. Tel daarbij bovenop dat ze voor iedere plek een goede plant heeft om te kweken – van stadstuin, balkon tot landgoed – en je weet: hier moet ik langs! Je herkent haar op de markt aan haar prachtige domevormige stand. Leg in het najaar vast de basis voor je (moes) tuin in 2025! Wij kunnen niet wachten.

In de volgende uitgave lees je meer over de bewoners van het landgoed en de prachtige tuinen waar de Ambachtelijke Plantenmarkt plaatsvindt: De Wiersse. Er zijn weinig plekken waar geschiedenis en tuinieren zo verweven zijn met elkaar. Je aankopen parkeer je even in onze plantencreche, waarna je op eigen houtje of samen met een gids de tuinen doorwandelt. Een aanrader!

Samen water besparen

De zomer is een prachtige tijd om van je tuin te genieten, maar warmte en droogte kunnen een behoorlijke uitdaging zijn voor je planten. Gelukkig zijn er slimme en eenvoudige manieren om kostbaar drinkwater te besparen en je tuin toch groen en gezond te houden. En mocht het de komende tijd juist erg nat zijn, bereid je dan voor op de droge periodes die mogelijk nog komen. Met deze tips besparen we samen vele liters (kraan)water.

▼ Geef water op het juiste moment

Geef water in de vroege ochtend of late avond, wanneer de zon minder sterk is en er minder water verdampt. Dit zorgt ervoor dat het water dieper in de grond kan trekken en de wortels beter bereikt. Het is ook beter voor de gezondheid van je planten, omdat water geven tijdens de heetste momenten van de dag de bladeren kan beschadigen.

▲ Gebruik een gieter

Gebruik een gieter om water te geven in plaats van een tuinslang of sproeier. Met een gieter kun je gericht water geven bij de wortels van de planten – precies daar waar ze het nodig hebben. Zo verspil je bovendien veel minder water én geef je het water niet aan onkruid dat tussen je tuinplanten op de loer ligt. Twee vliegen in één klap dus!

▲ Zet planten bij elkaar die evenveel water vragen

Plant soorten met vergelijkbare waterbehoeften bij elkaar in de buurt. Dit maakt het makkelijker om ze de juiste hoeveelheid water te geven. Groepeer bijvoorbeeld planten die veel water nodig hebben in één deel van de tuin en droogtebestendige planten in een ander deel. Hierdoor kun je efficiënter water geven en voorkom je dat sommige planten te veel of te weinig water krijgen. Heb je een tuin in potten? Dan kun je ditzelfde trucje uitvoeren. En is het erg heet of ga je op vakantie, dan kun je de potten verplaatsen naar de schaduw om nog meer water te besparen.

► Gebruik mulch

Een laag mulch, zoals houtsnippers of compost, helpt de grond vochtig te houden. Door deze laag kan er namelijk minder water verdampen. Daarnaast houdt mulch de grond koeler en onderdrukt het de groei van onkruid. Hierdoor hoeven je planten minder te concurreren om water. Breng een laag aan van 5-10 cm rondom je meest kwetsbare planten, maar leg de mulch niet direct tegen de stengels aan, omdat dit rot kan veroorzaken.

► Gebruik bodembedekkers

Bodembedekkers, zoals kruipende planten of laagblijvende struiken, houden de grond beschaduwd, waardoor er minder water verdampt. Ze onderdrukken bovendien de groei van onkruid – en dat betekent minder concurrentie om water voor je tuinplanten. Er zijn veel prachtige bodembedekkers te vinden, zowel voor de volle zon (ooievaarsbek, laagblijvende rozen, kruiptijm) als de schaduw (hosta's, vrouwenmantel, varens).

▼ Verbeter de bodem

Een bodem die veel organisch materiaal bevat, zoals compost, kan water beter vasthouden. Hierdoor hebben je planten minder vaak water nodig. Een gezonde grond is natuurlijk ook beter voor de groei van je planten, omdat het meer voedingsstoffen en mineralen bevat. Regelmatig compost toevoegen zorgt voor een rijke en vochtige bodem, wat belangrijk is tijdens de droge zomermaanden.

► Gebruik regenwater

Vang elke druppel regenwater op met een of meerdere regentonnen. Regenwater is gratis en beter voor je planten dan kraanwater, omdat het geen kalk bevat. (Nederland is overigens een van de weinige landen waar geen chloor aan het water wordt toegevoegd. In Vlaanderen moet je daar wel rekening mee houden.) Koppel de regenton aan een regenpijp om tijdens natte periodes zoveel mogelijk water op te vangen. Dit water kun je later gebruiken tijdens droge periodes. Het is een ontzettend milieuvriendelijke manier om je tuin groen te houden – en bovendien vriendelijk voor de portemonnee.

Partnerbijdrage

Speciaal voor Gardeners' World-lezers

Koop nu je regenton met korting!

Heb je nog geen regenton, of wil je een extra ton plaatsen om nog meer water op te kunnen vangen? Koop dan nu extra voordelig de volgende regentonnen bij Ranzijn:

Nature® Regenton muurzuil 450L

Afmetingen: 115 x 77,5 x 57,3 cm

Met een capaciteit van 450 liter biedt deze regenton voldoende ruimte om kostbaar regenwater op te vangen voor je tuin. Deze regenton is gemaakt van duurzaam, uv-bestendig polyethyleen en kan direct op de grond geplaatst worden. Hij is voorzien van een handig kraantje om gieters en emmers eenvoudig te vullen.

Van 275,00 nu voor 209 euro. Gebruik voor deze regenton de kortingscode RANZIJN209.

€66,-
korting
+ gratis
verzending!
Kortingscode
RANZIJN209

€50,-
korting
+ gratis
verzending!
Kortingscode
RANZIJN99

Nature® Regenton vaas 230L

Afmetingen: 110 x 59,3 cm.

Deze regenton in vaasmodel is antraciet van kleur en heeft een capaciteit van 230 liter. Hij is gemaakt van duurzaam, uv-bestendig polyethyleen en kan direct op de grond geplaatst worden. Ook deze stijlvolle ton heeft een kraantje waarmee je gieters makkelijk vult. Extra leuk: bovenop deze regenton bevindt zich een afneembare plantenbak voor bloemen of planten.

Van 149,00 nu voor 99 euro. Gebruik voor deze regenton de kortingscode RANZIJN99.

www.ranzijn.nl/actie-regentonnen

Actie loopt van 21/06/'24 t/m 29/09/'24.

Toen jaren geleden mijn interesse in tuinieren werd gewekt, was dat

vooral omdat ik graag mijn eigen groenten wilde kweken. Het voelde als een ontzettend nuttige bezigheid. Planten kweken puur voor de sier, daar was ik niet zo mee bezig. De bloemen die ik toen kweekte, stonden vooral in dienst van de groenten. Denk aan afrikaantjes en Oost-Indische kers tegen allerlei plaagdiertjes.

Maar ik vermoed dat elke tuinier wel een ontwikkeling doormaakt. De plantenwereld is zo eindeloos divers dat er altijd weer iets nieuws te ontdekken valt. En zo kwamen bij mij plukbloemen nadrukkelijk op de radar te staan toen wij hier op de redactie aan de slag gingen met de speciale uitgave *Maak je eigen pluktuin*. Er ging een wereld voor me open! Ik heb dan ook meerdere bedden in mijn volkstuin gemaakt om bloemen in te planten. Rechtstreeks zaaien heb ik vrijwel niet gedaan vanwege de slakken.

Mijn eerste junimaand in de moestuin was gortdroog en ontzettend warm. Dat was meteen ook het moment dat ik de voor- en nadelen van klei van heel dichtbij kon ervaren. Want ondanks de droogte hoefde ik niet eens dagelijks water te geven. De klei hield alle beetjes vocht namelijk goed vast, waar de planten profijt van hadden. Een nadeel? In een deel van de tuin had ik rechtstreeks in de vollegrond geplant in plaats van in verhoogde bakken. Op die plekken was de kleigrond hard als beton. Als ik wat extra planten erbij had willen uitplanten, dan kon ik dat voorlopig maar beter uit mijn hoofd zetten.

Regen en storm

Maar toen kwam in juli de regen. En de wind! Een heuse zomerstorm trok over het noorden, maar ook

Helga's moestuin

Bloemenfeest!

Kleine plantjes worden sneller groot dan je denkt, en na een zomerse groeispurt staat de volkstuin van redacteur **Helga Kluiter** nu volop in bloei.

LINKS: Er gaat niets boven de smaak van zelf geoogste rode bieten.

BOVEN: De strobloemen kwamen langzaam op gang, maar nu bloeien de eerste bloemen.

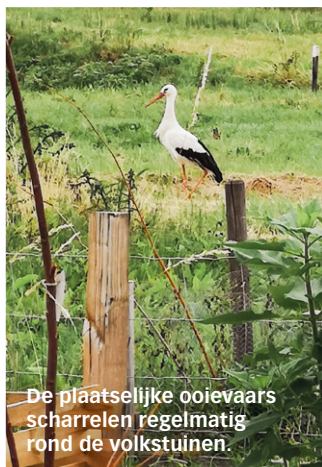
ONDER: De oogstrelend mooie leeuwenbekjes.

Checklist

- ☐ Controleer of je klimconstructies stevig genoeg staan om zomerse buien te kunnen weerstaan.
- ☐ Dief je tomaten regelmatig, blijf ze aanbinden en zorg dat ze – zeker in perioden van droogte – genoeg water krijgen.
- ☐ Blijf bonen oogsten zodra ze oogstklaar zijn. De planten blijven verse bonen aanmaken zolang ze geen zaad zetten.
- ☐ Geef pompoenen en courgettes regelmatig water en voeding, want het zijn gulzige planten.
- ☐ Oogst regelmatig een bos plukbloemen. Zo heb je niet alleen vazen vol bloemen, maar blijven je planten ook nieuwe bloemen produceren.

De rudbeckia's hebben werkelijk een prachtige kleur.

De plaatselijke ooievaars scharrelen regelmatig rond de volkstuinen.

landinwaarts was de wind zeer stevig. Zodanig dat mijn klimconstructie voor de bonen niet stevig genoeg bleek. Hij bleef wel staan, maar stond na de storm behoorlijk scheef. Met een stevig touw zette ik de stellage weer vast, maar de bonen groeiden vanaf dat moment dichter op elkaar dan ik had gepland, als een kluwen van bonenranken ...

Gelukkig was er verder geen schade en groeide bijna alles hard. De rode kool begon enorm

te worden, het loof van de aardperen schoot de lucht in, de snijbiet en de rode bieten belandden op mijn bord, terwijl de Trombolini-pompoenen vrolijk langs de omheining omhoog klommen. Zelfs de basilicum, die eerder flink had geleden onder slakkenvraat, stond er prachtig bij. Gek genoeg wilden de courgettes maar niet groeien. Misschien dat ze last hadden van de woelmuizen die plaatselijk tunnels onder mijn planten hadden gegraven. Wat het ook

minder goed deed, waren de tomaten. De hitte en droogte van de maand ervoor hadden de planten geen goed gedaan. Een paar keer vergeten te dieven hielp natuurlijk ook niet. Ik schrijf het allemaal in mijn tuinlogboek om van te leren voor het volgende seizoen.

Heel veel bloemen

De sterren van de volkstuin in juli waren echter de plukbloemen. De gele zinnia's ('Isabellina Creamy Yellow'

en 'Golden State') wuifden fier op hun hoge stelen, de strobloemen leken er opeens vanuit het niets te zijn (en lokten massa's bijen), de leeuwenbekjes ('Potomac Orange' en 'Potomac Apple Blossom') waren oogstrelend mooi naast de sierlijke cosmea's ('Sea Shells' en 'Apricotta'). En de amarant, waarvan ik twijfelde of het nog wat zou worden, begon alsnog aan een groeispurt. Dat belooft de komende tijd nog veel moois.

Aan de slag

Er is altijd genoeg te doen in de tuin, maar de taken verschillen per seizoen. In deze rubriek vind je alle tuintaken die handig zijn om deze maand uit te voeren. Loop de handige checklists na en hou zo makkelijk je tuin bij.

Deze maand

- 100 Algemene tuintaken**
Voeg korrels toe in potten en bereid regentonnen voor.
- 104 Bloemen in juli**
Snoei lavendel en oogst klapprooszaad.
- 106 Test je vaardigheden**
Beplant een pot met vleeseters.
- 107 De basis**
Splits baardirissen.
- 108 In de kas**
Kop aubergines en leid tomaten.
- 110 Groente & fruit**
Oogst aardappelen en pluk bessen.

Bereid wortelkluiten voor op uitplanten

Controleer de wortels van een plant vlak voordat je hem uitplant of gaat verpotten. Groeien de wortels in cirkels langs de potwand, dan kun je het beste proberen ze voorzichtig een beetje los te

trekken. Dat opent de structuur van de wortelkluit. Daarna zullen de wortels in hun nieuwe pot of de vollegrond weer in de juiste richting gaan groeien.

Als de wortelkluit heel compact

is en de pot helemaal vult, mag je een derde van de kluit afsnijden. Dit stimuleert de wortelgroei, waardoor de plant beter aanslaat. Geef royaal water om het herstel te bevorderen.

Als je de zijkanten van de wortelkluit losmaakt, zal de plant beter aanslaan.

STAP VOOR STAP Neem stekken van *Penstemon*

Schildpaddbloem (*Penstemon*) overleeft de winter niet altijd, maar als je nu stekken neemt, kun je de planten die eventueel verloren gaan vervangen. Zet potten met stekken in een koude bak en geef regelmatig water. In het warme juliweer zullen ze binnen een paar weken wortelen.

1 Knip enkele van de dikste niet-bloeiende scheuten op 10 cm lengte af. Doe ze in een plastic zak om uitdroging te voorkomen.

2 Kort elke stek aan de onderkant in tot vlak onder een oog en verwijder de onderste blaadjes. Laat bovenaan twee bladparen zitten.

3 Vul een pot met korrelige stekgrond en maak gaten langs de rand. Zet de stekken hierin en druk de grond voorzichtig aan.

Checklist

- ☐ Verwijder zieke bladeren en gooi ze weg om verdere infectie te voorkomen.
- ☐ Stel de messen van de grasmaaier hoger in om je gazon beter bestand te maken tegen droogte.
- ☐ Verwijder (draad-) algen uit vijvers door ze om een bamboestok heen te draaien.
- ☐ Mulch pas geplante planten na het water geven om meer vocht in de grond vast te houden.

Plantenkorrels verminderen de verdamping.

Voeg korrels toe in potten

Verminder vochtverlies en hittestress door de potgrond in potten af te dekken met een dikke laag plantenkorrels.

Geef eerst royaal water en zorg ervoor dat de potgrond door en door nat is. Bedek het oppervlak rond de planten dan overal met plantenkorrels.

Door de mulchlaag is het wat lastiger om in te schatten of een plant water nodig heeft, dus voel altijd onder de plantenkorrels of controleer het gewicht van de pot.

Onder de grote bladrozetten is het gras verzwakt.

Trek paardenbloemen uit

Bloeiende paardenbloemen produceren snel veel zaadjes die zichzelf zwevend over het gazon verspreiden. Verwijder ze dus met een onkruidsteker of smal schepje.

Steek het gereedschap zo diep mogelijk in de grond om zoveel mogelijk van de vlezige penwortel te verwijderen. Stukjes wortel die vlak onder de grond achterblijven, hebben genoeg energie om uit te groeien tot een nieuw bladrozet.

Repareer grotere kale stukken met graszoden of zaai er graszaad.

SNELLE OPLOSSINGEN

Snoei lange scheuten die laag aan een boom ontspruiten tot op de stam terug met een schone, scherpe snoeischaar. Deze scheuten (waterloten) verschijnen vaak nadat een hoger deel van de boom is beschadigd of flink is gesnoeid. Ze kunnen ook verschijnen na een verandering in het licht, bijvoorbeeld nadat een naburige boom is weggehaald. Ze beschadigen de boom niet, maar hij ziet er wel netter uit zonder waterloten.

Bereid regentonnen voor

Wordt er regen verwacht? Zorg er dan voor dat je regenton zoveel mogelijk kan opvangen door het nog aanwezige regenwater nu te gebruiken waar het nodig is.

Geef altijd zoveel water dat het diep in de bodem kan zakken. Dan zullen de planten dieper wortelen en beter bestand zijn tegen droge perioden. Houd vooral groente, fruit en

vochtminnende planten in de gaten. Ook potplanten hebben vaker water nodig. Planten die al goed zijn aangeslagen, zouden in staat moeten zijn zichzelf te redden.

Vergroot je totale wateropslagcapaciteit met gieters en andere geschikte reservoirs.

PAS OP VOOR chlorose

Kleurt het blad tussen de bladnerven geel, dan heeft je plant chlorose. Het is een teken dat hij een gebrek aan bepaalde voedingsstoffen heeft. Bemesten kan helpen, maar soms staat je plant in verkeerde grond, waardoor hij de voedingsstoffen niet kan opnemen. Dat komt wel vaker voor bij zuurminnende planten – zoals rotsheide (links). Geef, afhankelijk van de oorzaak, je plant mest of verplaats hem.

Zet potten in de schaduw

Potplanten kunnen in zeer heet weer last krijgen van hittestress. Verhuis ze dus naar een plek met meer schaduw als er een hittegolf op komst is. Dit geeft de planten een adempauze: ze zullen minder lijden onder hitte en vochtverlies, en minder risico lopen op schroeiplekken door water geven.

Fatsoeneer je planten meteen na de verhuizing: verwijder beschadigde bladeren en verwelkte bloemen. Maak de potgrond door- nat en zet de potten weer terug wanneer de temperatuur zakt.

Verhuis schaduwplanten zodra de temperatuur stijgt.

Snoei grootbladige vormplanten niet met een heggenchaar maar met een snoeischaar.

Houd vormplanten mooi

Snoei nu groenblijvende vormplanten. De jonge aanwas van het voorjaar is inmiddels volwassen en er is nog genoeg tijd om te herstellen. Gebruik een

heggenchaar voor kleinbladige vormplanten, zoals buxus en kleinbladige hulst, maar gebruik bij grootbladige planten een snoeischaar om de losse takken

vlak boven een oog af te knippen. Houd een paar lauriertakken achter voor de keuken. Droog de bladeren en bewaar ze bij andere gedroogde kruiden.

Richtlijnen voor grasmaaien

Maai alleen 's morgens of 's avonds en nooit wanneer het gras nat is. In juli kun je elke week maaien, maar stel de messen hoger in dan vorige maand, zodat het gras beter bestand is tegen lange droge perioden. Met een hogere messtand voorkom je ook dat je het gazon 'scalpeert' en dat onkruid op de resulterende lege plekken de kans krijgt een plekje te veroveren.

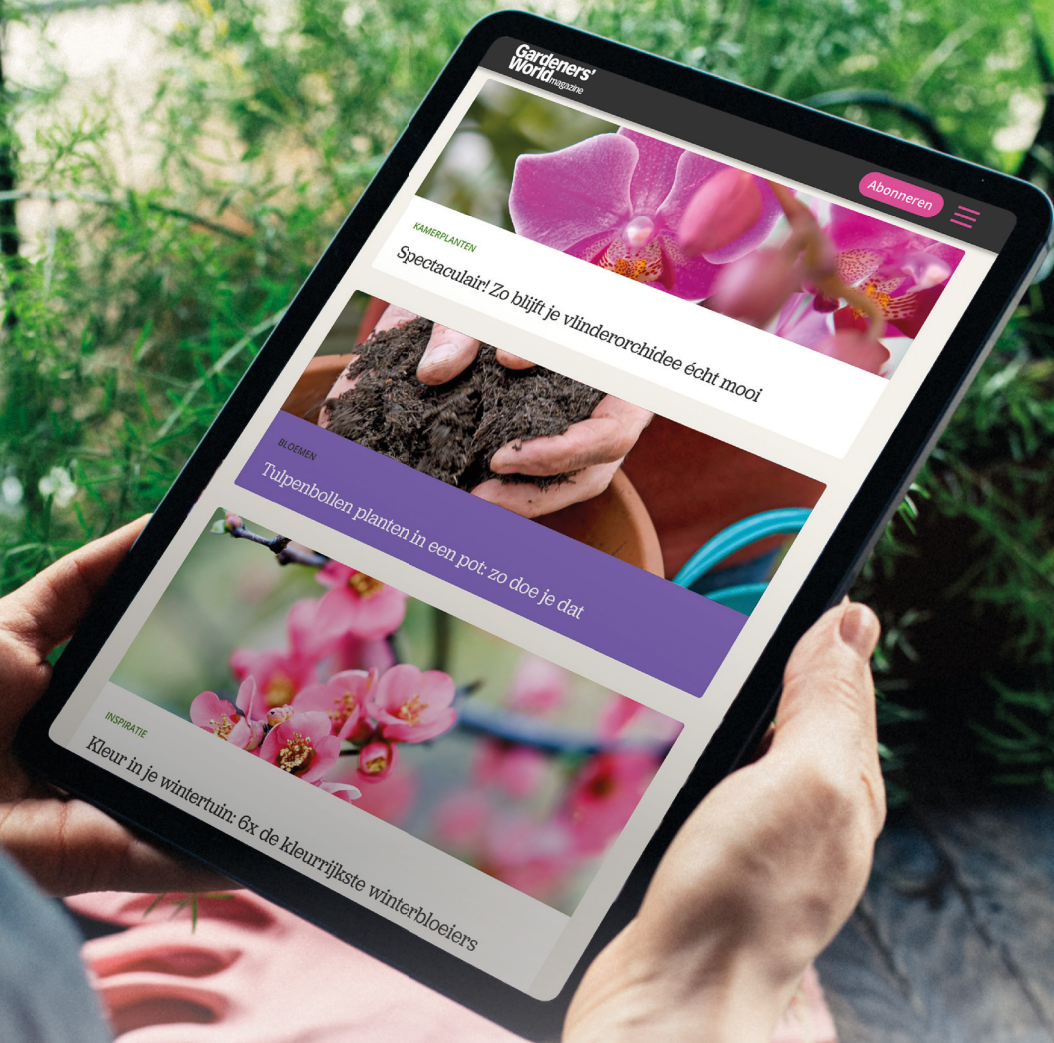
Je kunt er ook voor kiezen om niet te maaien en een wildebloemenweide te maken. Laat voorjaarsbollen verwilderen en zaai kleine ratelaar. Dit onderdrukt de groei van gras, waardoor wilde bloemen meer kans krijgen.

Stel de messen deze maand hoger in zodat gras beter tegen droger weer kan.

Checklist

- ☐ Oogst vroege aardappelen aan het begin van de maand en middelvroeg soorten eind juli.
- ☐ Tegen het einde van de maand kun je de eerste courgettes oogsten.
- ☐ Oogst een deel van de sjalotten voor onmiddellijk gebruik en een ander deel om te drogen en te bewaren.
- ☐ Pluk *Lathyrus* regelmatig zodat de planten blijven bloeien.
- ☐ Dun komkommers uit door zijscheuten vlak achter het eerste blad af te knippen.

Nog meer tuintips?

Op onze website vind je nóg meer Gardeners' World.
Dagelijks lees je hier nieuwe tips, actuele klusjes, details over
onze favoriete planten en nog veel meer. Neem snel een kijkje op:

www.gardenersworldmagazine.nl

Elke vrijdag onze tips in je mailbox ontvangen? Meld je aan via
gardenersworldmagazine.nl/nieuwsbrief

Gardeners'
World magazine

Controleer stekken

Bekijk de onderkant van potten met gewortelde stekken om te zien of hun wortels door de drainage-gaatjes groeien. Zo ja, dan is dat een teken dat de stekken klaar zijn om te worden verpot.

Trek bij twijfel voorzichtig aan de stek om te voelen of die weerstand biedt. Of houd de pot voorzichtig op zijn kop, waarbij je de potgrond met je hand opvangt, om te zien of de wortels de zijkant van de pot hebben bereikt.

Verpot stekken wanneer de wortels minstens 5 cm lang zijn.

Checklist

- ☐ Geef potplanten tijdens droge perioden veel water in plaats van vaak een beetje.
- ☐ Knip rommelig loof van winterharde geraniums om nieuwe aanwas te stimuleren.
- ☐ Pluk bloemen voor op vaas en zet ze meteen na het plukken in vers water in de schaduw.
- ☐ Neem halfrijpe stekken van struiken. Gebruik scheuten die niet hebben gebloeid.
- ☐ Schoffel bij droog, zonnig weer tussen de planten of wied het onkruid met de hand.
- ☐ Verwijder zijknoppen van dahlia's als je grote bloemen wilt.

FOTO'S: SARAH CUTTLE

Zonnehoed
bloeit langer als je de verwelkte bloemen regelmatig verwijdert.

Blijf zonnehoed koppen

Knip de verwelkte bloemhoofden van zonnehoed af. Laat je ze zitten, dan zetten ze zaad en loop je weken aan nieuwe bloemen mis die tot het najaar kunnen bloeien.

In deze tijd van het jaar verschijnen de nieuwe bloemen snel, maar later in de zomer vertraagt de groei. Het is daarom een goed idee om zonnehoed vanaf eind

augustus niet meer te koppen. De resterende zaadhoofden zullen de winterborders zo meer structuur geven en vogels van smakelijke zaden voorzien.

Snoei lavendel

Knip met een (snoei)schaar lavendelbloemen af die zijn verwelkt maar nog genoeg oliën bevatten om er een geurig bosje van te maken dat je binnen ophangt om te drogen. Knip de stelen tot in het loof (niet in het hout!) af, zodat er geen lelijke stoppels te zien zijn.

Breng de plant in vorm door 'slordige' stengels terug te snoeien, zodat de plant niet meer op het gazon, een pad of andere planten hangt. Stel de rest van de snoei uit tot eind zomer.

Bewaar wat gesnoeide lavendeltakjes om binnen op te hangen of geurzakjes mee te maken.

STAP VOOR STAP Plant Nerine

In een border hebben kliplelies (*Nerine*) een plek met goed drainerende grond in de zon nodig. Zet er een paar in potten voor kleurige accenten in het najaar. Kliplelies houden niet van verstoring van de omringende grond, dus geef ze genoeg ruimte om elk jaar weer te bloeien. Mulch de bollen 's winters.

1 Knijp voorzichtig in de bollen om hun stevigheid te controleren. Als je een bol gemakkelijk samenknijpt, dat is die ingedroogd en moet je hem weggooien.

2 Vul een terracotta pot met een mengsel van turfvrrije universele potgrond en wat compost. Druk aan en egaliseer het oppervlak onder de potrand.

3 Duw de bollen met de onderste helft in de potgrond. Geef voorzichtig water zodat de vochtige grond goed aansluit rond de bloembollen.

Oogst klaprooszaad wanneer de zaadhoofden droog zijn en rammelen als je ermee schudt.

Win klaprooszaad voor volgend jaar

Schud met een paar zaaddozen van klaprozen om te horen of de zaadjes rijp zijn. Als de zaaddozen rammelen, zijn ze droog genoeg en kun je ze oogsten.

Houd een zaaddoos op zijn kop

om te controleren of de zaadjes eruit vallen. Verzamel genoeg zaad om volgend jaar te zaaien door een grote bos stengels met zaadhoofden af te knippen. Houd ze rechtop. Plaats dan een papieren

zak ondersteboven over de zaadhoofden en draai de zak om. De zaadjes vallen er dan vanzelf in. Voer dit klusje uit voordat de zaaddozen openbarsten en het zaad op de grond valt.

Houd Lathyrus in bloei

Pluk de bloemen van pronkerwten (*Lathyrus*) zo vaak je kunt. Een dagelijkse knipbeurt houdt de planten in bloei. Als je de bloemen aan de plant laat zitten, worden het razendsnel zaadpeulen en stopt de plant met groeien en bloeien.

Je houdt *Lathyrus* mooi door de bloemen vaak te plukken. Geef ook regelmatig water en voeg eens per week vloeibare mest aan het gietwater toe. De planten lijken veel verzorging te vragen, maar hun geurige, kleurrijke bloemen zijn zeker de moeite waard.

Kweek *Lathyrus* in vruchtbare, doorlatende grond in de volle zon.

TIP

Bloeiende potplanten hebben regelmatig voeding nodig om ze mooi te houden. Ze kunnen immers geen voeding uit de bodem halen. Bemest ze regelmatig. Biologische, organische mestkorrels voor potplanten zijn prima. Voor een snelle oppepper kun je vloeibare voeding gebruiken in het gietwater.

Vleesetende planten hebben opvallende vormen en gebruiken verschillende manieren om hun prooi te vangen.

Beplant een pot met vleeseters

Een pot met verschillende vleesetende planten is weer eens wat anders. Gemakkelijke soorten om mee te beginnen zijn onder andere de venusvliegenvanger, trompetbekerplant (*Sarracenia*) en vetblad (*Pinguicula*). In deze pot (links) staan ze alle drie, samen met zonnedaauw (*Drosera*) en een cobralelie (*Darlingtonia*). Planten met kleverige bladeren, zoals vetblad en zonnedaauw, werken prima als val voor rouwvliegjes, die kleine zwarte vliegjes die je vaak op vochtige potgrond van kamerplanten of in een kweekbak ziet.

Gewone potgrond is te rijk voor deze planten, dus gebruik een voedingsarme potgrond zonder kalk. Turfvervangers in potgrond voor vleesetende planten zijn bijvoorbeeld gemalen boomschors, gecomposteerde varens en kokosvezel. Gebruik regenwater in plaats van kraanwater om de zuurgraad en het voedingsgehalte laag te houden.

STAP VOOR STAP Een pot beplanten met verschillende vleeseters

1 Kies een ondiepe bak, zoals een oude spoelbak of een bak van glasvezel. Bekleed de binnenkant met kunststof folie met drainagegaatjes.

2 Meng perliet of kalkvrije plantenkorrels door speciale potgrond voor vleesetende planten, zodat de grond vochtig blijft zonder verzadigd te raken.

3 Zet eerst de meest opvallende plant in de pot en plant de rest eromheen. Sommige soorten hebben een wortelstok: houd die aan het oppervlak van de potgrond.

4 Breng meer grond rond de planten aan en let op dat er geen aarde in de openingen van de planten valt. Druk voorzichtig aan en begiet de grond met regenwater.

Plant jonge delen op een zonnige plek in goed drainerende grond, zodat ze volgend jaar zullen bloeien.

Splits baardirissen

Wil je dat deze mooie irissen optimaal blijven bloeien? Splits de pollen dan elke drie tot vier jaar om ze meer ruimte te geven. Dit moet gebeuren tussen juli en september, na de bloei.

Baardirissen hebben schitterende grote bloemen in allerlei kleurschakeringen. Maar als er te veel wortelstokken op een kluitje zitten, creëren de planten te veel schaduw in de pol, waardoor ze minder zullen bloeien. Verjong de irissen door ze te splitsen en de jongste delen opnieuw uit te planten in je border.

Om de planten volgend jaar te laten bloeien, moeten de wortelstokken blootstaan aan warmte en licht, dus voorkom dat ze in de schaduw van omringende planten liggen. Ze hebben bovendien goed drainerende grond nodig. Een laagje grof scherp zand tussen de opnieuw geplante irissen voorkomt dat de wortelstokken tijdens het wortelen rotten.

STAP VOOR STAP Baardirissen splitsen

1 Graaf een dichtgegroeide pol wortelstokken op en selecteer de jongste delen aan de buitenkant. Ze moeten stevig en gezond zijn, en veel wortels hebben.

2 Knip de lange dunne wortels af om te stimuleren dat de vlezige wortelstok meer wortels produceert. Snijd de wortelstok dan af op een lengte van 8-10 cm.

3 Kort de bladeren in tot 20 cm. Minder waterverlies betekent minder stress voor de nieuwe plant. Bovendien stimuleert dit de groei van nieuwe bladeren.

4 Plant met een tussenruimte van 30 cm in goed drainerende grond in de volle zon. Houd de bovenkant van de wortelstokken boven de grond. Geef royaal water.

Geef water boven de wortels en voorkom spatten op de bladeren.

Checklist

- ☐ Installeer een automatisch irrigatiesysteem of vraag de burens om hulp als je op vakantie gaat.
- ☐ Knip elke tweede druif uit druiventrossen om het rijpen te bevorderen.
- ☐ Verpot stekken wanneer hun wortels door de drainagegaatjes van de huidige pot groeien.
- ☐ Verspeen in de zomer gezaaide tweejarige en vaste bloeiende planten wanneer ze twee echte blaadjes hebben.
- ☐ Geef stengelknollen van cyclamen wat water, zodat ze uit hun rust ontwaken.

Bemest vruchtgewassen wekelijks

Bemest vruchtgewassen in de kas elke week. Denk daarbij aan aubergines, komkommers, meloenen, paprika's en tomaten. Vooral als ze in potten of bakken staan is dit erg belangrijk, maar ook planten in de border hebben baat bij een

wekelijkse voeding, ook al kunnen zij met hun wortels in de grond vrij op zoek naar voedingsstoffen.

Verdun vloeibare tomatenvoeding, die rijk is aan kalium, in een gieter en maak de grond rond de wortels goed nat.

Je kunt ook mestkorrels of een laag stalmest rond de voet van de planten aanbrengen. Controleer van tevoren of de grond nog wat vochtig is om te voorkomen dat de plant verschroeit en geef ook na het bemesten goed water.

Geef stekken water

Controleer regelmatig of stekken meer water nodig hebben. Het loof moet bevochtigd worden en de potgrond rond nieuwe wortels moet vochtig maar niet drassig zijn. Door luchtgebrek in doornatte grond kunnen de zachte nieuwe wortels gaan rotten, dus wees nauwkeurig met het geven van water. Geef alleen water als de grond droog wordt en benevel de bladeren om de paar dagen.

Naarmate de stekken groter en de wortels sterker worden, hebben ze minder vaak water nodig.

Houd stekken tijdens een warme zomer goed vochtig.

Verwijder de toppen om de vruchtproductie te stimuleren.

Maak aubergines een kopje kleiner

Knip de groeitoppen uit aubergineplanten wanneer ze ongeveer 30 cm hoog zijn. Dit stimuleert de plant om zijstengels te ontwikkelen en produceert een stevigere plant die later deze zomer het gewicht van de grote vruchten kan dragen.

Zet bamboestokken vlak bij de hoofdstengels en maak de bovenkant van de stengels goed vast. Als de zijstengels vruchten aan de uiteinden dragen, moet je misschien nog meer steunen plaatsen. Nijp de latere bloemen uit zodra de plant vrucht heeft gezet.

Benevel planten

Benevel planten met een handsproeier. De nevel brengt de temperatuur onmiddellijk omlaag en verhoogt de luchtvochtigheid rond de planten. Dit vermindert het vochtverlies via de bladeren en de stress van uitdroging door warmte. Rode spintmijt heeft een hekel aan vocht, dus benevelen helpt ook om dit ongedierte te bestrijden.

Benevel bij warm weer zo vaak mogelijk. Vul de sproeifles naderhand meteen weer, zodat het water de volgende keer op kastemperatuur is.

Benevelen houdt de planten koel, maar ze hebben nog steeds water nodig.

Laat deuren en ramen 's nachts open als het warm blijft.

Ventileer bij warm weer

Zet de deuren en ramen open om de luchtcirculatie rond de kas te bevorderen. Dit verlaagt de temperatuur bij warm weer en vermindert de kans op schimmelvorming. Verder spoort het bestuivende insecten aan de kas in te vliegen.

Automatische dakramen reageren op de temperatuur, maar zijramen en deuren moet je met de hand bedienen. Zet ze 's morgens open en maak ze 's avonds weer dicht, maar vergeet niet ze te sluiten bij harde wind om schade te voorkomen.

20
MINUTEN
OVER

Let op kamerplanten die deze maand 'vakantie houden' in de tuin. Zet ze beschut in de kas als er stormachtig weer wordt voorspeld. Verhuis ze in geval van een hittegolf naar een schaduwplek om te voorkomen dat het loof verschroeit.

TIP

Stekken van zachte, nieuwe stengels van siernetels, struikmargrietten en pelargoniums wortelen snel. Kies gezonde nieuwe scheuten die niet hebben gebloeid en knip die net onder een bladpaar af. Verwijder alle bladeren behalve de twee bovenste bladparen en steek de stekken in potten met vochtige, grove potgrond. Plaats ze in de schaduw.

STAP VOOR STAP Stamtomaten leiden

Leid stamtomaten door de zijscheuten uit te nippen en de hoofdstengels om de 30 cm met bindtouw aan bamboestokken te binden. Bind de planten naarmate ze groeien om de paar weken aan.

Zorg ervoor dat de bamboestokken stevig staan, zodat ze het groeiende gewicht van de trossen kunnen dragen. Het verwijderen van onproductieve zijscheuten en de onderste bladeren geeft de planten meer energie voor de vruchtproductie.

1 Knip de onderste bladeren tot op de hoofdstengel af. Zo krijgen de rijpende trossen meer licht. Werk, naarmate zich gedurende de zomer meer vruchten ontwikkelen, op deze manier langs de stengel omhoog.

2 Verwijder de groeitop wanneer de plant boven zijn steun uit groeit. Zo blijft de plant goed ondersteund, maar het stimuleert wel een golf aan zijscheuten. Blijf die uitnippen.

Het is veel gemakkelijker om aardappelen uit zakken of potten te oogsten dan uit de vollegrond.

TIP

Knip uit elk groepje appels aan je appelbomen de kleinste en lelijkste exemplaren. Hierdoor krijgt de rest de ruimte om verder te groeien en te rijpen. Bovendien stimuleert het de boom om elk jaar weer vrucht te zetten.

STAP VOOR STAP Plant sluitkolen

Als je nu sluitkolen plant, heb je in het najaar en de winter een heerlijke oogst. Ze groeien het beste in stevige, vruchtbare grond, dus stamp de grond aan en hark er mest doorheen, bijvoorbeeld kippenmestkorrels. Heb je zure grond, werk er dan kalk of een kalkrijke mest door.

1 Maak een klein gat in de grond, zet de plant erin en druk aan. De aarde moet tot vlak onder de onderste bladeren komen.

2 Zet de planten 40 cm uit elkaar met 60 cm tussen de rijen. Geef water en geef elk plantje een koolkraag tegen de koolmieg.

Oogst nieuwe aardappelen

In potten en zakken gekweekte aardappelen zijn rond deze tijd oogstrijp. Controleer met je vingers de afmeting van een of twee exemplaren vlak onder het oppervlak.

Je moet de hele plant uit de grond halen, dus maak de grond los en houd de stengel onderaan vast om hem op te trekken. Schud er zoveel mogelijk aarde af en

verzamel de aardappelen die aan de plant vastzitten. Woel daarna met je handen door de overige potgrond totdat je ze allemaal hebt gevonden.

Pluk bessen

Knip met je ene hand de trossen met rijpe zwarte bessen af en vang ze op in je andere hand. Leg ze naast elkaar in een ondiepe mand, zodat ze niet kneuzen onder elkaars gewicht. Oogst alleen rijpe bessen.

Afhankelijk van de variëteit zullen alle zwarte bessen deze maand rijp worden. Houd de vruchten zo schoon mogelijk, zodat je ze nauwelijks hoeft te wassen, want door vocht gaan ze eerder schimmelen. Rits ze van de trosjes en verwerk ze in een gerecht of vries ze in.

Met een (balkon)schaar beschadig je de vruchten minder snel dan met een snoeischaar.

Laat het net niet op de bladeren rusten, anders kan ongedierte alsnog eitjes op het loof afzetten.

Bescherm koolsoorten met netten

Plaats steunen en leg daar netten overheen. Palmkool, boerenkool, spruiten en savooiekool moeten allemaal worden afgedekt tegen koolvlieg, koolwitjes en duiven.

Voor spruitkool en boerenkool moet de constructie circa één meter hoog zijn. De mazen van de netten moeten 5-7 mm zijn, zodat vlinders hun eitjes niet op de bladeren afzetten.

Zorg ervoor dat je de netten gemakkelijk kunt weghalen en weer aanbrengen, anders wordt het lastig om te wieden en te oogsten.

Controleer maiskolven

Controleer de kolven van de vroegst gezaaide suikermals, want die zouden nu zo goed als rijp en eetbaar moeten zijn.

Je kunt dit het beste doen door de schutbladeren open te maken en met een vingernagel in een van de maiskorrels te drukken. Als het sap dat eruit komt melkwit is (niet helder), dan zijn de kolven rijp. Controleer vaak, want ze zijn het lekkerst wanneer ze net rijp zijn.

Als de pluimen nog niet bruin zijn, dan is de mais nog niet rijp.

Checklist

- ☐ Bind afhangende bramentakken aan hun steunen.
- ☐ Oogst pluksla om de groei van meer bladeren te stimuleren.
- ☐ Verwijder de zijscheuten van stamtomaten.
- ☐ Zaai broccoli in de vollegrond voor een extra oogst in het najaar.
- ☐ Aard koolsoorten stevig aan om te voorkomen dat ze bij harde wind te sterk heen en weer wiegen.
- ☐ Rooi uien wanneer het loof geel is en laat ze drogen in de zon.

PAS OP VOOR neusrot

Verzonken bruine plekken onderaan tomaten wijst op neusrot. Dat wordt veroorzaakt door gebrekkige wateropname. Los het probleem op door vaker en regelmatig water te geven en de luchtcirculatie te verbeteren als de luchtvochtigheid hoog is.

Volgende maand

- ☐ Zaai snelgroeende saladesoorten, zoals paksoi.
- ☐ Snoei tuinkruiden terug om de bladproductie stimuleren.
- ☐ Neem stekken van vorstgevoelige vaste planten voor volgend jaar.
- ☐ Houd de kas koel en vochtig.

Klantenservice

Wil je abonnee worden of heb je vragen over je abonnement? Op onze website vind je antwoord op de meeste vragen.

[www.gardenersworldmagazine.nl/
contact](http://www.gardenersworldmagazine.nl/contact)

Wist je dat je tegenwoordig eenvoudig zelf je adres kan wijzigen? Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/adreswijzigen om je nieuwe adres door te geven. Het nieuwe adres wordt vervolgens automatisch in ons systeem gewijzigd.

Telefoon

We zijn er maandag tot en met vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur om je vragen te beantwoorden.
+31 (0)24-2027 827

E-mail

Stel je vraag per e-mail aan een van onze service medewerkers.
[klantenservice@
gardenersworldmagazine.nl](mailto:klantenservice@gardenersworldmagazine.nl)

ABONNEMENTSINFORMATIE Gardeners' World kost € 6,99 per nummer. De abonnementsprijs is in Nederland € 72,50 en in België € 75,50 (12 nummers). Deze prijs geldt bij betaling per automatische incasso. Voor betaling via een (digitale) factuur geldt een toeslag van € 2,50. Je kunt eenvoudig een machtiging afgeven via www.magazineshop.nl/machtigen. Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij anders vermeld. Het opzeggen van een abonnement kan eenvoudig telefonisch via +31 (0)24-2027827 of per mail via klantenservice@gardenersworldmagazine.nl.

BBC

Gardeners' World

Gardeners' World is een uitgave van F&L Media B.V.

in licentie van BBC Studios

Hoofdredacteur Anne Wieggers

Redactie Iona van den Dries, Jos Heijmans, Govert de Jong en Helga Kluiters

Met medewerking van Berthe Bogers, Milly Born, Jaap Molenaar (De Bijenstichting), Stichting NL Bloeit!, Bart Vosselman en redactie Gardeners' World UK

Art Direction Nick Groenewold

Vormgeving Mylène Nales, Tom Gerrits, Lisanne Cobussen, Susan Gerbrands-Derksen, Ferry Dorresteyn en Ellen Willemsen

Sales Gavin Woesthoff +31 (0)6 20509854
gwoesthoff@fnl.nl

Marketing Anouk Tolboom +31 (0)24 2404595
atolboom@fnl.nl

Drukkerij Senefelder Misset Doetinchem B.V.

Vragen aan de redactie

Heb jij opmerkingen, suggesties of vragen aan de redactie? redactie@gardenersworldmagazine.nl

Nieuwsredactie / Pers

redactie@gardenersworldmagazine.nl of het onderstaande adres o.v.v. redactie Gardeners' World
Jonkerbosplein 52, 6534 AB Nijmegen

F&L Media

COPYRIGHT Alle rechten van dit materiaal behoren toe aan Immediate Media Co. Limited en mogen niet worden herdrukt of hergebruikt, in welke vorm dan ook, zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming. Het auteursrecht op deze uitgave en op daarin verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden. Het verlenen van toestemming tot publicatie in de gedrukte uitgave houdt in dat de auteur de uitgever, met uitsluiting van ieder ander onherroepelijk machtigt de bij of krachtens de auteurswet door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren te innen en dat de auteur alle rechten overdraagt aan de uitgever, tenzij anders bepaald. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vermenigvuldigd of gekopieerd zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden die in deze uitgave zouden kunnen voorkomen.

BBC Gardeners' World magazine is published by F&L Media B.V. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners' World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corporation. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

Gardeners' World
Managing Director - Catriona Bolger
Head of Content - Kevin Smith

Immediate Media Co Ltd
Chairman - Martin Weiss
CEO - Tom Bureau
Director of International Licensing and
Syndication - Tim Hudson
International Partners Manager -
Molly Hope-Seton

BBC Studios, UK Publishing
Chair, Editorial Review Boards: Nicholas Brett
Managing Director, Consumer Products and
Licensing - Stephen Davies
Director, Magazines and Consumer Products -
Mandy Thwaites
Compliance Manager - Cameron McEwan
UK.publishing@bbc.com
www.bbci.com

juli Groeigids

Zaai nu snelgroeïende gewassen en plan alvast vooruit voor het voorjaar.

Binnen zaaien Buiten planten/zaaien Oogsten

De beste keuzes voor juli		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
	Aardbeien Deze zoete, sappige bessen zijn een heerlijke zomertraktatie: één handjevol levert al je dagelijkse vitamine C.												
		Tips Als je deze maand nieuwe planten plant, geef ze dan goed water. Bescherm de vruchten tegen vogels en slakken. Planten met kroon net boven de grond. Afstand 30 cm uit elkaar 30 cm tussen rijen											
	Basilicum Deze smakelijke blaadjes hebben ontstekingsremmende eigenschappen. Pluk de uiteinden van de scheuten om nieuwe groei te stimuleren.												
		Tips Geef 's ochtends water, zodat de wortels niet 's nachts in natte potgrond zitten. Haal planten in de herfst naar binnen. Zaai 2 mm diep Afstand 20 cm uit elkaar 25 cm tussen rijen											
	Koolraap Deze knolletjes zijn rijk aan flavonoiden, zoals quercetine, die werken als een natuurlijke antihistamine.												
		Tips Deze planten groeien goed in halfschaduw, in rijke, goed doorlatende grond. Zaai 1 cm diep Afstand 15 cm uit elkaar 30 cm tussen rijen											
	Koriander Een bron van mangaan, magnesium en ijzer. Voeg het blad toe aan het einde van het koken of net voor het opdienen.												
		Tips Kweek in halfschaduw om doorschieten te voorkomen, maar laat sommige planten zaad zetten om als specerij te gebruiken. Zaai 1 cm diep Afstand 30 cm uit elkaar 25 cm tussen rijen											
	Lente-uien Deze lekkere, snelgroeïende uiensoort levert vitamine B en calcium. Smaakt heerlijk in roerbakgerechten, salades en aardappelpuree.												
		Tips Zaai om de paar weken kleine partijen voor een doorlopende oogst. Laat jonge planten overwinteren onder stolpen. Zaai 1 cm diep Afstand 1 cm uit elkaar 30 cm tussen rijen											
	Paksoi Deze koolsoort bevat stoffen zoals kaempferol en quercetine, maar ook het huidvriendelijke mineraal zink.												
		Tips Zaai in zon of halfschaduw. Oogst jonge bladeren voor salades of laat planten een hart ontwikkelen om te gebruiken in roerbakgerechten. Zaai 1 cm diep Afstand 10 cm uit elkaar 45 cm tussen rijen											
	Rode biet Hoe donkerder de kleur, hoe meer beschermende, heilzame bestanddelen erin zitten. Oogst jong en pers, rasp, stoom of bak.												
		Tips Pluk jonge blaadjes voor in salades en oogst de knollen zodra ze de grootte hebben van golfballen. Zaai 2,5 cm diep Afstand 10 cm uit elkaar 25 cm tussen rijen											
	Roodlof Bevat meer ijzer, koper en zink dan rode kool. De bittere bladeren bevatten ook de heilzame antioxidant anthocyanine.												
		Tips Kweek in de volle zon en houd de grond vochtig en onkruidvrij. Oogst jonge blaadjes voor salades of volle kroppen als ze stevig zijn. Zaai 1 cm diep Afstand 25 cm uit elkaar 30 cm tussen rijen											
	Sluitkool De kolen hebben zoetere, minder vezelige bladeren dan voor de winter gekweekte variëteiten en bevatten veel heilzame voedingsstoffen.												
		Tips Koolsoorten houden van vochtige, maar goed afwaterende grond in de volle zon. Dek de planten af met gaas. Zaai 1 cm diep Afstand 25 cm uit elkaar 30 cm tussen rijen											
	Veldsla Deze bladeren zijn rijk aan bètacaroteen, dat ons lichaam omzet in vitamine A, voor gezonde ogen, huid en immuunfunctie.												
		Tips Zaai in warme grond voor snelle groei, daarna tweewekelijks herhalen voor een continue aanvoer van verse slabladeren. Zaai 1 cm diep Afstand 10 cm uit elkaar 15 cm tussen rijen											

Volgende maand

Het augustusnummer ligt vanaf 23 juli in de winkel.

Schatten in de schaduw

Monty vertelt wat je allemaal kunt doen om de schaduwplekken in je tuin op te fleuren.

Maak een stralende nazomertuin met de favoriete planten van Sue Kent.

Hou je planten gezond met de biologische tips van Alan.

Verwelkom tuindieren met potten voor bijen, vlinders, vogels en meer.

FOTO'S: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

6,99

Bestel het volgende nummer
vóór 8 juli met

GRATIS VERZENDING

Ga naar [gardenersworld
magazine.nl/voorverkoop](http://gardenersworldmagazine.nl/voorverkoop)

Mis geen nummer meer!

Neem nu een abonnement en krijg voortaan elke uitgave van Gardeners' World automatisch in je brievenbus.

Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/abo
of bel gratis naar **+31 (0)24 2027 827**

**Gardeners'
World** magazine

Speciale uitgave!

Tuinieren voor beginners

- ✓ Vol met basisvaardigheden
- ✓ De beste ontwerptips
- ✓ Oplossingen voor al je tuinproblemen

Nu voor
12,99

Bestel nu via
www.gardenersworldmagazine.nl/tuinieren

Gardeners' World magazine

HENCHMAN®

DÉ ULTIEME TUINLADDER

Ongelijke grond, verschillende hoogtes en een combinatie van zachte en harde bodem: de tuin heeft verschillende uitdagingen waar een gewone ladder geen goede oplossing voor heeft.

Een **HENCHMAN Tripod Ladder** is ontworpen om je veilig, stabiel en zelfverzekerd te laten werken. De verhoogde stabiliteit geeft je het vertrouwen om op hoogte te werken en maakt het trimmen van heggen en het snoeien van bomen makkelijk. Als je hem eenmaal hebt, zou je willen dat je hem eerder had aangeschaft.

Door het lichtgewicht ontwerp van de **HENCHMAN Tripod Ladder** is het prettig om hem te tillen en te gebruiken – perfect voor de lastig bereikbare klusjes in je tuin en in huis.

1. VEILIG WERKEN

Elk van de drie poten kan individueel versteld worden voor complete stabiliteit op ongelijke ondergronden.

2. COMFORTABEL WERKEN

De ingebouwde platformtrede en hoge leuning zorgen ervoor dat je makkelijk handsfree kunt werken.

3. ZELFVERZEKERD WERKEN

De klauwvormige voeten van de ladder zorgen voor extra stabiliteit op zachte ondergronden. De gratis rubberen voetjes houden je stabiel op harde ondergronden, zowel binnen als buiten.

PRIJZEN V.A. € 349 . MATEN 1,8 - 4,8 M
GRATIS VERZENDING . 5 JAAR GARANTIE

"Kwalitatief hoogwaardige producten die ervoor zorgen dat je met vertrouwen werkt op hoogtes!" Daniel. G

4,9

Op basis van meer dan 3000 reviews in het VK

DE ONGEËVENAARDE
VEILIGHEIDSKENMERKEN
VAN DE HENCHMAN
TRIPOD LADDER ZIJN
ONDER MEER:

PLATFORM VOOR
EXTRA STABILITEIT

BREDE KLAUWVORMIGE
VOETEN VOOR GRIP OP
ZACHTE GROND

SET VAN RUBBEREN
VOETJES VOOR VEILIGHEID
OP HARDE ONDERGROND

2,4 M
3 VERSTELBARE
POTEN

Krijg 5%
korting met de
code GW724

NEEM ZELF EEN KIJKJE!

Scan de QR-code om meer te weten
te komen over alle HENCHMAN-ladders

BESTELLEN OF MEER INFORMATIE:

www.henchman.nl